

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

ВЕРА ЖУПУНСКИ ДИЈАНА ФЕРИЋАН

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

III РАЗРЕД

ШКОЛА

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

ВЕРА ЖУПУНСКИ ДИЈАНА ФЕРИЋАН

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ЗА III РАЗРЕД

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.

Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.

Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Srpski jezik i književnost za III razred / Jupunski Vera, Diana Fericean. - București:

Editura Didactică și Pedagogică, 2018

ISBN 978-606-31-0643-9

I. Vera, Jupunski

II. Diana Fericean

811.163.41

© **E.D.P. 2018.** Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, București. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

© **Jupunski Vera, Diana Fericean**

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București

Tel.: 021.315.38.20

Tel./fax: 021.312.28.85

e-mail: office@edituradp.ro

www.edituradp.ro

Librăria E.D.P.: Str. Gen. Berthelot, nr. 28-30

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

Redactor: **German Biljana**
 Tehnoredactor: **Crístici Senadin**
 Grafician: **Acimov Lazar**
 Coperta: **Otilia Elena Borș**

Referenți:
Dr. Perinaș Steva
Dr. Gvozdenovici Slavomir

Număr de plan: 63127/2018

Tiparul executat la C.N. „Imprimeria Națională”

Deșteaptă-te, române!

Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

САДРЖАЈ

Прво полугодиште

1. Поново у школи

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;
Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;
Препричавање једног познатог догађаја уз адекватну помоћ професора;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Формулисање емоционалног одговора везаног за прочитани књижевни текст;
Поштовање вредности књига;
Примена правила о подели речи на слоге на крају реда, правописа и интерпункцијских знакова при уређивању текста;
Укратко препричавање замишљеног или истинитог догађаја;
Доступност писменог преношења идеја.

1.1. Deșteaptă- te, române!.....	3
1.2. Моји другви.....	8
1.3. Поново у школи, Ђ. Жупунски.....	9
1.4. Септембар, Д. Ђокић.....	10
1.5. Какву коме књигу, Г. Вирез.....	12
1.6. Радознали ветрић.....	14
1.7. Ликови у тексту.....	16
1.8. Дневник лектире.....	17
1.9. Да се подсетимо.....	18
1.10. Да проверимо шта знамо.....	19

2. Јесење приче

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;
Радозналост према различитим типовима информација у фамилијарном контексту;
Препричавање једног познатог догађаја уз адекватну помоћ професора;
Прилагођавање изражавања у различитим ситуацијама комуникације према партнеру у дијалогу;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Формулисање емоционалног одговора везаног за прочитани књижевни текст;
Формулисање става о причи/лику из приче;
Поштовање вредности књига;
Примена правила о подели речи на слоге на крају реда, правописа и интерпункцијских знакова при уређивању текста;
Укратко препричавање замишљеног или истинитог догађаја.

2.1. Кад би било, Народна приповетка.....	20
2.2. Дobar говор, добро споразумевање.....	22
2.3. Прозни текст.....	24
2.4. Преписивање прозног текста.....	25
2.5. Цврчак тражи сунце, Б. Ђопић.....	26
2.6. Реч по реч, реченица.....	28
2.7. Потврдни и одрични облик реченице.....	29
2.8. Како се организује портфолио.....	31
2.9. Да се подсетимо.....	32
2.10. Да проверимо шта знамо.....	33

3. Лишће нам шапуће

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;
Извођење значења једне речи извештавањем поруке која се чула у контексту фамилијарне комуникације;
Препричавање једног познатог догађаја уз адекватну помоћ професора;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Формулисање емоционалног одговора везаног за прочитани књижевни текст;

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;
Извођење значења једне речи извештавањем поруке која се чула у контексту фамилијарне комуникације;
Препричавање једног познатог догађаја уз адекватну помоћ професора;

3.1. Јесен.....	34
3.2. Писање текста у коме се представља замишљени догађај.....	36
3.3. Писање текста у коме се представља проживљени догађај.....	37
3.4. Пиши као што говориш, а читај како је написано.....	38
3.5. Играјмо се речима.....	39
3.6. Изговарање гласова и писање слова ч, ћ, ц, њ.....	40
3.7. Да се подсетимо.....	42
3.8. Да проверимо шта знамо.....	43

4. Зимске чаролије

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;
Радозналост према различитим типовима информација у фамилијарном контексту;
Отворени став према комуникацији у ситуацијама неразумевања поруке која се чула;
Прилагођавање изражавања у различитим ситуацијама комуникације према партнеру у дијалогу;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Формулисање става о причи/лику из приче;
Поштовање вредности књига;
Реализовање једног кратког описа неких елемената из ближе средине уз помоћна питања;
Укратко препричавање замишљеног или истинитог догађаја.

4.1. Врабац Марко.....	44
4.2. Именице.....	46
4.3. Род и број именица.....	47
4.4. Пројекат.....	48
4.5. Божић Бата, И. Мунђан.....	50
4.6. Дукаат, М. Јанковић.....	52
4.7. Наше жеље и честитке.....	53
4.7. Да се подсетимо.....	54
4.8. Да проверимо шта знамо.....	55

5. У свету предака

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;
Наговештај одређених језичких правила кроз поруке које су се чуле;
Радозналост према различитим типовима информација у фамилијарном контексту;
Интерактивно учествовање у циљу проналажења решења проблема;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Оцењивање садржине једног текста да би се истакли кључна реч и други важни аспекти;
Наговештај одређених језичких правила на основу прочитаног текста;
Реализација једноставних функционалних текстова које садрже визуални и говорни језик;
Доступност писменог преношења идеја.

5.1. Музика, З. Поповић.....	56
5.2. Придеви.....	58
5.3. Опис једне особе или лика.....	59
5.4. Опис једног предмета или једне активности.....	60
5.5. Некњижевни текст.....	61
5.6. Свети Сава и сељак без среће.....	62
5.7. Сазнајмо понешто о Светом Сави.....	63
5.8. Да се подсетимо.....	64
5.9. Да проверимо шта знамо.....	65

Друго полугодиште

6. Народ је рекао

Вештине:

Извлачење детаљних информација из доступног информативног и књижевног текста;
Разумевање одређених језичких правила уз помоћ порука које су се чуле;
Опис једне ствари/бића из ближе средине на основу једноставног плана;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Оцењивање садржаја текста да би се пронашли кључне речи и други важни аспекти;
Поштовање вредности књига;
Реализација кратког описа некох елемената из ближе средине уз помоћ питања.

6.1. Куповао наочаре да зна читати.....	66
6.2. Личне заменице.....	68
6.3. Народне умотворине.....	70
6.4. Чардак ни на небу ни на земљи.....	73
6.5. Да се подсетимо.....	76
6.6. Да проверимо шта знамо.....	77

7. Пролеће у мом крају

Вештине:

Разумевање одређених језичких правила уз помоћ порука које су се чуле;
Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;
Опис једне ствари/бића из ближе средине на основу једноставног плана;
Интерактивно учествовање у циљу проналажења одговора на питања;
Формулисање мишљења о причи/ликовима;
Наговештај неких језичких правила на основу прочитаног текста;
Доступност за писмено преношење идеја

7.1. Кад пролеће дође, Б. Тимотијевић.....	78
7.2. Глаголи.....	80
7.3. Пролеће је донело радост у наш крај.....	83
7.4. Песме мами за рођендан.....	84
7.5. Личност коју волим.....	85
7.6. Да се подсетимо.....	86
7.8. Да проверимо шта знамо.....	87

8. Ширимо радост живљења

Вештине:

Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;
Препричавање једног познатог догађаја уз помоћ професора;
Разумевање неких језичких правила која се односе на поруке које су се чуле;
Презентација индивидуалне или групне активности;
Извлачење детаљних информација из информативних или књижевних текстова;
Наговештај одређених језичких правила на основу прочитаног текста;
Уређење једноставних функционалних текстова који користе визуелни и говорни језик;
Кратки опис неких елемената из ближе средине уз помоћ питања.

8.1. Пролећна зора, В. Илић.....	88
8.2. Рекламни плакат.....	90
8.3. Позивница.....	91
8.4. Лав и лисица, Народна басна.....	93
8.5. Седам прUTOва, Народна приповетка.....	94
8.6. Да се подсетимо.....	96
8.7. Да проверимо шта знамо.....	97

9. Природи с љубављу

Вештине:

Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;
Усклађивање говора у различитим ситуацијама комуникације у складу са партнером у дијалогу;
Извлачење детаљних информација из информативних или књижевних текстова;
Формулисање емоционалног одговора према прочитаном тексту;
Формулисање мишљења о причи/лику;
Примењивање правила поделе речи на слоге на крају реда, правописа и интерпункцијских знакова;
Укратко препричавање једног стварног/имагинарног догађаја.

9.1. Птице на радију, Д. Максимовић.....	98
9.2. Препричавање текста.....	100
9.3. Разгледница.....	101
9.4. Огласи у шумским новинама.....	102
9.5. Тролејбус и лопта.....	104
9.6. Да се подсетимо.....	106
9.7. Да проверимо шта знамо.....	107

10. Игра пријатељства

Вештине:

Одређивање значења једне речи помоћу поруке која се чула у контексту фамилијарне комуникације;
Разумевање неких језичких правила које се односе на поруке које су се чуле;
Радозналост према различитим типовима порука у оквиру фамилијарног контекста;
Препричавање познатог догађаја уз помоћ професора;
Формулисање емоционалног одговора према прочитаном тексту;
Формулисање мишљења о причи/лику;
Наговештај одређених језичких правила на основу прочитаног текста;
Уређење једноставних функционалних текстова који користе визуелни и говорни језик;
Укратко препричавање стварног или имагинарног догађаја.

10.1. Кад би мени дали, Б. Црнчевић.....	108
10.2. Сестре и брат, Народна песма.....	110
10.3. Деца су наше пролеће, Б. Крстић.....	112
10.4. Кишне капљице.....	114
10.5. Шта је лепо да се ради лети, Љ. Ршумовић.....	116
10.6. Да се подсетимо.....	118
10.7. Да проверимо шта знамо.....	119
10.8. Шта је на крају.....	120

Пажња!

Садржај уџбеника биће пропраћен следећим ознакама:

Ознака за филмски приказ

Ознака за вежбу

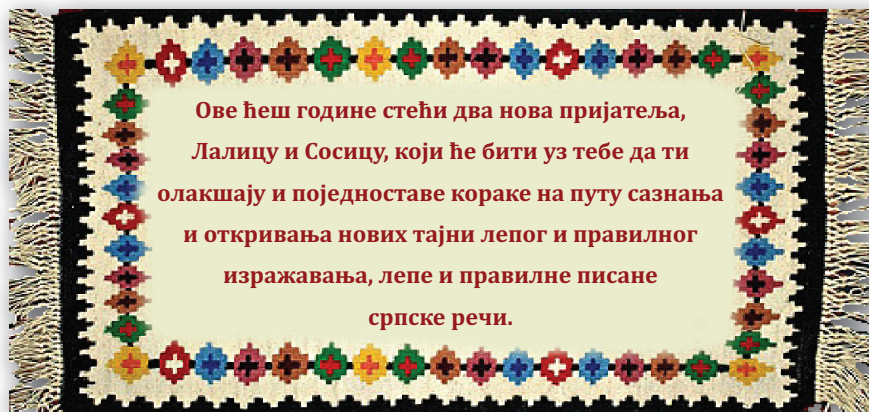

Ознака за слику

Ознака за звук

Моји другови Лалица и Сосица

Наши мали пријатељи

Размисли и одговори!

Рад на тексту

Пажња!

Оцењивање

Вежбајмо!

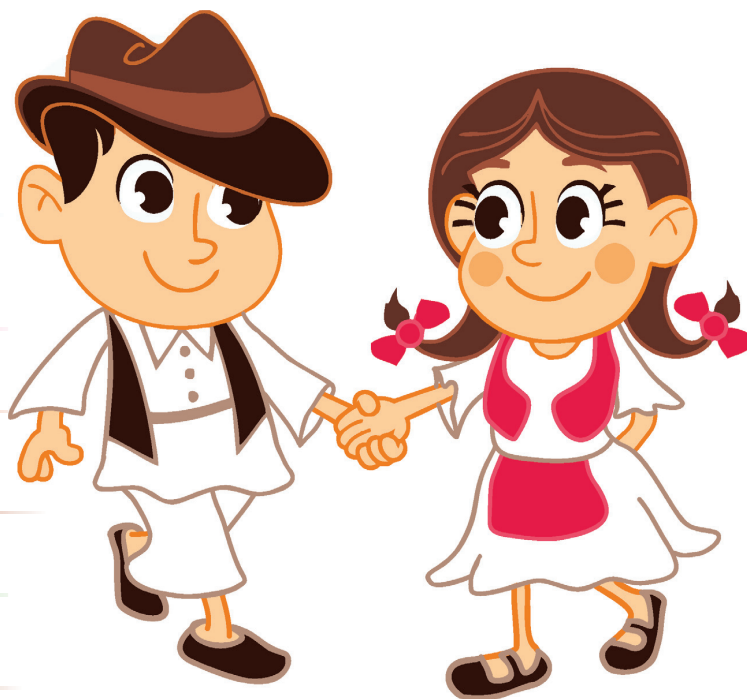
Понављање

Нове речи

Рад по групама

Зато, ухвати се са нама, у наше
српско коло, па да заиграмо
заједно!

Поново у школи

Ђока Жупунски

Увери се дружба цела:
Лети време као стрела –
Јесен стиже негде с дола,
Па почела опет школа.

Опет звоно зове ђаке,
И старије и прваке,
Који школи лете, хрле,
Састају се, љубе, грле.

Оживео разред сваки –
Свуд се чује жагор лаки;
Учење све младе чека,
Одморни су – нека... нека...

Размисли и одговори

Напиши у свеску 4 – 5 реченица о твојим очекивањима у овој школској години.

Задатак

1. Испричај како ти је протекао први школски дан.
2. Научи напамет песму „Поново у школи”.

Рад по групама

Реализуј колаж од цртежа и сличица са распуста.

Септембар (одломак)

Драгољуб Ђокић

Звони сат. Септембар брзо устаје из постеље:

– Баш сам дуго спавао – рече – и протеже се до облака.

Огледнуо се Септембар у огледалу на небу, па тихо, да не пробуди тату
Августа, кренуо у школу.

Школа је лепа, чиста и препуна ђака. Сви су изашли да га причекају.

Септембар насмејан улази у школу и седа на свој златни престо. Сви му се
клањају. Сви га поздрављају. Наставници и деца. Он се смешка и дели деци
дарове. Сваком дечаку и девојчици даје по један златни дан пун сунца, воћа и
цвећа.

Деца поседала у клупе. Септембар им поставља питања:

– Хоћемо ли да навалимо на учење, драги моји малишани?

– Хоћемо! – у хору одговорише деца.

Септембар отвара дневник.

Нове речи:

- огледнути се – огледати се, осврнути се, погледати;
- престо – свечана столица владарева као симбол његове власти;
- дневник – књига у коју се уписује оно што се прима или што се свакога дана ради;

Размисли и одговори

1. Куда је пошао Септембар?
2. Како је школа дочекала Септембар?
3. Ко је дочекао Септембар у школи?
4. Шта је Септембар дао сваком дечаку и девојчици?

Рад на тексту

Прочитај реченицу у којој сазнајеш:

- шта ради Септембар када улази насмејан у школу;
- којим се речима обраћа Септембар ђацима;
- разговор између Септембра и деце.

Вежбајмо

1. Састави реченице уз помоћ следећих речи: септембар, школа, учење, престо, дневник.
2. Препиши реченицу у којој сазнајеш шта је дао Септембар сваком дечаку и девојчици.
3. Напиши у неколико реченица како си провео први школски дан.
4. Како замишљаш ову школску годину?
5. Какве промене очекујеш у овој школској години?

Рад по групама

Поделите се у групе од по 3 до 4 ученика. Испричајте како сте провели летњи распуст. Вођа групе нека исприча пред разредом најзанимљивији догађај.

Пажња!

Месеци у години пишу се малим почетним словом: **јануар, фебруар, март, април, мај, јун, јул, август, септембар, октобар, новембар, децембар.**

Такође се малим почетним словом пишу и називи дана у седмици и називи годишњих доба.

У прочитаном тексту речи септембар и август написани су великим почетним словом, јер представљају ликове о којима је у причи реч.

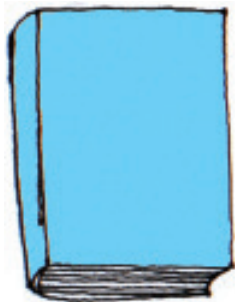
Портфолио

Нацртај Септембар онако како га ти замишљаш.

Какву коме књигу

Григор Витез

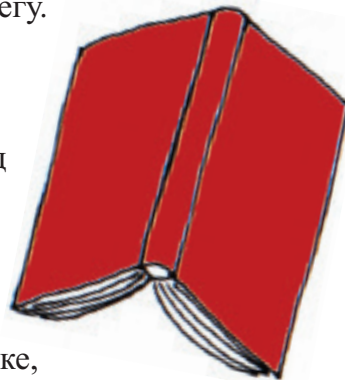
Замислите, кад би сви у школу пошли –
И они што трче на четири ноге,
И они што носе крила –
Каква би то чудна школа била!

А какве би им књиге тек могле бити?

Је ли, мацо, књигу би требала и ти?
– Да, за мене и мога сивога колегу
Треба књига у којој се мишеви легу.

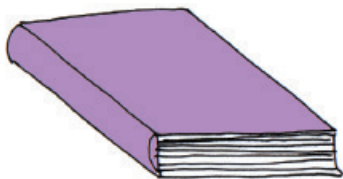
А ти, медо бундовићу?
– Мени књигу где је сваки ред
Мирисан и слadak као мед.

А ти, раче натражњаче?
– Мени требају само књиге нашке,
Гдје су ријечи и слова унатрашке.

А ти, зеко зековићу?
– Моја књига, то ми је давна жеља,
да има листове од купуса и кеља.

За такве књиге не водите бриге!
Све ћете добити,
Чим на храсту
Почну први шарани да расту.

Новe речи:

- натражњак – назадњак; који се креће уназад

Размисли и одговори

1. Ко учи у школи ?
2. Зашто животиње немају школу?
3. Каква би морала бити мацина књига? А медина и зекина?
4. Какве бисте књиге ви желели да имате?

Рад на тексту

1. Прочитајте строфу у којој сазнајете када ће животиње добити књиге.
2. Прочитајте оне стихове у којима маца, меда, рак и зец кажу какву би они волели књигу. Зашто мислите да би они баш такву књигу желели?
3. Научите напамет оне строфе које вам се највише допадају.
4. Објасните стихове:

„Чим на храсту
Почну први шарани да расту.”

Вежбајмо

1. Саставите реченице користећи речи: књига, школа, маца, мирисан, натражњак, легу се.
2. Препишите лепо и уредно две строфе које вам се највише допадају.
3. Напишите наслове и ауторе ваше три омиљене књиге.

Рад по групама

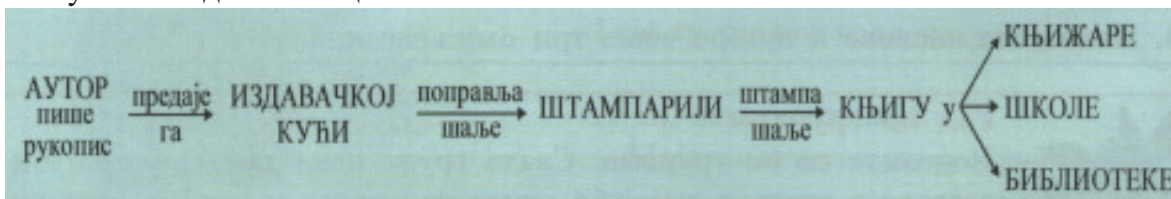
Поделите се по групама. Свака група нека замисли како би изгледала школа у којој би училе животиње и нека је неко из групе опише пред разредом.

У библиотеци можеш наћи мноштво књига. Ако желиш да постанеш редовни читалац, упиши се у школску библиотеку и повремено позајмљуј књиге које ћеш читати.

У књигама можеш прочитати: бајке, приповетке, басне, легенде, песме итд.

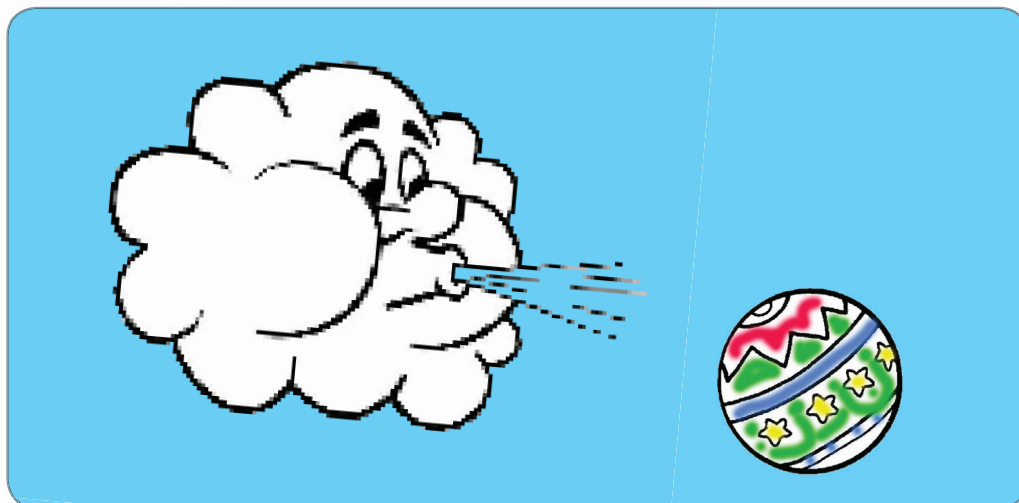
Пажња!

Пут књиге до читалаца

Портфолио

Нацртајте насловну страну ваше омиљене књиге.

Радознали ветрић

Једном, радознали ветрић нађе нешто округло.

Није знао шта је то, а желео је да сазна.

Зато је то округло закотрљао испред себе, дотерао до храста и упитао:

– О, храсте, је ли ово твој жир?

– Није – одговори храст. Мој жир је мали и дугуљаст.

Ветар потера даље то округло и дође до ораха.

– Ораху, је ли ово твој плод? – упита.

– Није, ветре. Мој орах је мањи и тврђи.

Ветар поново потера то округло. Угледа кестен и упита:

– О, кестене, је ли ово твој кестен?

– Није, ветрићу! Мој кестен има споља бодље.

Ветар потера даље по трави то округло и дотера га до једне девојчице.

– О! Ево моје лопте! А ја је свуда тражим. Нисам знала куда се откотрљала.

Девојчица узелопту и потрча путем.

Ветар, за трен, застаде и задовољно помисли:

– Данас сам дознао нешто ново.

Онда пожури за девојчицом. Желео је да се мало поигра са њеном дугом косом.

(текст је преузет из дечијег часописа „Пчелица”)

Нове речи:

- радознали – љубопитљив, знатижељан;
- закотрљати = почети котрљати.

Размисли и одговори

1. Шта је нашао ветрић?
2. Какав је он био?
3. Шта је радио са оним што је пронашао?
4. Које је дрвеће упитао да ли је то њихов плод?
5. Како се назива храстов плод? А кестенов?
6. Како је ветрић сазнао шта је оно округло што је пронашао?

Рад на тексту

1. Прочитајте текст по улогама.
2. Прочитај реченицу у којој је описан храстов плод.
3. Прочитај одломак у коме ветар разговара са орахом.
4. Којим се речима обраћа ветар сваком дрвету?

Вежбајмо

1. Састави реченице помоћу следећих речи: радознали, је закотрљао, за трен, дотера, бодље.
2. Састави по две реченице о ораху и кестену.
3. Лепо и уредно препиши реченице у којима се ветар обраћа дрвећу.

Запамти!

Прича „Радознали ветрић” јесте **књижевни текст**.

У оваквим текстовима се прича о разним занимљивим стварним и нестварним догађајима из живота људи, животиња и биљака. Такође, у њима, су изражена и осећања. Приче имају уводни део (место, време, ликове), садржај и закључак.

Пажња!

При читању једног текста води рачуна о следећим правилима изражајног читања:

- води рачуна о јачини гласа, о његовом подизању и спуштању;
- води рачуна о паузама, о јасном, правилном и лепом читању.

Рад по групама

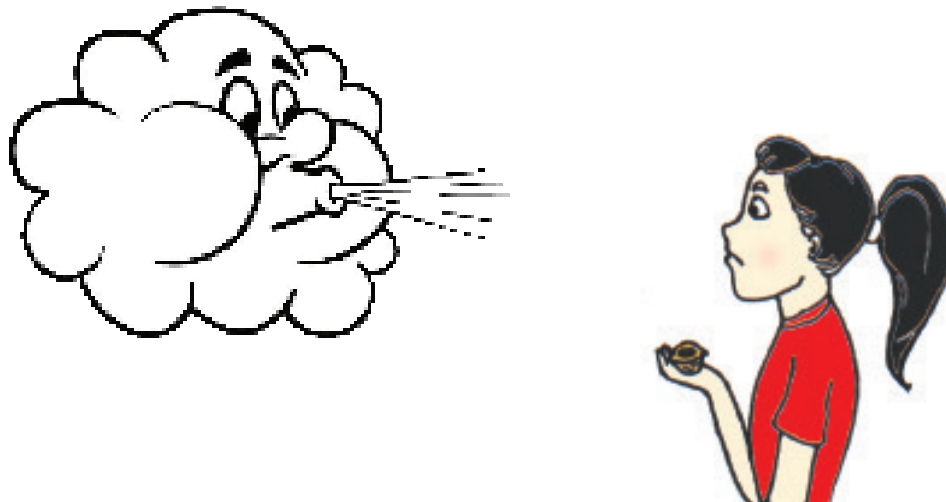

Поделите се по групама. У року од пет минута напишите што више особина јесени. Која група је написала највише особина, биће проглашена за победника.

Портфолио

Напишите дијалог између ветра и шумских житеља у јесен. Покушајте да то и дочарате цртежом.

Размисли и одговори

1. а) Поново прочитај текст „Радознали ветрић” и напиши који су ликови.
- б) Изабери најинтересантнији лик. Напиши два разлога због којих си га изабрао.

Запамти!

Приче нам причају о разним занимљивим догађајима из живота људи, животиња и биљака. Људе, животиње и биљке, о чијем животу говоре приче, једном речју, зовемо ликови.

Као што ни сви догађаји у причи нису подједнако важни, тако су и неки ликови главни, а неки су споредни.

2. У доњој табели представљена је карта текста (мапа ума). Направи и попуни, на празном папиру А4, такву карту за текст „Радознали ветрић“.

Наслов	Аутор
Место догађаја	Време дешавања
Главни ликови	Споредни ликови
Догађаји	Поука
Завршетак догађаја	Илустрација

Портфолио

Нацртај лик који ти се највише свидео.

Дневник лектире

Иво Андрић
„Читати без бележака,
исто је што и гледати
на једно око.”

Размисли и одговори

1. Прочитај писмо једне учитељице.
2. Попричај са твојом учитељицом или учитељем о овом писму.

Драги моји ђаци – љубитељи књиге!

Надам се да ће многи од вас заволети књигу ако буду читали добре романе, приповетке и поезију. И ја сам у детињству наилазила на добре, али и на досадне књиге. Многе од њих су биле сјајне и то ме је повукло да студирам књижевност: могућност да читам, забављам се, а у исто време је то и учење! Пред вама је пример како водити дневник читања.

Довољно је да прочитате једну књигу месечно (или за два месеца) и опишете је на свој начин. Тако ћете вежбати свој стил, богатићете речник, спремићете се за писмени задатак и уједно се и забављати. Када ваш дневник порасте (а то ће бити брзо), бићете поносни на себе и ја на вас.

Ваша учитељица,
Биљана Кнежевић

3. Попуни следећи дневник лектире са подацима омиљеног прочитаног дела.

1. Наслов дела и име писца:
2. Основна тема текста:
3. Имена позитивних ликова из текста и њихове особине:
4. Непознате речи:
5. Илуструј један одељак који ти се највише свидео.
6. Твоји утисци о књизи:

Да се подсетимо

Јесења прича

Видосава Стијшин Неда

Мајка грана каже деци :

– Немојте се нагињати, пашћете, а онда ће вас ветар одувати.

Кад су били мали, слушали су мајку, али кад су се развили, заборавили су њене речи. Уживали су да се љуљају на ветру и шапућу. Ко год је пролазио шумом говорио би :

– Лишће шушти.

Лишће би се засмејало.

Дошла је јесен. Дували су јаки ветрови. Почеле су кише. Лишћу је било хладно.

Једног дана дође у шуму непознати ветар.

– Дошао сам – рече он – да вас поведем у једну лепу и далеку земљу.

Хајде пожурите, немам пуно времена! Ја ћу тихо засвирати гитару, а ви ћете зашуштати, а кад засвирам јаче, то је знак за покрет.

Листови се погледаше и видеше да више нису зелени. Неки су били црвени, неки жути, а неки тамно смеђи. Ветар засвира тихо – лишће зашушта. Кад звуци његове гитаре постадоше гласнији, лишће полете за ветром у далеку земљу.

Вежбајмо

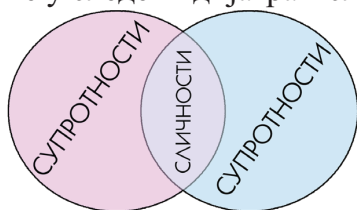
1. Осмислите питања повезана са текстом. Одреди ко да одговори на твоје питање. Наставите у ланцу са питањима и одговорима.

2. Попуни празна поља одговарајућим речима имајући у виду пут књиге до читалаца.

Аутор _____ рукопис и предаје га _____ која
га _____ и шаље _____ где се штампа
_____. Штампану књигу налазимо у _____,
_____ и _____.

3. Напишите у следећи дијаграм сличности и супротности између јесени и пролећа.

Да проверимо шта знамо

Пажљиво прочитај следећи одломак, затим реши задатке:

– Немој да се плашиш, Теди – рече му отац.

Он на тај начин склапа пријатељства.

– Јао! Голица ме под брадом! рече Теди.

Рики – Тики завири дечаку између оковратника и врата, оњуши му косу и спусти се на земљу, где је цео дан трљао нос.

– Забога, рече Тедијева мајка, па зар је то дивља животиња?

– Сви су мунгоси такви, рече њен муж.

(одломак „Рики – Тики – Тави“, Радјард Киплинг)

1. Допуни реченице:

Прочитани одломак је из приче _____ . Аутор приче је _____ . Главни ликови ове приче су _____ , _____ и _____ . Лик који не говори, а појављује се у причи је _____ . Он је _____ лик.

2. Како би описао свог кућног љубимца у три реченице?

3. Следеће речи користи и састави реченице. Мењај облик речи у зависности од садржаја.

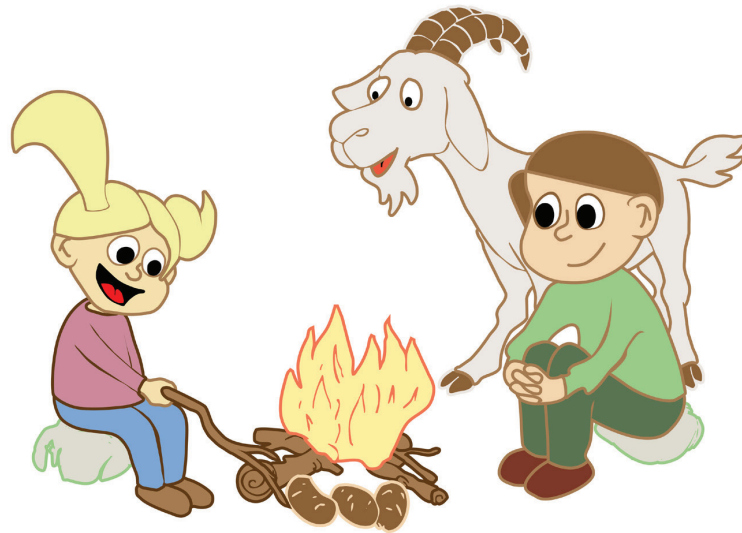
• голицати, брада, оњушкати, трљати, оковратник, мунгос.

4. Препиши реченицу коју је дечак изговорио.

5. Напиши три питања у вези са текстом.

Описно оцењивање

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1-2 речи	1 реченица	1-3 реченице	3-5 грешака	1 питање
Добро	3-5 речи	2 реченице	3-5 реченица	1-2 грешке	2 питања
Врло добро	6-7 речи	3 реченице	6 реченица	без грешака	3 питања

Кад би било

Народна приповетка

Стигао је кромпир. На њиви су сви. Отац копа, мајка сакупља на гомилу. Деца на брегу чувају козе. Ветар дува с планине и пробија се деци кроз одело. Свима је зима, сви се грче и дувају у прсте.

Марица се вајка:

– Кад би сад овде била пећ! Ватра би нам горела, било би нам топло!

Мали Васица се грчи уз Марицу и каже:

– Кад би нам овде била пећ! Она греје као Сунце!

Коза Белка легла на земљу и пита своје рогате другарице:

– Ме-хе-хе! Зар да се смрзнемо? Кад би нам сад овде био тор!

Пас зарежа:

– Бррр! Кад би ми овде била кућица! Скупио бих се у њој у клупче – ех!

Само Јова није уздисао, нити се вајкао. Био је то дечак као видра. Хоп-цуп!

– већ је донео од оца шибицу. Хоп-цуп! – већ је донео од мајке кромпира. Хоп-цуп! – већ се вије пламен и ватра гори.

Ни ветар више није онако оштар, него још помаже да ватра боље гори. Сви су се огрејали на ватри, свима су били слатки печени кромпири. Све су то Јовине руке створиле.

А не оно лено: Кад би било!

Нове речи:

вајкати се – тужити се, жалити се, јадати се;

тор – ограда у коју се затвара стока, обор;

вијати – урлати, урликати, завијати.

Размисли и одговори

1. Када се одвија радња ове приче?
2. Где је била цела породица?
3. Шта су отац и мајка радили? А деца?
4. Шта су сви, сем Јове, урадили да се угреју?
5. Како се Јова снашао?

Рад на тексту

1. Прочитај шта су рекли: Марица, Васица, коза Белка, пас.
2. Објасни шта је народни приповедач хтео да каже изразима:
 - „кад би било”
 - „хоп-цуп!”
 - „дечак као видра”
3. Испричај одељак у коме је приказана Јовина вредноћа и сналажљивост.

Вежбајмо

1. Препиши све узвичне реченице.
2. Састави реченице са новим речима.

3. Препиши тачно ове пословице по логичном смислу:

Боље је умети, њему двије.

Мудри мало говори, него имати.

Ко умије, али много твори.

4. Објасни како се вади кромпир и чему он служи.
5. Допуни реченице слично датом примеру:

Висок као бор. Добар као..... .

Вредан као..... . Љут као..... .

Лукав као..... . Румен као..... .

Лењ као..... . Хитар као..... .

Рад по групама

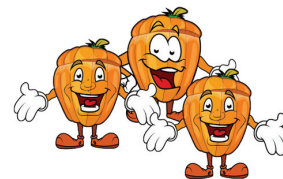
Поделите се по групама. Испричајте како сте помогли вашим родитељима у неком послу. Изложите то пред разредом.

Пословице:

„Мудри мало говори, али много твори.”

„Ко пуно говори, нема времена да ради.”

„Добра овца мало блеји, али много млека даје.”

Добар говор, добро споразумевање!

У кући, у школи, на улици, било где да се нађемо, свакодневно са неким разговарамо. Износимо своје мисли о осећањима, нешто саопштавамо, питамо, неког зовемо, молимо и слично.

Да се подсетимо!

Људи се споразумевају на различите начине: показивањем ствари, покретима тела, мимиком лица, звуковима, знаковима, писаним или усменим речима које су повезане у реченице.

Међусобно споразумевање људи зове се **говор** или **дијалог**.

У писању, говор (дијалог) између две особе обележава се дијалогском цртом (–), а најава нечијег говора обележава се двома тачкама (:).

Да ли знаш да се представиш?

Запамти

Када се представљамо, морамо рећи: своје име и презиме; колико имамо година; занимање.

Свака особа има право на сопствено мишљење. Мишљења могу бити различита од једне до друге особе. Дужни смо да поштујемо мишљење наших саговорника.

Вежбајмо

1. Како се назива особа која преноси поруку у говору и особа која слуша поруку?
2. Вежбајте у паровима представљање у следећим ситуацијама:

- Преселио си се у нову средину и упознајеш дете које станује до тебе;
- Идеш на излет и упознајеш дете из друге школе.

3. Напиши дијалог од 6 до 7 реплика између два позната лика из бајки. При писању дијалога имај у виду горе написана правила.

Усмена расправа

Води се расправа у вези са одласком на школску екскурзију у планински предео или на море.

Поделите се у две групе. Нека прва група каже своје мишљење о првом, а друга о другом предлогу. Затим, они који нису истог мишљења, нека редом излажу своје аргументе и дођу са новим аргументима да би одбранили своје мишљење.

Имајте у виду да за ваше аргументовање користите следеће изражавање: по мом мишљењу, сагласан сам са ..., нисам сагласан са, моје мишљење је да

Вежбајмо

1. Посматрајте пажљиво доле приказане слике. Који су разлози због којих особе приказане на сликама не успевају да се међусобно споразумеју?

2. Људи могу своја осећања да искажу и без речи. Као на пример:

• Која осећања изражавају горе приказани ликови?

Пажња! Да би пренесена порука била јасна и разумљива, слушалац мора пажљиво саслушати говорника и не сме га прекидати док говори или истовремено говорити.

Људи и деца шаљу једни другима поруке на различите начине:

- изразом лица или покретима тела (пантомима);
- звучним и светлосним сигналимa (сирена, пиштаљка, семафор, светионик).

Глумачки задатак:

Нека један ученик изађе испред одељења и покуша да пантомимом прикаже неко занимање или осећање, а остали ученици да одгонетну о чему је реч.

Прозни текст

Дечак лажљивац

Езоп

Док је напасао овце, неки дечак измисли како тобоже дошао вук да покоље стадо. Зато повика сељацима:

– Овамо, упомоћ! Долази вук!

Сељаци дотрчаше. Погледаше унаоколо и видеше да их је дечак слагао. Он је то често чинио. Сељаци су се тако добро уверили у његову лаж.

Али једнога дана уистину дође вук. Дечак је викао:

– Овамо, људи, вук!

Но сада му нико није притрчао у помоћ. Вук нађе стадо незаштићено и лако га уништи.

Пажња!

Кад прочиташ неку причу, басну или бајку, кажеш – прочитао сам један текст. И када прочиташ песму, кажеш – прочитао сам текст. И ако прочиташ нешто из новина или часописа, увек кажеш – прочитао сам један текст.

Испод сваког наслова текста у твојој читанци налази се неко име. То је име писца који је написао ту песму или причу.

Запамти!

- Текст је свако штампано дело које представља одређену целину, која има свог аутора, (тј. онога који је писао) и свој наслов.
- Писац је човек који пише књиге, песме, приче, басне, бајке итд.
- Текст може бити написан у прози (прича, бајка, басна) или у стиховима (песма).

Пажња!

Наслов текста пише се великим почетним словом, а после наслова се не ставља тачка.

Вежбајмо

1. Који је наслов прочитаног текста?
2. Које је име аутора прочитаног текста? Да ли је он писац? Зашто?
3. Знаш ли име још неког писца? Ако не знаш, потражи у својој читанци.

Преписивање прозног текста

15.10.2006.

Дечак лажљивац

Преписивање

Док је напасао овце, неки дечак измисли како шобоске дошао бук да покоље стадо. Зато повика сељацима:

— Овамо, у аомоћ! Долази бук!

Сељаци доштраше. Погледаше унаоколо и видеше да их је дечак слао. Он је то често чинио. Сељаци су се тако добро уверили у његову лаж.

Јли једнога дана уистину дође бук. Дечак је викао:

— Овамо, људи, бук!

Но сада му нико није ариштрао у аомоћ. Бук нађе стадо неваштићено и лако га уништи.

Евои

Пажња!

Прозни текст је подељен на мање делове који почињу новим редом. Сваки део текста који почиње новим редом и чини једну мању целину, назива се одељак или пасус.

Запамти!

Основна правила добре писмености:

- наслов се ставља на средину првог слободног реда; после наслова се не ставља тачка;
- сваки нови одељак (пасус) почињемо новим редом;
- рукопис треба да буде читак, јасан и уредан;
- слова у речима правилно повезати, да су исте величине и дебљине;
- водите рачуна о употреби правописних знакова: тачка, упитник, узвичник, зарез, дијалозна црта;
- између краја старог и наслова новог текста остављамо неколико слободних редова.

Вежбајмо

- Препиши текст „Дечак лажљивац”. Обрати пажњу на основна правила добре писмености.

Цврчак тражи сунце

(одломак)

Бранко Ђопић

Читаво сунчано лето, од раног јутра до тихе вечери,
цврчак је певао у ниској трави на падини брега.

Седећи у трави смишљао је цврчак ведре и веселе
песме, а лето је неосетно минуло, прошла је и рана јесен и
једнога јутра небо је освануло облачно и тихо. Изашавши
пред своју рупу, цврчак се зачудио зашто је све унаоколо
невесело и без сјаја. Погледао је према небу и кад је опазио
да нема Сунца, разумео је све и јако се растужио.

– Гле, Сунце је заборавило да изађе или се можда негде
изгубило – забринуто промрмља он.

Прође један дан, прође други, трећи, а облаци
непомични и тамни једнако леже на небу. Забринуо се
много цврчак и све би хтео нешто да запева, али му не иде
од срца.

– Морам неког да упитам шта је то било са Сунцем – присети се он и пође
кроз траву.

Нове речи:

падина – коса, нагнута површина (брда, планине); нагиб, обронак, страна;
неосетно – на неосетан начин, тако да се не осети, не опази; неприметно,
нечујно;

минути – проћи, протећи, ишчезнути, нестати, отићи, уклонити се, удаљити се,
оставити, напустити, мимоићи, промашити, умаћи, избећи.

Размисли и одговори

1. Шта је радио цврчак читавог лета?
2. Шта мислите да су радили мрави целог лета?
3. Зашто је цврчак био забринут?
4. Зашто више није могао да запева?
5. Где се Сунце изгубило, када је дошла јесен?

Рад на тексту

1. Прочитај реченицу у којој сазнајеш шта је радио цврчак читавог лета.
2. Подели текст на одломке и напиши главне идеје.
3. Испричај други одломак приче.

Вежбајмо

1. Састави реченице помоћу речи: цврчак, Сунце, падина, неосетно, минула.
2. Напиши особине цврчка.
3. Напиши особине мрава.
4. Испричај шта мислиш да ће цврчак радити целе зиме.
5. Испричај како спремају остале животиње зимницу.

Игра по улогама

Поделите улоге: цврчка, мрава, судије, адвоката.

Замислите да сте у судници. Окарактеришите цврчка, затим га упоредите са мравом.

Портфолио

Нацртајте цврчка како свира на ливади.

Правилно писање слова Ј

Овде ми није место:

молијо, кајш, једанајест, петнајест, авијон, итд.

Ј се не пише између:

ИО – камион **АИ** – каиш

ЕА – идеалан **ЕИ** – протеини

Ј се пише између:

И и **Е** – дијета; **И** и **А** – дијалекат

И и **У** – тријумф; **И** и **И** – Марији

у наставку -ијски -хемијски,

у презименима – Вујић, Бајић, Влајић, Кљајић.

Пажња!

Када се испред речи које почињу сугласником **ј** дода речца нај, пише се удвојеним **ј** (**јј**).

На пример:

нај + јачи = најјачи

нај + јефтинеије = најјефтинеије

• Напиши реченице у којима ћеш употребити следеће речи које се пишу удвојеним **ј**: најјачи, најјаснији, најјужнији, најјефтинеији, најјаднији.

Да се подсетимо

Реченица је мисао исказана или написана речима. Најчешће се састоји од више речи. Понекад реченица може бити само једна реч. Нпр: Пљушти. Стани! Извини.

Реченицом исказујемо одређену поруку саговорнику.

Јазавчев оглас

Бранко Ћопић

Озбиљног друга јазавац тражи
 Да деле красан стан.
 Јазбину има топлу и суху,
 Згодну за зимски сан.
 Лепше је нема, да палиш свећу –
 Јежа примити нећу.
 Какво је обавештење написао јазавац? Зашто?

Запамти

Обавештајне реченице су оне реченице којима се дају обавештења. На крају обавештајних реченица стоји тачка.

Вежбајмо

1. Правилно поређај речи и прочитај реченице које откријеш.

- гледа Јована филмове радо цртане
 - земљу капи су кише крупне пале на
2. Заврши започете обавештајне реченице:

Волим када _____ . Љути ме _____ .

Није ми лепо _____ . Радује ме _____ .

Луцкаста песма (одломак)

Љубивоје Ршумовић

Носи ли се бикини у Кини?	Да ли бубе увек перу зубе?
А где живе црвени пингвини?	Да ли супа мора да се срче?
Да л' стоноге често перу ноге?	Да л' у Грчкој мора да се грче?

Сви наведени стихови написани су као питања.

Запамти

Реченица којом неког нешто питамо назива се **упитна реченица**. На крају упитне реченице стоји упитник.

Вежбајмо

1. Састави упитне реченице користећи упитне речи: ко, шта, колико, када, зашто, како, где.

2. Постави питање, користећи упитну речцу ЛИ, за дате одговоре:

Ивана зна таблицу множења. _____ ?

Невена не носи наочаре. _____ ?

Тања често слика природу. _____ ?

Будилник на селу

Вратио се будилник са летовања на селу.

Кад су га питали како се провео, одговорио је:

– Било је грозно! Нисам ока склопио од оних брбљивих петлова!

– Утишајте петлове, молим вас!

Зашто је будилник био љут после одмора на селу? Шта је заповедао?

Довиђења! – **поздрав**

Не прелази улицу на црвено! – **забрана**

Лепо се проведи! – **жеља**

Јао, вук! – **страх**

Говори тише, молим те! – **молба**

Запамти

Реченица којом исказујемо неко снажно осећање (жељу, страх, радост, молбу и слично) назива се **узвична реченица**. На крају узвичне реченице стоји тачка.

Узвичник пишемо и на крају заповедних реченица.

Вежбајмо

Састави, затим напиши три узвичне и три заповедне реченице.

Потврдни и одрични облик реченице

ПОТВРДНЕ РЕЧЕНИЦЕ

ОДРИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

ДА

НЕ

Тата вози ауто.

Тата не вози ауто.

Врсте реченица	Потврдна реченица	Одрична реченица
Обавештајна реченица	Анђелко је дошао.	Анђелко није дошао.
Упитна реченица	Јасмина је код куће?	Зар Јасмина није код куће?
Узвична реченица	Отвори прозор!	Не отварај прозор!

Пажња!

- Упитна речца **ЛИ** пише се одвојено од речи испред себе.

Нпр: Да **ли** је Милена отишла у школу? Знам **ли** ја ову причу?

Имам **ли** ја ову књигу? Да **ли** си упознао моју сестру?

Говорите **ли** шпански?

Пажња!

- У одричним реченицама речца **НЕ** пише се одвојено од речи која означава радњу.

- Речца **НЕ** пише се спојено само у следећим случајевима у речима: немам, нећу, немој, нисам; несрећа, непоштено, несталан, неправедан, ненамерно, непријатан.

Нпр: **Не** остављај за сутра оно што можеш да урадиш данас!

Не прелази улицу ван пешачког прелаза!

Не држи руке у џеповима кад са неким разговараш!

Нека **не** дођу данас код нас!

Вежбајмо

1. Преобликуј потврдне реченице у одричне, а одричне у потврдне.

Јована има мало маче.

Филм није био занимљив.

Хоћу сладолед!

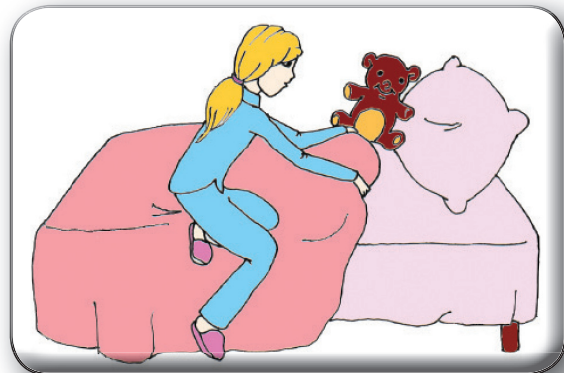
Јеси ли написала домаћи?

Сунце сија.

2. Напиши следећи текст тако да потврдне реченице претвориш у одричне. Пази на писање одричне речце не.

Свакодневица

Јасна сваког дана рано устаје. Чим устане, распреди кревет, умива се, а затим доручкује. Она похађа школу поподне, зато ради домаћи пре поласка у школу. Остаје јој мало времена да се игра. У школу стиже увек прва. Тамо дочекује другарице са којима се игра до звона. На часовима је пажљива и послушна. После часова иде право кући.

Како се организује портфолио

Шта је портфолио?

Портфолио – радна фасцикла која садржи разноврсне информације, која документују искуства и постигнућа ученика у разним доменима.

Пажња!	САВЕТИ ЗА УСПЕХ
<ul style="list-style-type: none">• Радите по двоје. Прочитајте етапе и савете за организовање једног портфолија.• Обратите пажњу на илустрацију. Кома припада портфолио?• Формулишите по једно мишљење о његовом изгледу.Шта ћеш урадити?• Портфолио.Кад ћеш то урадити?• Када прећеш одређено градиво.Како ћеш то урадити?• Сакупићеш разне радове.• Неке радове ће ти понудити учитељица или учитељ.• Неке радове ћеш урадити ручно са симболом ПОРТФОЛИО.• Остале радове сам бираш.Зашто то радиш?Да би видео:• Како напредујеш у одређеном периоду.• Који су ти учинци.• Шта још треба да урадиш.Како ћеш знати да ли си успео?Портфолио ће оценити твоја учитељица или учитељ.Родитељи и други људи ће анализирати и ценити резултате твојих активности.	<p>Потребно ти је:</p> <ul style="list-style-type: none">• Фасцикла.• Папир за писање, бео и у боји.• Бушилица за папир.• Календар за обележавање одређених датума и термина од стране учитеља или учитељице. <p>Забележи датум сваког рада!</p> <p>Радови могу бити: дневник лектире, цртежи, илустрације за текстове, портрети, писма, скице, песме, приче које си ти написао, други радови који се раде у разреду.</p> <p>Заврши портфолио на време!</p> <p>Покажи портфолио родитељима!</p> <p>Сада можеш да почнеш да организујеш твој сопствени портфолио!</p> <p>Пуно успеха!</p>

Уради!

Можеш да почнеш да попуњаваш портфолио једним цртежом или саставом на тему „Моја школа”.

Да се подсетимо

1. Допуни реченице:

Особа која преноси поруку у говору назива се _____ . А особа која слуша поруку назива се _____ .

Људи се споразумевају на разне начине: _____ , _____ , _____ . У писању, говор међу две особе обележава се _____ .

2. Пиши реченице у којима ћеш:

- тражити књигу од библиотекарке;
- поздравити старијег комшију;
- тражити дозволу да уђеш на час, пошто си закаснио.

3. Напиши у облику реченица поруку коју вам преносе следеће слике.

Користи одговарајуће правописне знаке.

4. Следеће реченице напишите у одричном облику:

- а) Ана иде у биоскоп.
- б) Јуче је падала ситна киша.
- в) Мој друг хоће да посети зоолошки врт.

5. Наведене обавештајне реченице напишите у упитном облику:

- а) Петар гледа цртани филм.
- б) Деца се играју у дворишту.
- в) Милан учи песмицу.

5. У свакој звездици написана је реч. Уз њихову помоћ саставите питања.

Можете организовати такмичење по групама. Која група напише више питања користећи све задате речи, побеђује.

Да проверимо шта знамо

Прочитај текст и изради, у свесци, задатке:

Постоји једно мало море на крају света. У њему живе мале рибе и расту мале алге. И шљунак је мањи него што је уобичајено. И лађе су мале које тим морем плове. Према томе, и људи су мали. Тим морем и тим људима управља њихов мали краљ Пуша. Он има малу главу и на глави малу круну од сребра.

Краљ Пуша је још жив и кога не мрзи да иде на крај света, наћи ће га како пред мора седи и мисли: Када би постојала земља Алабамија, у њој би владао краљ Алабам, који би сигурно имао сина Алаба. А Алаб би имао сестру малу као зрно бисера. Сестра би седела поред прозора и плакала. Брат Алаб питао би је зашто плаче, а она би му рекла: Зато што се никада неће удати, јер је мала као зрно бисера.

На те речи, брат Алаб написао би писмо и послао краљу Пуши. На то писмо, краљ Пуша обукао би најлепше одело и пошао да испроси тужну принцезу, малу као зрно бисера.

(одломак из приче „Краљ Пуша”, Душко Радовић)

Вежбајмо

1. Попуни реченице одговарајућим речима:

Прочитани текст је текст у _____. Наслов текста пишемо _____, а после наслова не ставља се _____. Човек који пише приче, басне, бајке назива се _____.

2. Прве три реченице из првог пасуса претвори у одричне реченице.

3. Напиши три узвичне реченице којима мала принцеза изражава радост при сусрету са малим краљем Пушом.

4. Подвуци речи које су правилно написане:

уобичаено, најјачи, најаснији, диета, авијон, каиш, Вујић, најачи, камијон, Марији.

5. Састави три реченице помоћу следећих питања: Ко? Када? Где?

Описно оцењивање

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1 реч	1 реченица	1 реченица	1 реч	1 реченица
Добро	2-3 речи	2 реченице	2 реченице	2 речи	2 реченице
Врло добро	4 речи	3 реченице	3 реченице	3 речи	3 реченице

Јесен

Напољу пада киша и дува ветар.
Хладно је. А у школи је топло и пријатно.

Саша је хтео да гледа како је напољу. Притрчао је прозору. А под прозором ветар њише огромно дрво. Ево, сад ће гранама додирнути стакло. Гране су већ потпуно голе, без лишћа. Само један листић, баш испод прозора, њише се, као да моли да га пусте у школу. То виде Саша и повика:

– Гледајте како је онај листић црвен!

Дотрчаше деца, а јак ветар дуну, затресе грану, откину листић и однесе га.

После часова, киша је престала, ветар се умирио. Деца су се топло обукла и изашла.

На сивом небу, изнад голог дрвета, круже врानе и гракћу. На влажном путу разбацани су прутући и гранчице. Доле, под дрвећем, суво лишће покрило земљу. Шушти под дечјим ногама. Деца га сакупљају.

– Хајде да сакупимо ово лишће! – рече неко. – И да видимо ко ће наћи највеће листове.

– Не само највеће, него и најлепше.

Траже деца листове – жуте, мрке, шарене. Саша је нашао црвени листић. Можда је то баш онај исти који се њихао на грани и молио да га пусте у школу...

(текст је преузет из дечијег часописа *Пчелица*)

Нове речи:

пријатно – изазивајући угодност, уживање, угодно; реч којом се при обедовању исказује жеља да јело што боље прија;

њихати – љуљати, гибати, клатити.

Размисли и одговори

1. Какво је време напољу у јесен? А у школи?
2. Шта је видео Саша?
3. Коју боју има јесење лишће?

Рад на тексту

1. Прочитај све узвичне реченице у тексту.
2. Прочитај и препиши последњи одломак текста.

Вежбајмо

1. Састави реченице уз помоћ следећих речи: јесен, лишће, ветар, киша, вране.

2. Заокружи тачне исказе:

У јесен:

- опада лишће са дрвећа
- одлазе птице селице
- често пада киша
- зелени трава
- почиње школа
- дани су краћи
- дува ветар
- цвета цвеће
- бере се грожђе

Рад по групама

Поделите се по групама. Напишите што више особина јесени. Победиће група која напише највише особина.

Портфолио

Нацртајте јесење лишће. На цртежу можете написати и неколико реченица или стихова о јесени.

Вежбајмо

1. Споји речи које могу чинити нову реч:

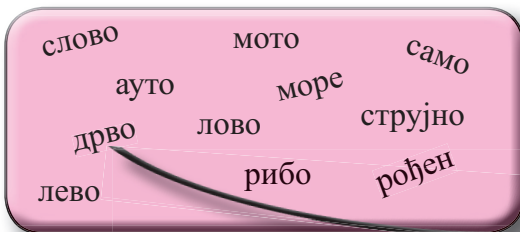
сутра, вино, дрво, светло, југо, северо, седам;
сеча, зелено, град, дан, десет, запад, исток.

2. Од следећих парова речи, спајањем, начини нову реч тако што ћеш, по потреби, изменити њихов облик:

писмо – носити гора – зелен
длака – вук тврд – глава
апарат – фото

3. Повежи одговарајуће речи и сложи их у једну нову реч:

Писање текста у коме се представља замишљени догађај

Рад по групама

1. Саставите текст настављајући следећу идеју:

Крилати змај ми је полако пришао.....

2. Обрати пажњу!

Пре писања текста, имај у виду следеће:

а) Када пишеш, не можеш да изразиш своје идеје онако како ти падну на памет. Треба да направиш план онога о чему желиш да пишеш.

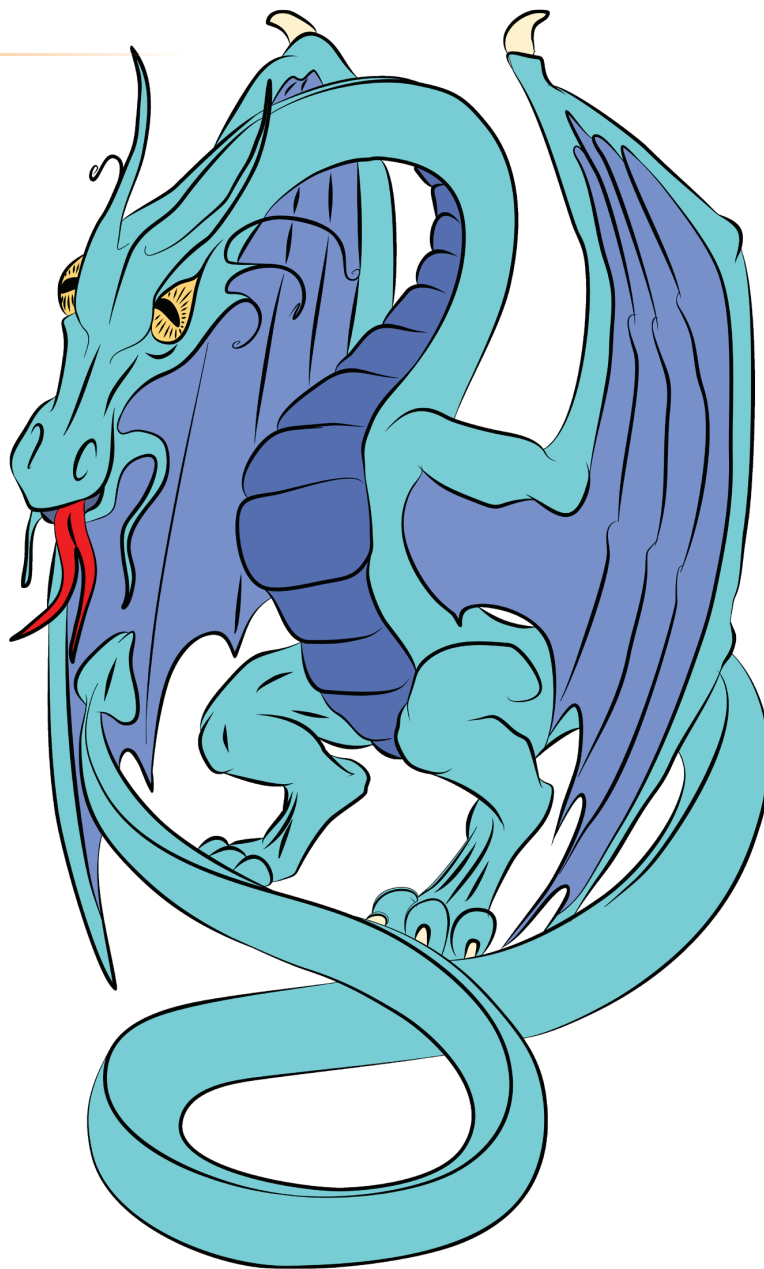
б) Одреди редослед догађаја. Прво дете каже једну идеју, а друго дете је напише на папиру. Затим друго дете каже идеју, а треће је запише на истом папиру. Вежба се наставља док се поново не стигне до другог детета.

в) Прочитајте шта сте написали. Да ли је настао текст? Шта вам се код њега свиђа? Шта му недостаје?

3. Обрати пажњу!

Организација и редослед идеја у вези са писањем.

Научио си како настаје прозни текст. Прочитај и обрати пажњу како ћеш организовати идеје.

Делови прозног текста	Елементи текста који представљају замишљене догађаје	Делови твог текста	Аспекти који ће се наћи у сваком делу
Почетна ситуација	Место је прецизирано или не. Места су и реална, и измишљена. Ликови су и реални, и измишљени.	Увод	Кад се дешава радња? Где се дешава? Ко учествује?
Догађаји	Догађаји су измишљени. Меша се реалност са имагинарним.	Садржај	Који догађаји се дешавају? Шта се види унаоколо? Који звукови се чују? Који се мириси осећају?
Крај догађаја	Оно што је научено, поука текста. Осећања ликова.	Закључак	Како се завршавају догађаји? Како се осећају ликови?

Писање текста у коме се представља проживљени догађај

1. Напиши кратак текст о једном твој догађају који си проживео. Имај у виду да поштујеш све делове писања једног текста. Користи речи: прво, после и на крају.

2. Обрати пажњу и на следеће податке:

- Време је прецизирано.
- Места су реална.
- Чињенице су реалне.
- Ликови су реални.

Пажња!

усмено изражавање – гласови, говор

писмено изражавање – слова, писање

Да се подсетимо

Реч је скуп гласова или само један глас који нешто значи.

Глас је најмањи део речи. Писани знак за глас је слово.

Гласови се деле на самогласнике и сугласнике.

Самогласници су: **а, е, и, о, у**, (понекад **р**)

Сугласници су: **б, в, г, д, ђ, ж, з, ј, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, ћ, ф, х, ц, ч, џ, ш.**

Вежбајмо

1. Распоређи азбучним редом имена следећих насеља: Темишвар, Решица, Молдава, Дињаш, Златица, Туприја, Улбеч, Ечка, Ђир, Ченеј, Арад, Соколовац, Белобрешка, Иванда, Рудна, Варјаш, Пожежена, Оршава, Хоргош.

2. Препиши, затим подвуци самогласнике у овој народној изреци:

Облаци не иду онако како људи говоре, већ онако како их ветар носи.

Бројалица

У – шо ме – да

Ни – је ре – ко:

Већ је ре – ко:

По – кло – ни се,

У ду – ћан,

До – бар дан!

До – бро ве – че,

Па у – те – че!

Разбрајајући се за игру деца не изговарају речи у целини, већ део по део, више гласова заједно.

Запамти

1. Скуп гласова који се заједно изговарају једним отварањем уста назива се слог.

2. Када у писању неку реч поделимо да бисмо један део пренели у нови ред то увек радимо на граници слога. Прекидање речи на крају реда обележава се цртицом (-).

3. Једносложне речи се не растављају. (нпр: зец, пуж, мрак, град, му, он, ви, у, о, итд.)

4. У нови ред се не преноси само један смогласник или само један сугласник, а ни скуп сугласника без самогласника (нпр: купу – с; река – о; радо – ст).

Вежбајмо

Препиши следећу бројалицу тако што ћеш речи поделити на слоге:

Пуж, муж! Пусти рокове ван,

старом деди за духан;

да хватамо волове,

да ти кућу не продам,

пусти, пужу, рокове,

да оремо долове.

Играјмо се речима Бајаги нешто друго

Миле Станковић

Није тмина, него мрак,
није игра, него плес,
није врећа, него цак,
није срџба, него бес.
Није шија, хего врат,
није нарав, него ћуд,
није час, него сат,
није шашав, него луд.

Није брдо, него брег,
није кућа, него дом,
није барјак, него стег,
није трунтав, него тром.
Није блесак, него сјај,
није конац, ал' је крај.

Вежбајмо

Прочитај песму, затим издвоји парове речи са истим или сличним значењем.

Запамти

У нашем језику има речи различитог облика, а истог или сличног значења.

Такође имамо и речи које имају исти облик, а различито значење. Њихово значење одређује се тек у реченици. (нпр. коса: име, пољопривредна алатка, длаке на човековој глави, нагнута површина).

Постоје и речи супротног значења.

Вежбајмо

1. У следећем низу пронађи парове речи са истим или сличним значењем: ђак, воз, галамити, љут, ватра, јурити, красан, сат, паметан, говорити, влак, причати, огањ, час, срдит, трчати, леп, мудар, викати, ученик.

2. Уз наведене речи напиши њихово супротно значење: истина –, врео –, бео–, богат –, мудар –, дарежљив –, висок –, тежак –, срж –

3. Настави низ са још четири примера, али да се римују:

леп – ружан, весео – тужан,
висок – низак, далек – близак.

Покушај да осмислиш стихове и напишеш сопствену песму од две строфе.

4. Која значења имају речи истог облика у следећим речима?

Наш **град** се налази у равничарском пределу.

Сваког јутра свиће нова **зора**.

Град је уништио наш виноград.

Срце му је задрхтало од узбуђења.

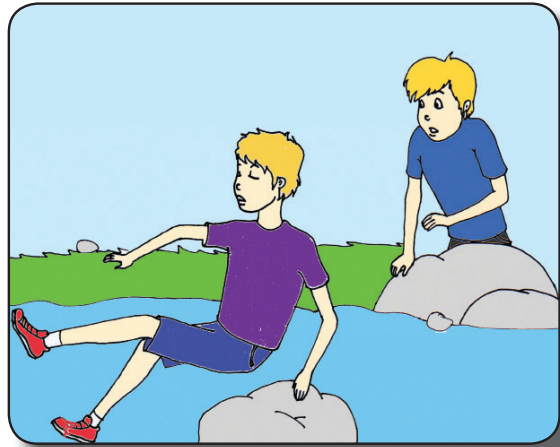
Моја се другарица зове **Зора**.

Моја оловка не пише, поломљено јој је **срце**.

ИЗГОВАРАЊЕ ГЛАСОВА И ПИСАЊЕ СЛОВА ч, ћ, ц, њ

Чеда и Ћира

Чеда и Ћира су браћа. Једног су дана шетали шумом и дошли до поточића. Седели су крај поточића и причали. Затим је Чеда бацао у воду каменчиће, а Ћира је скочио на једну повећу камену плочу и чучнуо на њу. Одједном му се одмаче нога и Ћира бућну у воду. Брзо је истрчао на обалу и изуо мокре чарапе. Чарапе је окачио о грану једног дрвета да се осуше. Дечасти су се и даље играли крај поточића све док једном Чеда није рекао:

– Неће ти се чарапе ни до поноћи осушити. Морамо поћи кући, ускоро ће ноћ. Нећемо више чекати.

Ћира је послушао свог старијег брата, купио чарапе и заједно су пошли према кући.

Вежбајмо

1. Прочитај гласно и пажљиво текст. Обрати пажњу на изговарање гласова ч и ћ.
2. Препиши у своју свеску све речи које садрже слова ч и ћ тиме што ћеш слово ч написати црвеном бојом, а ћ зеленом бојом.

3. Састави једну таблицу са три стубића:

- у првом стубићу напиши све речи из текста које садрже слово ч;
- у другом стубићу напиши све речи које садрже слово ћ;
- у трећем стубићу напиши све речи које садрже слово ч и ћ.

4. Препиши следеће речи у свеску тако што ћеш на означеним местима написати, по потреби, слово ч или ћ:

ме_ава, ма_ак, не_еш, љуби_ица, ку_а, сре_а, во_ка, повр_е, врти_, хајду_ки, о_и, _врст, уве_е, _ешаљ, по_етак, и_и.

Пажња!

- Већина српских презимена завршава се на –ић.

На пример:

Живковић, Станковић, Велимировић, Јовановић, Филиповић, Поповић итд.

Пронађи и ти још понеко презиме које се завршава на –ић, можда је баш твоје презиме.

Несложне сестре

Слађана и Ђурђевка су сестре рођене. Играјући се по дворишту, нађу крај једног цбуна орах и стану се свађати ко ће га појести. Слађана отме Ђурђевки орах и стави га у џеп.

– Орах је мој – рече Слађана. Ја сам га прва видела.

– Није твој, него мој – викну Ђурђевка. Ја сам га подигла.

Њихов старији брат, Ница, видео је око чега се свађају и пришавши, рекао им је:

– Немојте се више свађати. Ја ћу вас измирити.

Ница узме орах и разбије га. Једну љуску пружи Слађани и рече јој:

– Ово теби, јер си га ти прва видела. Теби, Ђурђевка, друга љуска, јер си орах подигла. Језгро је моје, јер сам вас измирио.

Сестре су дуго гледале за братом који се полако удаљавао од њих. Нису успеле да изусте ниједну реч од изненађења.

Вежбајмо

1. Пажљиво прочитај текст имајући у виду правилан изговор гласова **ђ** и **џ**.

2. Препиши речи из текста које садрже слово **ђ** и **џ** тако што ћеш слово **џ** у речима написати црвеном бојом, а **ђ** зеленом.

3. Препиши следеће речи у свеску тако што ћеш на означеним местима, по потреби, написати слово **ђ** или **џ**:

на_ен, сун_ер, до_е, мла_и, сва_а, о_ак, _емпер, _еп, _ак, ла_а, _унгла, _ердап, ота_бина, ча_, ле_а, кан_а, сла_и, _ак.

4. У српском језику има мало речи које имају у свом саставу слово **џ**. Пронађи што више таквих речи.

5. Састави једну реченицу у којој ћеш употребити пар речи **ђак** – **џак**.

Портофолио

Препиши текстове ”Чеда и Ћира” и ”Несложне сестре” и додај твојој радној мапи.

1. Следеће речи подели на слоге, затим једном цртом подвуци самогласнике: јастук, папир, пут, кутија, другови, принцеза, син, дрвосеча.

2. Заокружи слово испред оног пара речи који се разликују од осталих:

- а) љубав – мржња
- б) туга – жалост
- в) срећа – несрећа
- г) зима – лето
- д) мален – сићушан
- ђ) шарени – обојени

3. Из сваког низа речи заокружи реч која значи исто што и задата реч:

- топао – врео, врућ, млак, студен;
- мали – премален, повелик, слаб, ситан;
- трбух – стомак, труба, стопало, леђа

4. Означене речи у следећем тексту замени речима супротног значења:

Освануо је хладан зимски дан. Кроз затворени прозор Марко је посматрао снужене врапце на грани оближњег дрвета. Помислио је, можда су нерасположени.

5. Препиши и допуни реченице речима које су написане са десне стране, али тако да одговарају садржини реченице.

Ница је донео оџак.

Ђокици је мама исплела ђурђевак.

Оџачар је очистио поморанце.

Ђорђе је купио лепе џемпер.

Да проверимо шта знамо

Пажљиво прочитај следећи текст, затим реши задатке:

Једанпут пре мајмуни уопште нису имали репове. Имали су репове, али то нису били репови него прави правцати кишобрани. Шарени, лепи, што се затварају и отварају. Кад пада киша, све животиње кисну, само мајмуни отворе своје кишобране и чуче под њима. Кад је јако сунце, мајмуни дремају у хладу, склоне се опет под те исте кишобране.

Било им је лепо. Сваки мајмун по један мали кишобран. Али пошто мајмуни живе по шумама, и пошто по шумама има много дрвећа, и пошто је дрвеће састављено од грана, и пошто мајмуни стално скачу по гранама – кишобрани су се стално цепали. Никада нису могли да буду лепи и нови. Цепали су се и цепали док се нису сасвим исцепали. Други кишобрани нису хтели да им израсту и тако су на крају остале само дршке. Мајмуни су, разуме се, плакали. Било им је жао. Прво нису знали шта ће а онда су се сетили. Закаче се тим дршкама о грану и висе наглавце. То им је смешно и онда се смеју.

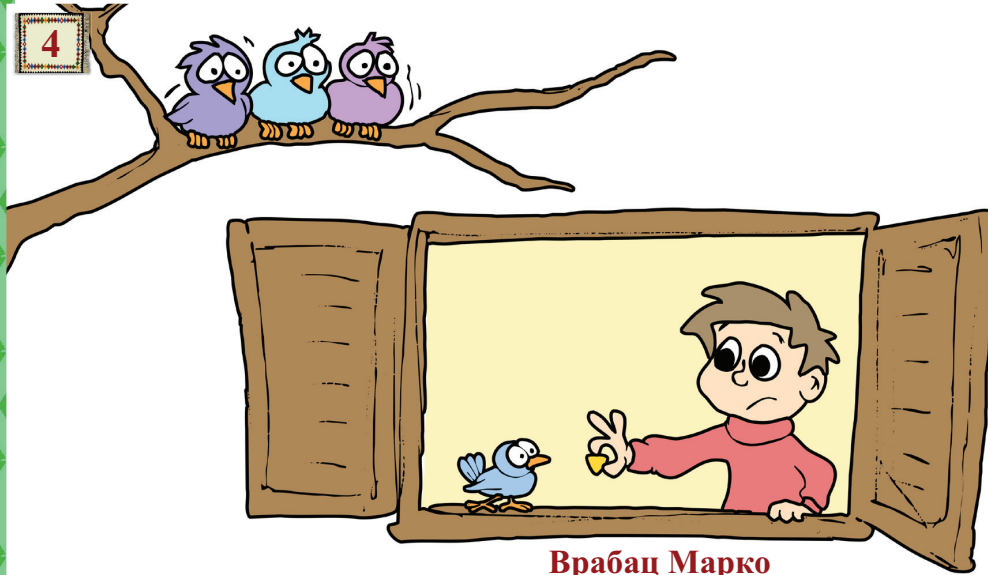
(„Прича о мајмунима”, Душко Радовић)

1. Шта је реално, а шта измишљено у прочитаном тексту. Изрази своје мишљење у три реченице.
2. Распореди азбучним редом речи из прве реченице.
3. Издвоји из текста речи које имају у свом саставу слова ч и ћ.
4. Нађи речи сличног значења за следеће речи из текста: кишобран, лепи, се смеју, шарени.
5. Следећим речима из текста пронађи реч супротног значења: отварају, на крају, никада, лепи.

Описно оцењивање

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1 реченица	1-3 речи	1-2 речи	1-2 речи	1-2 речи
Добро	2 реченице	4-5 речи	3-4 речи	3 речи	3 речи
Врло добро	3 реченице	6-7 речи	5 речи	4 речи	4 речи

Врабац Марко

Небојша Николић

Целу ноћ падао је снег, па ујутру врапци остали без доручка, у подне без ручка, а увече без вечере. Али Никола на то није ни помислио. Њему је мама спремила и доручак, и ручак, и вечеру, те се он силно обрадовао снегу и цео дан се санкао, клизао и грудвао.

Сутрадан, чим се пробуди, Никола скочи на прозор да види да ли је нападао снег, кад тамо – на шљиви под прозором, јато врабаца куња.

– Мама, да видиш, мама, брзо да видиш шта је врапцима! – поче Никола да зове маму.

– Зима им је, а гладни су. Снег је покрио све, па немају шта да зобљу.

– Па како да им помогнемо, мама?

– После доручка скупи мрве са стола па их истреси на прозор.

И Никола тако учини.

У почетку су врапци зазирали, а доцније се навикоше. Најсмелији међу њима није чак ни сачекао да Никола оде с прозора, већ је одмах долетео и почео да зобље мрве. Никола је њему наденуо име Марко и, док је сакупљао мрве, обично је говорио:

– Ово је за мог пријатеља Марка и његово друштво.

Нове речи:

куњати – дремати, бити нерасположен;

зобати – јести, хранити се, кљуцати (зрневље, семење);

зазирати – подозревати, бити неповерљив;

наденути – дати име, крстити, назвати.

Размисли и одговори

1. Зашто су врапци остали без хране?
2. Ко је спремио јело Николи?
3. Шта је приметио Никола на прозору?
4. Како се Никола спријатељио са врапцима?
5. Који му се врабац највише свидео? Зашто?

Запамти

Главне идеје текста можемо написати у облику: изјавних реченица, упитних реченица, наслова.

Код усменог препричавања одељака не користи се дијалог.

Пример

Главна идеја другог одељка приче „Врабац Марко” може бити:

- Мама саветује Николу како да помогне врапцима. (изјавна реченица)
- Шта је саветовала мама Николу? (упитна реченица)
- Мамин савет. (наслов)

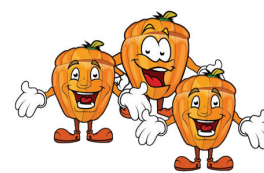
Рад на тексту

1. Саставите главне идеје првог и другог одељка.
2. Напишите план текста.
3. Препричајте текст усмено, уз помоћ плана.

Усмено препричавање преживљеног догађаја.

Рад по групама

Поделите се по групама. Испричајте како сте ви помогли животињама у различитим ситуацијама. Вођа групе нека исприча пред разредом најзанимљивији догађај. Да би испричао преживљене догађаје, сам или са неким:

- Одреди циљ комуникације (информисање, убеђивање, размена мишљења, изражавање ставова).
- Користи речи као што су: ја, ми, прво, после, на крају.
- Узми у обзир учеснике у комуникацији, њихов узраст.

Портфолио

Сакупите сличице и занимљивости о птицама.

ИМЕНИЦЕ

Ко је ко међу животињама

Раде Зотрић

Која животиња највише скаче?
 Која гаче?
 Која њаче?
 Која кокодаче?
 Које се пресвлаче?
 Коју убрајамо у добре тркаче?
 Која брке има?

Која своју кућу носи на леђима?
 Која зору објави?
 Која мед прави?
 Која крекеће?
 Која се унатраг креће?
 Још једна ствар:
 Која је међу њима цар?

Човек је дао име свему што је природа створила и што је он сам изменио и направио.

људи	биљке	животиње	природне појаве	предмети
човек	лала	кокошка	дуга	тањир
жена	кућа	жаба	облак	флаша
дете	јагода	лав	ветар	столица
старац	мрква	риба	снег	перо
лекар	пшеница	голуб	лето	књига
учитељ	храст	зец	дан	кућа

Запамти

Речи којима именујемо бића, предмете и појаве зову се **именице**.

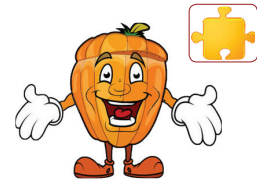
Именице се деле на **властите** и **заједничке**.

Властите именице означавају властита имена људи, животиња, насеља, планина, река и слично. Увек се пишу великим почетним словом.

Заједничке именице означавају заједничко име за више предмета или бића са заједничким особинама (кућа, сто, облак, река). Пишу се малим почетним словом.

Вежбајмо

1. Одреди именице које именују бића, предмете или појаве и разврстај их у три групе: сто, кућа, човек, свеска, киша, ноћ, оловка, девојчица, магла, риба, љубичица, олуја, јесен, кључ, мраз, бака, радијатор, ластва, перо, поплава, ученик.

2. Следеће именице разврстај по томе да ли су заједничке или властите: сом, Гордана, Шарац, багрем, змија, нож, Србија, Темишвар, зид, облак, Карпати, снег, лала, Тамиш, Копаоник, Београд, колиба, Румунија, Весна, Белка, чаша.

РОД И БРОЈ ИМЕНИЦА

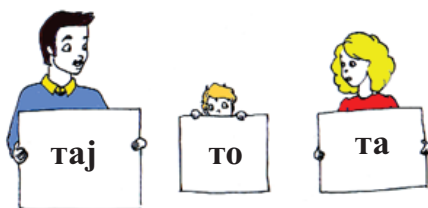
Отац и мајка уче дете да хода.

У овој реченици имамо три именице:

– отац – именује биће мушког рода;

– мајка – жена – именује биће женског рода;

– дете – именује биће, али у овој реченици не казује се да ли је мушког или женског рода, па се зато каже да је средњег рода.

Запамти

Именице се разликују и по томе да ли означавају мушки, женски или средњи род. У одређивању рода именица помажу нам речи тај (за мушки род), та (за женски род) и то (за средњи род).

Вежбајмо

1. Нацртај у свесци табелу са три колоне, па следеће именице разврстај према роду: прича, двориште, деда, трчање, песма, разговор, месец, дан, око, писмо, улица, лептир, књига, оловка, ливада, сунце, перо, авион, дрво, облак, кућа, дечак, змај.

2. Следеће именице напиши у женском роду као што је започето:

лекар – лекарка

фризер – _____

балетан – _____

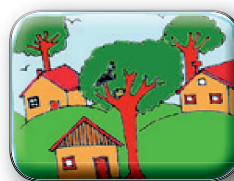
кројач – _____

учитељ – _____

песник – _____

Пред нама је сеоска кућа. На њој су мали прозор и низак кров. Поред куће расте дрво. На њему је гнездо. Око гнезда облеће птица.

Пред нама су сеоске куће. На њима су мали прозори и ниски кровови. Поред кућа расту дрвета. На њима су гнезда. Око њих облећу птице.

Запамти

Када именица означава један предмет, биће или појаву, кажемо да је у **једнини**.

Када именица означава више предмета, бића или појава, кажемо да је у **множини**.

Вежбајмо

Свакој датој именици одреди множину: кућа, дете, облак, звезда, дечак, путник, веверица, вук, кокошка, сунђер, прича, пољубац.

Шта ћеш да урадиш?

- Направићеш књигу разреда са подацима о биљкама и животињама, али и о ономе шта људи мисле о њима.

Зашто ћеш то да урадиш?

- Боље ћеш упознати ближу средину.
- Написаћеш замишљени текст о једној биљци или животињи по избору сваког од вас.

Како ћеш то да урадиш?

1. Потражи научне информације о биљци или животињи.
2. Организујте скупљене информације у један текст.
3. Напишите текст са замишљеним догађајима, где је лик биљка или животиња.
4. На папиру напишите та два текста.
5. Нацртајте цртеж или залепите одговарајућу илустрацију.
6. Поређајте све листове да би се добила књига разреда.
7. Направите и корице.

Како ћеш знати да си успео?

- Представите књигу другим ђацима, вашим родитељима.
- Изложите књигу у Читалачком ћошку.

Савети за успех

За писање текста, где ћете презентовати информације:

- Потражите информације о биљци или животињи које сте изабрали у енциклопедијама или на интернету.

- Изаберите интересантне податке.

- Образујте реченице са подацима јасно и тачно.

За писање текста, где ћете презентовати замишљене догађаје:

- Размислите о неким посебним аспектима који су специфични за ту биљку или животињу.

- Замислите догађај, кроз који ћете на интересантан начин описати оно што је специфично за биљку или животињу (како се појавила, боја коју има или начин на који се понаша).

Ставите на папир та два текста и илустрације на најинтересантнији начин.

Давно, давно, јелка је у јесен остајала без лишћа као и друго дрвеће у шуми.

Једног дана, једна птичица је тражила заклон међу дрвећем. Само је јелка примила под своје окриље.

Када је ветар кривац почео да тресе лишће дрвећа, цар ветрова је поштедео јелку.

Од тада, јелка има зелено лишће током целе године.

Јелка је посебно дрво, јер се њено лишће популарно зове и иглице.

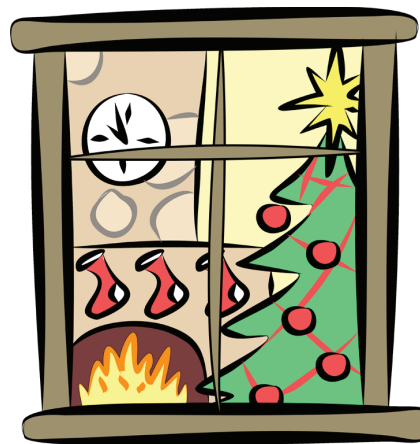
Оне имају средњу дужину око 2 цм и поређане су дуж грана.

Јелка остаје зелена током целе године. Мења лишће (иглице) постепено током године, а то се може видети тако што се испод дрвета налази тепих од опалих иглица.

Јелка је посебно дрво, јер се њено лишће популарно зове и иглице.

Оне имају средњу дужину око 2 цм и поређане су дуж грана.

Јелка остаје зелена током целе године. Мења лишће (иглице) постепено током године, а то се може видети тако што се испод дрвета налази тепих од опалих иглица.

Кад мантија снежна, бела
 Обавије њиве, села,
 Преко брега, преко мора
 Из небеских белих двора
 На санкама с четир' ата
 Долази нам Божии Бата.

Божии Бата – свако знаде –
 То је старац беле браде
 Што има за вредног ђака
 Пуну врећу играчака
 И доноси радост снену –
 Јелку лепо украшену.

Божии Бата, добри дека,
 Бадње вече једва чека
 Да с тољагом светом пође
 И код сваког од нас дође
 Јер смо целог лета били
 Послушни и добри, чили.

Нове речи:

мантија – дугачка хаљина као она коју носе свештеници као
 свакодневно одело;

снен – који се још није пробудио, разабрао од сна, сањив,
 дремован, тром, поспан, тих, као у сну.

Размисли и одговори

1. Када долази Божии Бата?
2. Како он долази?
3. Ко је Божии Бата?
4. Шта нам он доноси?
5. Којој деци доноси Божии Бата поклоне?

Вежбајмо

1. Састави реченице са речима: Божић Бата, Божић, јелка, мантија, обавијати, двор, тољага, чили.

2. Подвучи тачне исказе:

Божић славимо: - 7. јануара
- 25. децембра
- 14. јануара

Божић Бата долази: - на Нову годину
- на Бадње вече
- на Ускрс

На Бадње вече: - коринђамо
- украшавамо јелку
- постимо
- палимо Бадњак

На Божић: - идемо у цркву
- једемо чесницу
- идемо у школу

Писмо

Писмо је затворена поштанска пошиљка. Најчешће се пише особама које су нам драге, које су наши пријатељи или чланови породице.

Писмо се састоји од коверте, маркице и папира за писање,

На предњој страни коверте пише се адреса примаоца, а на задњој страни пише се адреса пошиљаоца.

Када почињемо да пишемо писмо, морамо у горњем десном углу да напишемо место и датум писања.

Писмо обично започињемо са „Драги пријатељу” или „Поштовани господине”, онда следи обраћање и садржај писма, а на крају се увек завршава поздравом или потписом.

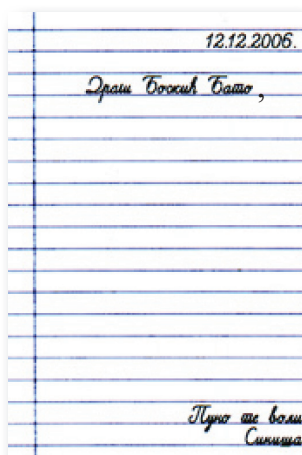

Рад по групама

Поделите се по групама. Напишите Божић Бати писмо у којем ћете изразити своје жеље.

Портфолио

Нацртајте божићну јелку и поклоне које желите да вам донесе Божић Бата.

Милица Јанковић

Давно је то било. Био је Божић. Дунав се заледио тако чврсто да су санке и кола ишли преко њега. Изгледало је као да је цела река постала један велики мост. Наша мала варош се обукла у дебелу белу бунду и изгледала весела као јагње. Пуцале су прангије. Снег је шкрипао, свет се враћао из цркве и осећао се мирис печених прасића.

Мајка пази на чесницу да не изгори. Има и колача. На Божић је све лепо. Али од свега највише вреди чесница. Кад помислим да могу добити новчић, срце ми задрхти од радости, а кад помислим да га свакако нећу добити ја, моја се радост некако покуњи и свене и претвори у жалост. И тако непрестано траје узбуђење радости и сумње. Ах, како то подне споро долази!

Међу петнаест великих хришћанских празника, Божић, је највећи.

Српски народ слави Божић са бадњаком, сламом, квоцањем, жртвовањем прасета, чесницом, похођењем извора или бунара, положајником и многим другим обичајима, који се разликују у зависности од краја у коме се слави.

Чесница је само један од обавезних колача, а у њу су од давнина стављали новчић и знамења за разне врсте делатности и послова, па се по делу и знамењу који некоме припадне судило какве ће среће бити или у чему ће имати успеха.

Нове речи:

прангије – врста топа за избацивање метака и за пуцање приликом каквих свечаности;

чесница – погача или пита која се меси за Божић и у коју се обично стави златни или сребрни новац;

НАШЕ ЖЕЉЕ И ЧЕСТИТКЕ

Писање честитке

На полеђини честитке пише се, на линијама, име и презиме онога коме честитку шаљемо, улица и број, поштански број и назив места где живи. На део без линија уписују се: порука, честитање празника и најлепше жеље које би и онај коме шаљемо честитку желео да му се остваре.

Запамти

Честитка је посебна врста писменог састава. По својој садржини је кратка и шаље се поводом верских и државних празника, разних свечаности, рођендана и сл.

Вежбајмо

1. Одредите догађаје када можете користити следеће здравице: Христос Воскресе! Срећан рођендан! Срећна Нова година! Живели! Уздравље!

2. Израдите сами честитке поводом разних догађаја. Садржај сваке честитке прилагодите самом догађају.

3. Слави се Божић у твојој кући. Имате пуно гостију. Састави јеловник за овај догађај.

ДА СЕ ПОДСЕТИМО

1. Испиши именице које се јављају у следећој пословици и одреди им род и број.

Боље је имати врапца у руци, него голуба на грани.

2. Прецртај именице које не припадју следећим низовима:

а) Филип, Србија, Венера, град, Нијагара, Цеки;

б) пас, жеља, цвет, село, крава, глава;

б) мисао, срећа, писање, страх, заборав, срце.

3. Пронађи заједничке именице супротног значења:

лаж – _____

храброст – _____

мраз – _____

сиромаштво – _____

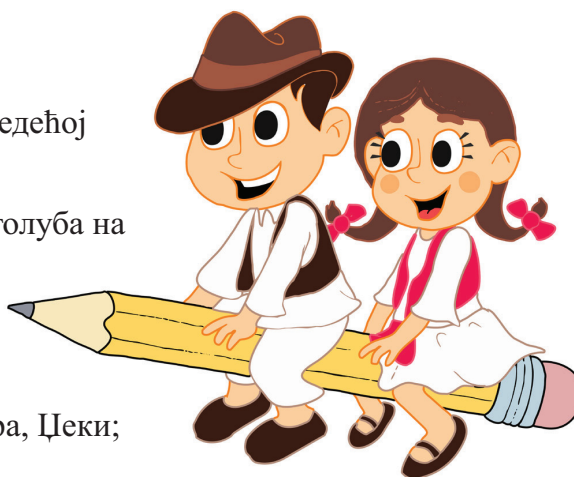
срећа – _____

здравље – _____

4. Разврстај следеће именице према томе да ли су заједничке или властите:

Славко, сом, Гордана, багрем, Кладово, слама, Шарац, чаша, лала, Тамиш, речник, Дунав, Беч, зид, змија, Румунија, Грчка, коприва, славина, Белобрешка.

5. Напиши и нацртај новогодишњу честитку другу или другарици који не живе у твом месту. Додај је у твој портфолио.

Описно оцењивање (стр. 55 проверавање знања)

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1-2 именице	нетачан одговор	1 тачан одговор	1 реч	1-2 реченице
Добро	3-6 именица	полутачан одговор	2 тачна одговора	2-3 речи	3-4 реченице
Врло добро	7-10 именица	тачан одговор	3 тачна одговора	4 речи	5-6 реченица

ДА ПРОВЕРИМО ШТА ЗНАМО

Пажљиво прочитај следећи текст, затим реши задатке:

Малој деци је досадно. Против дечје досаде измишљене су играчке. Једна играчка су маказе. Маказама се могу сећи: књиге, хаљине и прсти.

Друга играчка је чекић. Чекићем се могу куцати: ексери, зидови и такође прсти.

Трећа играчка су шибице. Шибицама се могу изгорети: хаљине, простирке и опет прсти. Деца су мала, а прсти су најмањи.

Био је тако једном један прст и звао се Ђура. Имао је много браће. Једном су браћа повела Ђуру у фиоку. Ђура је ишао последњи и прикљештио је нокат. Други пут су га водили у рерну. Да виде да ли је вруће. И Ђура се испекао. Трећи пут играли су се иглом. Сви су се измакли, а Ђура се избо. Ђуро, Ђуро, ниси ти ваљда најгори прст? Јесте! Кад треба да се чачка нос – хајде ти, Ђуро. Кад треба у хладну воду – гурај Ђуру. А кад треба замочити два прста у пекмез, онда су то неки други прсти а не Ђура. Досадило Ђури. Доста је. Неће више. Тог Ђуру имају сва деца. То је онај пети, најмањи. И код вас сигурно ништа не ради. Чучи или седи. Скупи се, као да му је хладно. Није за рад, али је за весеље. Уме да свира на клавиру, шегачи се и мази. Нека га, кад је мали.

(„Прича о малом прсту”, Душко Радовић)

1. У прочитаном тексту има пуно заједничких именица. Издвоји десет.
2. Која се властита именица најчешће чује у причи? Има ли у тексту још нека властита именица?
3. Поређај, у односу на редослед догађаја, радње у којима је страдао мали прст.
4. У следећим низовима замени именицу која не припада низу:
 - а) олуја, пас, ветар, грмљавина;
 - б) оловка, клупа, сто, јагње;
 - в) пас, син, мајстор, вуна;
 - г) Сања, мирис, Јована, Зора
5. Следећим речима одреди једнину, затим њима састави реченице: успеси, рибе, државе, реке, људи, излети.

Музика

Зоран Поповић

Некада давно, на свету није било ни клавира, ни трубе, ни виолине, ни хармонике. Али то не значи да није било ни музике. Свуда око човека расле су густе шуме, а у шумама су живеле птице.

А човек је волео музику, баш као што воли и данас. Најео би се слатких плодова, напио изворске воде и прилегао у сенку дрвета да слуша песму славуја.

И све би било лепо да човекова музика, у то доба, није имала крила. Човек се намести да слуша, а догоди се нешто непредвиђено – пукне грана или се одрони камен, па се музика уплаши и одлети.

Зато је човек желео да има поузданију музику.

У то доба, он је од дрвета већ био начинио разне ствари. Направио је рало за превртање земље, копље, кров над главом, сто и столице. Нарочито је био поносан на изрезбарени штап, који је још у та давна времена био знак високог угледа и достојанства. Па зашто онда од дрвета не би направио птицу која уме да пева, а не уме да лети?!

Речено – учињено! Исекао човек један трупац и издубио га. Начинио је од њега шупљу птицу са дугим, витким вратом. Тако је настао инструмент сличан гитари. Обликом је подсећао на птицу, али је још увек био без гласа.

Добро је човек знао шта недостаје његовој птици. Зато је од танке струне направио гласне жице и затегао их на врату своје дрвене птице. Онда је легао у хлад и ставио птицу крај себе да му пева. Лежао је и чекао, али глупава дрвена птица ни гласа не пусти од себе.

Замислио се човек. Птици је потребно тело и он јој га је дао. Потребан јој је врат, а он јој је дао и врат. И гласне жице јој је поклонио. А ипак је заборавио нешто важно.

Досетио се човек: „Па да! Моја птица нема срце!”

И прионуо је на посао. Годинама је дељао дрвено срце за своју дрвену птицу, а она никако да пропева. А кад му је стрпљење већ било на измаку, на ум му је пала још једна спасоносна мисао:

„Ако не могу да јој га направим, ја ћу јој позајмити своје срце!” - рекао је, узео дрвену птицу у руке, а шумом се разлегла најлепша песма коју је свет до тада чуо.

Тако је настала музика.

Нове речи:

трупац – грубо отесано дрво

гласне жице – набори у грлу кроз које пролази ваздух и ствара

звук

издубити – направити рупу у материјалу који се обрађује, најчешће, у дрвету
дељао – тесао

Рад на тексту

1. Прочитај реченицу која открива како настаје права музика.
2. Препричај одломак који говори како је човек направио дрвену птицу.

Размисли и одговори

1. Какву је музику слушао човек пре него што је изумео музичке инструменте?
2. Од чега је човек желео да направи птицу?
3. Када је та птица пропевала?

Игра

Какав си посматрач? На који начин препознајеш осећања код других особа?

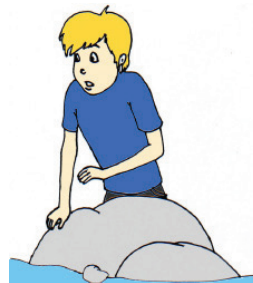
Осећања изражена лицем	Осећања испољена гестовима	Осећања пренета тоном говорника	Осећања саопштена положајем тела
			
Да Не	Да Не	Да Не	Да Не

Искористи своје искуство доброг посматрача и одиграј са другарима игру пантомиме.

Слике су преузете са <https://www.google.ro/search?q=emoticon&tbm=isch&tbs=ring:>

Придеви

Прочитај пажљиво следећи текст из једног ученичког дневника. Током читања покушај да одредиш зашто су наглашене понеке речи уз именице.

Освануло је **дивно** јутро. Ја сам са другом прешао на **супротну** обалу реке. Обале реке повезивао је **стари** мост. Били смо срећни и нисмо мислили на школу. **Зелена** река је и даље жуборила. **Повијене** гране су додиривале воду.

Бића и предмети се разликују по својим особинама.

На пример:

- **по величини:** висок, низак, мали, велики, огроман, сићушан;
- **по укусу:** слатак, горак, кисео, слан, слатак, љут;
- **по облику:** округао, коцкаст, троугласт, правоугаони, овални;
- **по боји:** жут, црвен, бео, зелен, љубичаст, плав.

Шаљива песма

Придев каже именици:

„Девојко, стој!

Да ти кажем,

И ја имам свој број”

Именица одговара придеву:

„Ха, ха, сви сте по мом кроју,

слажете се са мнош у роду и броју”

Запамти

Речи које стоје уз именице и ближе одређују њихове особине зову се **придеви**.

Придеви се слажу у роду и броју са именицом уз коју стоји.

Вежбајмо

1. Додајте по три придева следећим именицама и назначите у ком су роду и броју: море, река, језера, улица, ученици, планина, двориште, лук, цвет, дечаци.

2. Следеће реченице допуни придевима:

Наступила је зима. Почео је падати снег, а зечић је дошао да се напије воде. Кроз текао је поток.

3. Препиши текст тако што ћеш уместо цртица додати одговарајуће слово, тако да се придеви слажу са именицама у роду и броју:

Земљ_ је била сув_ и тврд_, а вода у реци бистр_ и топл_. После кише земља је постала влаж__ и мек_, а вода у реци мутн_ и хладн_.

Опис једне особе или лика Личност коју ценим

Многе особе драге су ми у срцу, једна од њих посебно ми је драга, а то је моја бака.

Средњег је раста. Има кестењасте очи и седу косу. Њено лице је весело, има бео тен и сјајну косу.

Моја бака се зове Софија. Она има педесет и осам година, домаћица је. Задовољство зрачи са њеног топлог лица.

Радо се дружи и помаже другима. Обожава да гледа филмове и слуша музику. Воли да се облачи спортски и елегантно. У слободно време сређује окружење, мења распоред ствари, а има времена и за уређивање баште.

Она и ја стално правимо колаче и разне ђаконије. Радујем се што смо најближе, прва сазна за моје несташлуке и тајне. Када сам болесна, она је увек ту да ме помази нежним рукама и загрли.

Волим своју баку зато што ми је најбоља и увек је ту поред мене.

(састав написала ученица трећег разреда)

Пажња!

Када описујеш једну особу која ти је драга и занимљива, имај у виду следећи план:

Увод: кратко је представиш – ко је он/она

Разрада: његова/њена спољашност - физичке особине (раст, боја косе, очију, облик лица или очију)

- нарав
- особине
- понашање
- однос према другима
- реакције (како изгледа и понаша се у различитим ситуацијама)
- шта воли и шта не воли

Закључак: шта та особа значи за тебе

Вежбајмо

Покушај и ти да најлепшим речима опишеш твоју маму или теби драгу особу. Можеш да опишеш и један лик из прочитане књиге или омиљеног филма који си видео/видела.

Опис једног предмета и једне активности

1. Прочитај стихове.

Шта би сад дечак који је изгубио лопту
Шта, шта да ради? Видех је како одскакута
Весело низ улицу, доле, па онда
Весело, преко, и - ено је у води!

(Песма о лопти - Џон Беримен)

2. Замисли да си ти дечак који је изгубио лопту.

Како би је описао другару који ти помаже да је
пронађеш?

Рад у паровима

Прво попуните прву и другу колону таблице са подацима о кошарци. Затим прочитајте текст и попуните и трећу колону.

Знам	Желим да сазнам	Сазнао сам

Кошарка је врста тимског **спорта**. Игра се лоптом помоћу руку. Две екипе састављене од пет играча покушавају постићи што више поена убацивањем лопте кроз **обруч** противничког коша по одређеним **правилима**. Победник је екипа која постигне више поена.

Током времена, кошарка је развила уобичајене технике шутирања, додавања и вођења, као и позиције играча и нападачки и одбрамбени механизам. Док се уобичајена такмичарска кошарка одвија под строгим и тачно одређеним правилима, разне **варијације кошарке** учиниле су кошарку ближу играчима и с мањим бројем правила. Кошарка је један од најгледанијих спортова на свету.

Док је такмичарска кошарка искључиво дворански спорт који се одвија на терену за кошарку, мање регулисане врсте кошарке могу се играти и као спољни спорт на подлогама различитим од паркета.

Некњижевни текст

Вежбајмо!

1. Радите у групи. Направите сличну табелу као ону приказану доле.

а) Попуните прву колону информацијама које имате о мрком медведу.

б) Попуните другу колону питањима о томе шта бисте хтели још да сазнате.

Знам	Желим да сазнам	Сазнао сам

2. Пажљиво прочитај следећи текст!

Медвеђе царство на Тари

Планина Тара – Снег нападао и мраз стегао у недрима шумовите Таре, а овдашњи мрки медведи, четрдесетак их је на овој планини, још нису у зимски сан утонули. Већ зевају, што би се рекло, само што у неком свом брлогу нису око склопили. Али трагове им још виђају по овим просторствима.

– Наши ловочувари и други запослени уочавају ових дана велики број медвеђих трагова на подручју националног парка. То значи да један број медведа још није у брлогу, активни су у потрази за храном. На четири хранилишта медведе прихрањујемо, износимо кукуруз, угинулу домаћу стоку и друго, будући да је сваштојед. Да су ниже температуре, већ би били у зимском сну. У њему остају обично до фебруара. И то није потпуна хибернација, тежак сан: углавном медвед своје функције тада своди на минимум – казује нам искусни познавалац света дивљачи Милан Малинић.

О медведима посебну бригу овде воде већ годинама. Тара је медвеђе царство, подручје где их је највише у Србији. Завлаче се они по њеним дубинама, кањонима, пећинама, окапинама, углавном живе на размеђу између кањонског дела и равног платоа Таре. Дању се одмарају, ноћу траже храну. Али не гладују, нису ни превише опасни по околину, јер их у националном парку уредно хране.

Преузет и адаптиран текст:

<http://www.srbijadanas.net/medvedje-carstvo-na-tari/#>

3. Попуни трећу колону таблице новим информацијама о мрком медведу.

Запамти!

Некњижевни текст:

– представља реалне аспекте, садржи прецизне информације, има улогу да информише.

Свети Сава и сељак без среће

Народна легенда

Био једном један сељак који није знао за срећу па кренуо по свету да је нађе. На путу сретне старца коме је брада била до појаса.

- Знаш ли где је срећа - упита га.
- У раду, одговори му старац.

Сељак се тиме није задовољио па је пошао даље. Срете другог старца и упита га исто.

- У реду, одговори му и овај.

Сељак још није био задовољан. После неког времена срете и трећег старца и њега упита:

- Знаш ли где је срећа?

А он одговори:

- У поштењу.

Сељаку се ни тај одговор не допаде па настави даље. Срете и четвртог старца. То је био Свети Сава. Њему се потужи:

- Реци ми, свети оче, где да нађем срећу!

Свети Сава му одговори:

– Наћи ћеш је у себи! Буди паметан, ради по савету људи који су радни, поштени и вредни и који су доста искусили – па ћеш наћи срећу.

Сељак се вратио кући и потражио срећу у раду, у реду и поштењу. Радећи по савету мудраца убрзо је нашао оно што је раније узалудно тражио. Кад је пронашао срећу рече:

– Гле! Ко је то мислио, ко се надао, ко би веровао да је срећа била у мени, а ја је нисам видео!

Нове речи:

искусити – упознати властитим искуством, осетити на себи, доживети, преживети, претрпети.

Сазнајмо понешто о Светом Сави!

Свети Сава је био најмлађи син Стефана Немање, српског великог жупана. Родио се у Расу, старој српској престоници. Добио је име Растко. Као младић, одустао је од свог богатства и дворских почести и пошао је у Свету Гору, где је постао калуђер. Монашко (калуђерско) име му је било Сава. Основао је на Светој Гори манастир Хиландар.

Много је волео свој народ, поготово децу. Организовао је манастире, отварао школе, писао књиге и учио Србе да се моле Богу. Увек је саветовао људе да чине добра дела, да су поштени и вредни.

За сва његова велика дела Срби су га прогласили за светитеља и дали му име Свети Сава.

Сваке године, 27. јануара, српске школе славе свог просветитеља – Светог Саву. Тог дана одјекује светосавска химна и ђаци рецитују песме о Светом Сави.

Размисли и одговори

1. Шта је сељак тражио по свету?
2. Кога је срео на путу?
3. Шта су га саветовали старци?
4. Који је савет добио сељак од Светог Саве?
5. У чему се састоји срећа?

Рад на тексту

1. Прочитајте текст по улогама.
2. Поделите текст на одељке и напишите план текста.
3. Испричајте текст помоћу плана.

Рад по групама

Поделите се по групама. Група која зна напамет највише песмица о Светом Сави побеђује. Отпевајте заједно „Химну Светом Сави“.

Портфолио

Препиши „Сазнајмо понешто о Светом Сави“ на обојен папир. Уз то залепи сличицу Светог Саве и напиши једну строфу о нашем просветитељу.

Да се подсетимо

1. Повежи линијом именицу и придев истог рода:

именице

сунце

дете

извор

хаљина

пас

стаза

придеви

кривудава

бистар

шарена

опасна

жуто

плавокосо

2. Одреди разлику у значењу придева златан у следећим реченицама:

Она носи златан прстен. _____

Он је златно дете. _____

3. Усагласи придеве са именицама:

лепа играчке

добре пример

десна ципеле

свилена мараме

поцепан џемпери

висок оџаци

4. Наведи по три придева за:

а) пожељне физичке особине: _____, _____, _____.

б) непожељне физичке особине: _____, _____,

_____.

5. Опиши у 4 – 5 реченица просторију у којој се налазиш, користећи што више придева. (најмање 4 – 5 придева).

Описно оцењивање (стр. 65 проверавање знања)

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1-3 придева	1 придев	1 реченица	1 реченица	1 реченица
Добро	4-7 придева	2-3 придева	2-3 реченице	2-3 реченице	2-3 реченице
Врло добро	8-10 придева	4 придева	4-5 реченица	4-5 реченица	4-5 реченица

Да проверимо шта знамо

Пажљиво прочитај следећи текст, затим реши задатке:

Ловац се шуњао, а лав је лагано шетао, шапу пред шапу. Онда је стао и оњушио ваздух. Учинило му се да је осетио мирис човека.

И ловац је стао. Чинило му се да га је лав намиришао.

Лаву није било до борбе. Није био расположен.

Уосталом, то и није био велики лав. Мало га је и био страх. А ни ловац није био прави ловац, већ као бајаги.

Лав пође напред, а грање испод њега поче да пуцкета.

Ловац пожури. Одједном лав нестаде. Није се чуло ништа. Ловац, полако, на прстима, пође насумице, али запе и паде. Окрену се да погледа о шта се саплео, кад оно – лављи реп. „Аха, ту си!” помисли ловац и ухвати лава за реп, а лав се изненади и побеже.

А ловац?! Као бајаги ловац, каже да није баш сигуран да је то био лав, можда је био мачак, а можда и миш. Сигурно је био миш, судећи по гласу: учинило му се да је чуо цијукање.

(„Ловачка прича”, Народна приповетка)

Вежбајмо

1. За дате именице пронађи по пет одговарајућих придева.

2. Допуни реченице придевима:

_____ ловац је пратио _____ лава по шуми.

Под његовим корацима _____ грање је пуцкетало. Ловац је ухватио у ствари _____ миша.

3. Како замишљаш ловца? Опиши га у 4-5 реченица.

4. Кажи своје мишљење о ловцу у 4-5 реченица.

5. Напиши кратак информативни текст о лаву имајући за подлогу питања:

а) Којој врсти животиња припада лав?

б) Где он живи?

в) Чиме се храни?

г) Зашто се лав назива „краљ животиња” ?

Куповао наочаре да зна читати

Народна приповетка

Пошаље некакав сељак свог сина у град на школу, па кад је већ почео учити, изиђе из школе шетајући се неколико дана по ономе граду. Гледаше на многе старе и младе људе наочаре, те ће упитати свог друга, зашто они људи носе наочаре, а он му каже:

– Зато да боље читају и пишу, а оно су сви људи научени и паметни.

Кад ово чу оно момче, рече у себи:

– Зашто бих се ја даље учио и мој живот мучио, а отац сирома трошио, него ћу ја купити једне наочаре, па да и ја могу бити научен човек.

Сутрадан отиде у један дућан где је било наочара, и изнесу му неколико да изабере. Он натакну једне на нос и заиска да му даду какву књигу. Дадосе му. Пошто видје да ништа из ње не разумије, нити слова једнога познава, промисли да ове не ваљају. Све редом натицаше једне по једне, а све узалуд, велећи дућанцији да он хоће наочаре које носе паметни људи. Дућанција опази да мора нешто бити, па нанесе главу над књигом коју оно момче у руци држаше, а кад виде да је окренуо књигу наопако, рећи ће му:

– Мој синко, тебе су очи здраве и наочари добри, него није твој мозак добар, ни глава здрава.

Нове речи:

дућан – трговачка или занатска радња;

дућанција – трговац у дућану, господар дућана;

натакнути – метнути, ставити на нешто, навући, наглавити.

Размисли и одговори

1. Зашто је послао сељак сина у град?
2. Шта је дечак хтео да сазна од друга?
3. Шта је тада решио?
4. Зашто није могао да чита са наочарима?

Рад на тексту

1. Прочитај текст по улогама.
2. Препиши речи дућанције.
3. Препричај последњи одломак приче.
4. Измисли други крај приче.

Вежбајмо

1. Састави реченице са речима: сељак, наочари, дућан, читати.
2. Објасни како си ти научио да читаш.
3. Препиши пословице које се надовезују за ову причу:
 - Тешко ногама под лудом главом.
 - Од нерада нема већег јада.
 - У младости ко не учи, касније се много мучи.
 - Нико се није научен родио.
 - Ко лети хладује, зими гладује.

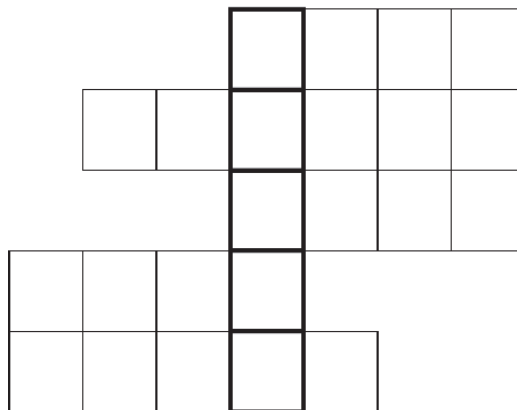
Рад по групама

Поделите се по групама. Решите слагалицу.

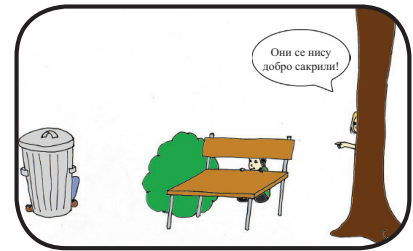
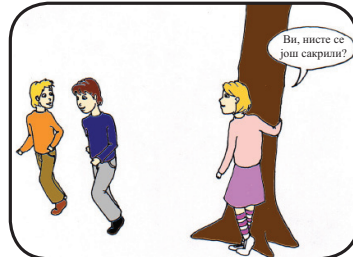
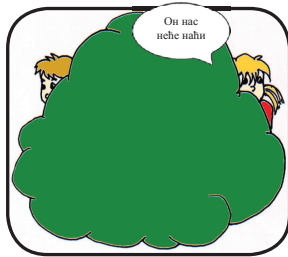

Ако исправно попуните речима празна поља, пронаћи ћете да је решење једна веома важна ствар без које ђак не може да учи.

1. Откључава врата.
2. Једе човека као рђа гвожђе.
3. Највише је воле деца.
4. У невољи се увек познаје.
5. Веома храбар човек.

Личне заменице

Пажљиво погледај слике и одреди шта играју деца.

Да ли сте одгонетнули шта играју деца?

Прочитајте по улогама шта је свако дете рекло.

Да ли сте дознали имена деце? Знате зашто их нисте дознали? Које су речи употребили уместо имена?

Деца иза жбуна нису рекли за дечака који жмури:

– **Мића** нас неће наћи!

Него:

– **Он** нас неће наћи! – у овој реченици реч **он** је заменила именицу **Мића**.

Пажња!

Назначене речи замењују имена деце.

Запамти

Речи које, у писању или у говору, упућују на поједина лица, а неки пут и замењују њихова имена, називају се **личне замењивке**.

Вежбајмо

1. Означене именице замените одговарајућим заменицама:

Иван је мој најбољи друг.

Јована и **Милка** су отишле на излет.

Лисица је преварила медведа.

Мирко, буди миран!

2. Допуни означена места одговарајућим личним заменицама:

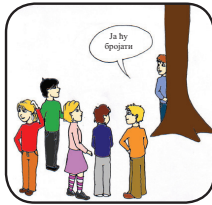
_____ је моја најбоља другарица.

_____ се виђамо свакодневно.

_____ сам ученик трећег разреда.

Ако узмемо сваку говорну ситуацију посебно:

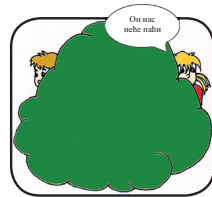
Заменица **ЈА** упућује на лице које говори.

ЈА је заменица за прво лице једнине.

Заменица **ТИ** упућује на лице коме се говори, тј. на саговорника. То је лице које учествује у разговору.

ТИ је заменица за друго лице једнине.

Заменица **ОН** упућује на лице или ствар о коме се говори, који је предмет разговора.

ОН (мушки род)

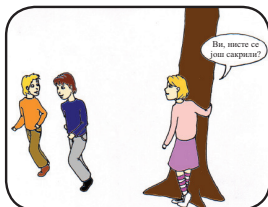
ОНА (женски род)

ОНО (средњи род) су заменице за треће лице једнине.

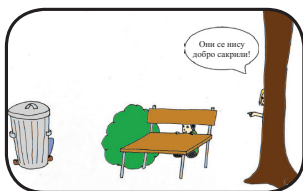
Заменица **МИ** је лична заменица која упућује на групу у којој се налази говорник.

МИ је заменица за прво лице множине.

Заменица **ВИ** је лична заменица која упућује на групу у којој се налази саговорник.

ВИ је заменица за друго лице множине.

Заменице **ОНИ** су личне заменице које упућују на лица која не учествују у разговору или на предмете.

ОНИ (мушки род)

ОНЕ (женски род)

ОНА (средњи род) су заменице за треће лице множине.

Лице	Број	
	Једнина	Множина
Лице/лица које говори	ЈА	МИ
Лице/лица којима се говори	ТИ	ВИ
Лице/лица о којима се говори	ОН, ОНА, ОНО	ОНИ, ОНЕ, ОНА

Народне умотворине

Народне умотворине је створио народ, односно талентовани људи из народа чија имена обично не знамо. Оне су настале веома давно, када писменост није била проширена у народу и преносиле су се усмено са старијих на млађе.

Народне умотворине обухватају: песме, приче, бајке, басне, загонетке, пословице, питалице, брзалице, разбрајалице, цупаљке, ташунаљке, успаванке итд.

Вук Стефановић Караџић има великих заслуга што је сакупљао и први записивао народне умотворине, јер их је овим путем спасао од заборава.

Вук Стефановић Караџић (1787 – 1864) рођен је у селу Тршић, код Лознице. Као дечак чувао је стоку у родном селу, око речице Жеравије. Био је самоук, односно, уз малу помоћ других, сам је учио да чита и пише.

Путујући по народу, Вук је сакупљао народне песме, приче и остале умотворине. Уз то, он је творац азбуке којом се ми данас служимо. Вукове познате речи су:

„Пиши као што говориш, а читај као што је написано.“

Загонетке

Загонетка је врста народних умотворина којом се нешто загонета, тј. постави се задатак, односно питање, а одговор треба наћи. Загонетке обично траже досетљивост оног ко их одгонета.

1. Дању госпођа, ноћу слушкиња.
2. Ја родио мајку, а мајка мене.
3. Ко је увек сам у својој кући?
4. Гором иде, не шушка, водом иде, не брчка.
5. Пуна школа ђака, ниоткуда врата.
6. Шта је најбрже на свету?
7. Кога ударају највише по глави?
8. Паде бисер у село; село бисер покупи.
9. Цео дан иде, никуда се не одмиче.
10. Беле коке с неба пале, наша врата затрпале.

Питалице

Питао магарац ђака:

- Па шта ћеш ти бити када непрестано учиш?
- Не знам шта ћу бити, али знам да нећу бити магарац.

Питали ђаци старца калуђера:

- Кажи нам, деда, који је био најјачи српски јунак?
- Краљевић Марко.
- А после?
- После опет Краљевић Марко.

Питали пса:

- Зашто много лајеш?
- Другога заната не знам.

Питали миша:

- У којем селу најбоље живиш?
- У ономе где нема мачака.

Питали пиле из којег је села, а оно одговорило:

- Ја сам вам, браћо, из Некајганца!

Пословице

Пословице су сажете изреке. Обично изражавају неку мудрост, истичу неки савет, неку поруку. Кратке су, сажете и лако се памте.

1. Ако је луд, не буди му друг.
2. Вода свашта опере, до црна образа.
3. Гвожђе се кује док је вруће.
4. Добра овца много не блеји, али много вуне даје.
5. Кад највише грми, најмање киша пада.
6. Сит гладну не верује.
7. Чег` се мудар стиди, тим се луд поноси.
8. Без муке нема науке.
9. Вук длаку промијени, али ћуд никада.
10. Добра ријеч гвоздена врата отвара.

6 Брзалице

1. Кнеже, витеже, кад те видеше, развеселише ли ти се?
2. Туре буре ваља, була Туре кара да буре не ваља, јер се буре каља.
3. Лисица и реп, и над реп, и под реп, и на репу китаста, оздол подбјеласта, уз уши уздаста, наћулила уши, оде у кокоши.
4. На врх брда врба мрда.
5. Раскиселише ли ти се ваљушци?
6. Нос пере, сос једе, једе сос, пере нос.

Разбрајалице

Енци пенци

Енци,
пенци
на каменци,
тамо кују,
дванаест деци;
ин,
пин,
чарапин,
чараупе,
једи
супе
баш
ти!

Елен

Елен,
Белен,
Балбаделен,
Жита,
Гита,
Окма,
Локма,
Златна смоква,
Златна јабука,
Иди с њом на поље.

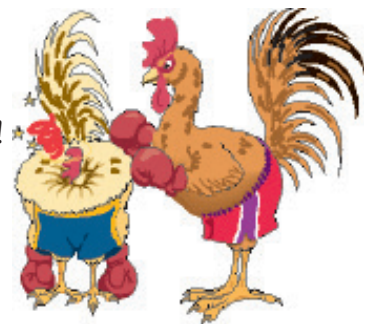

Штука штуку

Штука штуку
појела,
ал се није најела;
Јад,
глад,
на кога ће
сад,
рече,
па утече.

Два се петла побише

Два се петла
Побише,
На попово
Огњиште;
Један вели:
Иш!
Други:
Да жмуриш! *

Чардак ни на небу ни на земљи

Народна бајка

Био цар, па имао три сина и једну кћер, коју је чувао као очи у глави. Кад девојка одрасте, једно вече замоли се оцу своме да јој допусти да изађе с браћом мало пред дворе у шетњу; и отац јој допусти. Али тек што изађе пред двор, у један мах долети из неба змај, шчепа девојку између браће и однесе је у облаке. Браћа отрчаше брже-боље оцу и кажу му шта је било, и рекли му да би они радо своју сестру потражили. Отац допусти да иду да је траже, и они отиду.

По дугоме путу наиђу на један чардак који нити је на небу нити на земљи. Помисле да ће у ономе чардаку бити њихова сестра, па се одмах стану договарати како би се на њ попели. И последије дугога промишљања и договарања договоре се да један од њих свога коња закоље и од коже да скроје опуту, па притврдивши један крај од ње за стријелу, да пусте одозго стријелу из лука да се добро за чардак прихвати како би се уз њу попети могли.

Млађа два брата рекну старијему да он свога коња закоље, али он не хтиједе. Онда најмлађи закоље свога; од коже његове скроје опуту, један крај од ње веже за стријелу, пак је пусти из лука у чардак. Кад дође да се пење уз опуту, опет најстарији и средњи не хтиједну се пети, него се попне најмлађи. Попевши се горе, стане ићи из једне собе у другу. И тако наиђе на једну собу у којој види своју сестру гдије сједи, а змај јој метнуо своју главу у крило и спава. Она, кад види брата својег, уплаши се и поче га молити да бјежи док се није змај пробудио.

Али он не хтиједне, већ узме буздован па размахну њиме и удари змаја у главу. А змај се иза сна маши руком на оно мјесто гдје га је он ударио, па рече девојци:

– А, овдје ме нешто уједе.

Кад она опет рекне, а царев га син још једном удари у главу, змај опет рече девојци:

– Опет ме нешто овдје уједе.

Кад он трећи пут замахне да га удари, онда му сестра покаже да удари у срце, и он удари онамо. И кад га удари, змај остане на мјесту мртав, а царева га кћи стури с крила, па потрчи брату своме те се с њиме пољуби. Па узевши га за руку, стане га водити кроз све собе.

Најпре га уведе у једну собу у којој је био крилатаст вранац за јаслима

привезан с цијелим такумом од чистог сребра. Потом га одведе у другу собу у којој је за јаслама стајао крилатаст ђогат с такумом од сухога злата. Најпослије га одведе у трећу собу гдје је за јаслама био крилатаст кулаш и на њему такум драгим камењем окићен. Кад прође те собе, онда га сестра одведе у једну собу у којој је девојка једна сједила за златним ђерђефом и златном жицом везла. Из те собе одведе га у другу у којој је дјевојка златне жице испредала. А најпослије уведе га у једну собу у којој је трећа дјевојка бисер низала, а пред њом на златној тепсији од злата квочка с пилићима бисер кљуцала. Све ово обишавши и видјевши врати се натраг у ону собу гдје је мртав змај лежао, па га извуче напоље и баци на земљу. А браћа, кад га виде, умало их грозница не ухвати. Потом најмлађи брат спусти најприје сестру своју браћи, па онда све три дјевојке, једну за другом. Спуштајући дјевојке браћи, сваку је намјењивао чија ће која бити. А кад спусти трећу, он њу за себе намијени.

Браћа његова, завидећи му што је он био јунак, те је сестру нашао и избавио, пресијекну опуту да он не би могао сићи. Онда нађу у пољу једно чобанче код оваца, преобуку га и мјесто брата свога оцу поведу, а сестри својој и дјевојкама оштро запријете да никому не казују шта су они учинили.

Послије некога времена дозна најмлађи брат на чардаку да се браћа његова и оно чобанче онијем дјевојкама жене. Онај исти дан у који се најстарији брат вјенчао, он узјаше на вранца; па, баш кад су сватови из двора излазили, долети међу њих те свога брата младожењу удари буздованом да се одмах с коња праметнуо. Онда одлети опет у чардак.

Кад дозна да му се средњи брат жени, а он у оно исто вријеме кад су сватови из двора ишли долети на ђогату те и средњег брата удари тако да се двапут праметнуо; па између сватова опет одлети.

Напослетку дознавши да се чобанче његовом дјевојком жени, узјаше на кулаша и одлети у сватове. Баш кад су из двора излазили, младожењу удари буздованом да се трипут праметнуо.

А сватови ђипе да га ухвате, али он не хтједне ни бјежати, него се покаже да је он најмађи царев син и да су га браћа од зависти оставили на ономе чардаку у којему је он сестру нашао и змаја убио. А то све засвједочи и сестра и оне дјевојке.

Кад то цар чује, он се наљути на своја два сина и отјера их одмах од себе, а њега ожени дјевојком коју је сам изабрао; и остави га након себе да царује.

Новe речи:

чардак – господарски двор; већа летња просторија на спрату сеоске куће;
опута – танка кожна врпца којом су оплетени опанци;
јасле – преграда у стаји у којој се стоци ставља сено;
вранац – коњ црне длаке;
такум – коњска опрема;
кулаш – риђаст коњ;
ђогат – коњ беле длаке;
буздован – батина с дебелим, окованом главом; оружје у стара времена;
ђерђеф – оквир на коме је заденуто платно које се везе.

Рад по групама

Поделите се у три групе и решите задатке! Након тога, један члан групе нека представи одговоре пред другарима.

Прва група	Друга група	Трећа група
О коме се говори у овом тексту? Како схваташ реченицу: „Цар је чувао своју кћер као очи у глави“? Зашто се само најмлађи брат попео на чардак? Замисли и опиши змаја из текста. Кога је све срео најмлађи брат на чардаку? Који догађаји из приче се могу у стварности десити?	Којој врсти припада текст „Чардак ни на небу ни на земљи“? Наброј добре особине ликова у тексту; наброј лоше особине ликова у тексту. Опиши сусрет царевог најмлађег сина са змајем. Зашто су царевог најмлађег сина старија браћа заменила? Објасни. Како се понашао и осећао најмлађи брат у сусрету са сватовима? Када и зашто је цар наградио свог најмлађег сина?	Шта значи реч „чардак“? Опиши како замишљаш чардак. Шта се дешава када два старија брата наиђу на мртвог змаја? Зашто најмлађи брат није сишао са чардака? Шта ти се свиђа код сваког брата? Упореди понашање браће. Шта им замераш?

Вежбајмо!

Означи редослед догађаја тако што ћеш у празна поља уписати бројеве од 1 до 8.

- Царевић удара браћу буздованом.
- Сестра брату показује собе.
- Најмлађи брат се пење на чардак.
- Змај је однео девојку.
- Тражећи сестру, браћа наиђу на чардак.
- Царев син убија змаја.
- Браћа, из зависти, пресеку опуту.
- Најмлађи брат постаје цар.

Портфолио

Нацртај део бајке који ти се највише свидео.

1. Направи мапу ума (карту текста) „Чардак ни на небу ни на земљи” по следећем примеру:

Наслов	Аутор
Место догађаја	Време дешавања
Главни ликови	Споредни ликови
Догађаји	Поука
Завршетак догађаја	Илустрација

2. Назначене речи у реченицама замени одговарајућим заменицама:

Санке су појуриле.

Нада је ове године пошла у школу.

Мара је моја другарица.

Поштари разносе писма.

3. Упиши личне заменице које недостају уз дате речи:

_____ размишљате

_____ не долазиш

_____ осећамо

_____ посматрам

_____ миришу

_____ се смеје

4. Како гласи лична заменица за:

а) прво лице множине?

б) треће лице једнине за женски род?

в) друго лице једнине?

г) треће лице множине за средњи род?

5. Препиши реченице у множини.

Она је моја другарица.

Ти имаш друга?

Ја носим баки доручак.

Он је мој разредни друг.

5. Посетите школску библиотеку и позајмите књигу о великим српским јунацима који су се борили са Турцима. Најлепшу причу или песму прочитајте разредним друговима на часу лектире.

Да проверимо шта знамо

Прочитај текст и изради, у свесци, задатке:

Некакав Турчин сврне с пута у поток да се напије воде, па га ухвати хајдук, а он онда, дозававши свога друга, који је био остао на путу, каже му:

– Ходи, ухватио сам хајдука.

Друг му одговори:

– Кад си га ухватио, а ти га поведи амо.

Онда му он каже:

– Ама неће да иде.

Кад му друг на то рече:

– Ако неће да иде, а ти га пусти.

А он му одговори:

– Пустио бих ја њега, али неће он мене.

(„Пустио бих ја њега, али неће он мене”, Народна прича)

1. Допуни реченице одговарајућим речима:

Народне умотворине је сакупљао и први записао _____, да би их овим путем спасао од _____. До тада људи су их преносили _____ са старијих на млађе. У народне умотворине убрајамо: _____, _____, _____, _____, _____.

2. Издвоји из текста три личне заменице.

3. Упиши личне заменице које недостају у реченицама:

_____ си ухватио хајдука.

Пустио бих _____ њега, али неће _____ мене.

4. Препиши реченице у множини:

Ја сам Србин.

Да ли си ти упознао којег Турчина?

Она је прочитала познату народну причу.

5. Састави шест реченица у којима да користиш следеће личне заменице: ми, оне, ја, ви, ти, оно.

Описно оцењивање

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1-2 речи	1 заменица	1 заменица	1 реченица	1-2 реченице
Добро	3-5 речи	2 заменице	2 заменице	2- реченице	3-4 реченице
Врло добро	6-8 речи	3 заменице	3 заменице	3 реченице	5-6 реченица

Кад пролеће дође....

Божидар Тимотијевић

Кад пролеће дође, Сунце свима нешто лепо поклања. Шуми и ливади нове зелене хаљине. Птицама ведро небо и радосни цвркунт. Лептирима цветне ливаде и нова крила. Животињама – широка поља и шуме, и много хране. А човеку поклони све то и много, много радости.

Зашто?

Зато што онда све живо

на земљи почне да: гугуче, зуји, квоца, кликће, кукуриче, кокодаче, лаје, пијуче, пишти, ћућори, цврчи, чаврља, цвркуће, шишти, пева, шапуће и тепа...

Сунце тада, као учитељ, свакоме зада неки задатак.

- Ко спава, да се пробуди.
- Шта је тмурно, да се разведри.
- Ко је гладовао, да се наједе.
- Шта је посађено, да проклија.
- Шта је на дрвету, да пролиста.
- Шта је у јајету, да прокљуви.

Кад пролеће дође, све најбоље пође.

Нове речи:

кликнути – весело узвикнути, поздравити веселим ускликом; гласно зовнути, позвати, повикати, зачути се, одјекнути;

ћућорити – цвркатати, жуборити, гргољити, чаврљати, ћаскати, шаптати, шапутати;

чаврљати – причати, ћаскати, брбљати;

тмуран – мрачан, таман, натмурен, намргођен, лоше расположен, суморан, туробан.

Размисли и одговори

1. Шта Сунце поклања свима када дође пролеће?
2. Зашто оно све то поклања?
3. Са киме је упоређено Сунце у тексту?
4. Шта се дешава кад пролеће дође?

Рад на тексту

1. Изражајно прочитај текст.
2. Прочитај одељак у коме сазнајеш које задатке задаје Сунце?
3. Препричај одељке помоћу следећег плана.

- У пролеће, Сунце свима нешто лепо поклања.
- Све на земљи се буди.
- Сунчеви задаци.

Вежбајмо

1. Препиши и запамти пет најлепших реченица из текста.
2. Напиши што више особина следећих речи: пролеће, небо, цвеће, трава, дрвеће, птице.
3. Напиши неколико весника пролећа и образложи зашто они носе баш то име.
4. Напиши у неколико реченица које се промене догађају у природи у пролеће.
5. Наведи пет разлога због којих волиш пролеће.

Рад по групама

Поделите се по групама. Напишите у пет минута ко:

гугуче -	ћућори -
зуји -	цврчи -
квоца -	чаврља -
кликће -	цвркуће -
кукуриче -	шишти -
кокодаче -	пева -
лаје -	шапуће -
пијуче -	тепа -
пишти -	воли -

Портфолио

Нацртај пролеће и напиши неколико лепих реченица или стихова о пролећу.

Глаголи

Пажљиво посматрај слике и реци шта ко ради?

- Девојчица **чита**.
- Сељак **копа**.

Дечак **свира**.

Зидар **зида**.

Назначене речи *означавају радњу* коју врше одређена лица.

Пажљиво прочитај следећи текст и обрати пажњу на означене речи.

Бака

Моја бака по цео дан **спава** или **дрема** испод липе у нашем дворишту. Мама је много **забринута** да није можда **болесна**. Али бака **не болује**, него **је остарела**, **суши се** и **вене** као трава у јесен. Рекла сам мами да **се надам** да **ће** бака још дуго **живети** уз нас.

Назначене речи не *означавају радњу*, већ *стање* у коме се неко налази.

Да ли означене речи у следећем тексту означавају радњу или стање?

Смрачило се изненада. Из мрачних облака почео је да **веје** крупан снег. **Зазимело је** одједном. Хладан ветар **је дувао** непрестано. **Смркавало се** све више и више, а из облака настављао је снег да **сипа**.

Назначене речи *означавају збивања* која се дешавју у природи.

ГЛАГОЛИ

- речи које означавају радњу
- речи које означавају стање
- речи које означавају збивање

Запамти

Речи које означавају радњу, стање или збивање називају се **глаголи**.

Вежбајмо

1. Препиши текст, затим подвуци све глаголе које си пронашао. Покушај да их разврсташ по ономе шта означавају (радњу, стање или збивање).

Док је читао задатак, остали су га пажљиво слушали. Девојчице су се интересовале за крај његове приче. Звон га је прекинуло, али му је учитељица рекла да настави. И ја сам га слушао. Био је то најбољи закључак који сам тада чуо.

2. Разврстај следеће глаголе по томе да ли означавају радњу, стање или збивање: чита, лежи, грми, дува, пише, трчи, сева, шуми, шета, брине, вене, веје, спава, игра, плаче.

*“Није крај, стој!
И глаголи имају свој број.”*

Обрати пажњу на вршиоца радње у следећем тексту.

Летовање

Била сам са породицом на летовању. Летовали смо у Будви. Купали смо се и сунчали сваког дана. Упознала сам и неке мештане. На плажи сам срела другаре из школе. Научили смо да ронимо. Летовање нам је брзо прошло.

<https://depositphotos.com/41964589/stock-illustration-seaside-view-with-a-palm.html>

Да ли је вршилац радње једно или више лица?

Запамти

Када је вршилац радње једно лице онда се глагол налази у **једнини**, а када радњу врше више лица онда је глагол у **множини**.

Вежбајмо

1. Следеће реченице препиши тако да глаголе напишеш у множини.

Ја сам научио да свирам.

Ми ћемо се увек трудити на часу.

Ви ћете данас носити писма.

Деца се купају у реци.

Ти ниси пажљив на часу!

Јован чита новине.

2. Одреди затим препиши реченице у којима је глагол написан

у множини.

Алекса игра фудбал.

Реком плове чамци.

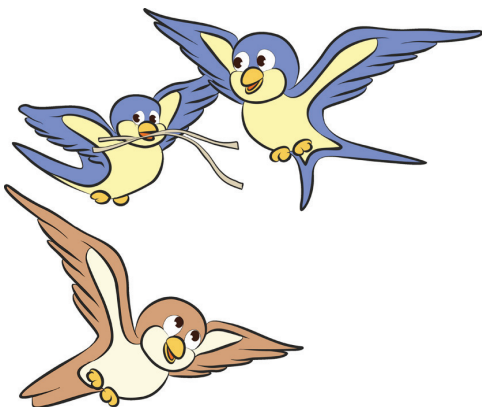
Девојчице одлично пишу шесме.

Она је похађала фолклорну секцију.

3. Састави реченице користећи следеће глаголе, затим напиши реченице у једнини: копали су, имају, седе, учили су, плове, спавали су.

4. Допуни реченице следећег текста, тако што ћеш употребити следеће речи: појури, јури, трчи, похита, дође.

Скочи зец иза грма, а он _____ за њим, те овамо те _____ онамо, док утече зец у једну рекавицу, а царев син _____ за њим, кад _____ тамо, а оно не би зец, него аждаја.

5. Уз наведене именице напиши што више глагола:

ватра - _____

снег - _____

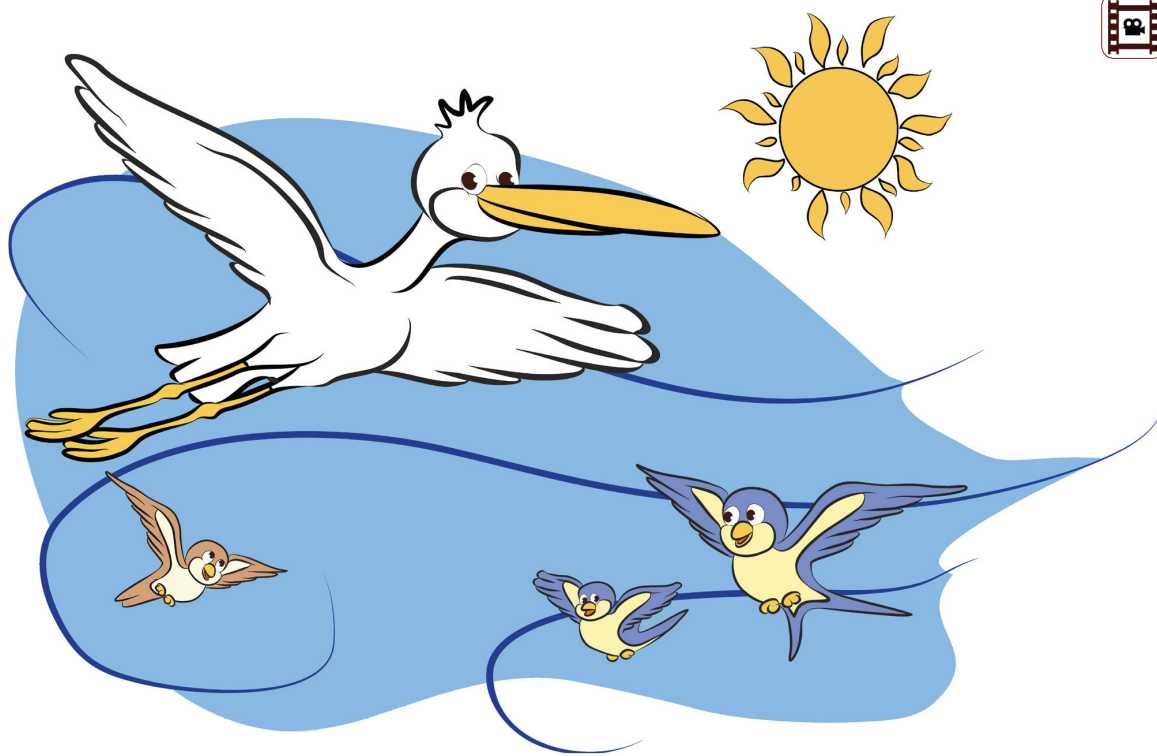
птице - _____

деца - _____

Такмичење

Одредите време за израду овог задатка, затим проверите ко је знао највише глагола.

Пролеће је донело радост у наш крај

Вежбајмо

Радуј се и ти пролећу, али и стварај!

Преточи расцветане, распеване и мирисне дарове пролећа у речи и реченице и напиши састав на тему: „Радост расцветаног и распеваног пролећа”.

Нека ти у томе помогну и следеће речи: птице, небо, ветрић, деца, шумарак, сунце, весело, нежно, плаво, цвркатати, пиркати, веселити се...

На крају можеш речи да замениш цртежом.

Пажња!

Када пишеш састав имај у виду:

- основне елементе састава (увод, разрада, закључак);
- правилно одабран речник;
- познавање правописних правила и општу уредност писања.

Песме мами за рођендан

Песма за мамине очи

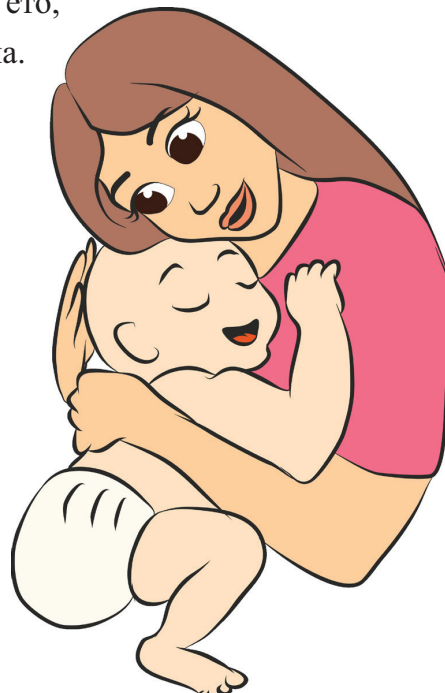
Мира Алечковић

За све бесане ноћи
и све брижне очи
које си ми крила,
за све уздахе твоје,
за очи које се боје
за мене, мајко мила,
за све пољупце твоје,
за руке твоје меке,
за речи топле, благе,
које си шапутала,
за све, за све ти хвала.
За сву одшиту дугмад,
за све немирлуке моје,
за порубе које си шила,
за сваку твоју сузу,
која није потекла,
за све што си ми дала,
за све што си ми рекла,
хвала ти, мајко мила.

Песма

Станко Ракита

Мамино лице
зрачи лепотом,
мамино срце
куца добротом!
Мамине руке –
крила нежности,
мамине очи –
извор радости.
Мамин говор –
песма над песмама
Таква је, ето,
моја мама.

Дан 8. март је међународни Дан жена. То је дан мама, бака, тетака, стрина, пријатељица, радница, Дан свих жена. Тог дана би оне морале бити срећне. Да би их усрећили, поклоните им леп осмех, лепу реч, топао пољубац, нежан загрљај, један цвет и искрене жеље.

Личност коју волим
Говорна и писмена вежба

Руке моје маме

Божидар Тимотијевић

Две руке
има моја мама,
две руке,
два прелепа дана.
Кад ме загрли
својим рукама,
када ми љуби
косу прстима,

осећам да се
у сунчано лето
претвара љута зима.
Две руке
има моја мама,
две руке,
два сунчана дана.

Размисли и одговори

1. Разумеш ли право значење речи љубав и волети?
2. Можеш ли претворити речи љубав и волети у друге речи којима ће се изразити љубав?
3. Ослушни речи којима се казује нежност, топлина, загрљај, нега, поверење, резумевање?
4. Којим би речима најлепше осликао своју маму?

Вежбајмо

- Записуј своја запажања, па у свесци за школски рад напиши састав на тему: Љубав је моја мама.

План – подсетник:

- изглед и особине;
- заједничко дружење: игра, разговори; могући мањи неспоразуми, љутња ...;
- време када нисмо заједно: жеље, мисли ...;
- зашто је волим?

Пажња!

- У писању састава обрати пажњу на:
- јасне и међусобно повезане реченице;
 - главне делове састава;
 - општу уредност задатака.

Да се подсетимо

Цар и дрвосеча

Народна прича

Био једном цар у лову и то у шуми у којој је дрвосеча секао дрва. Кад је цар наишао, дрвосеча га није ни погледао те га цар упита:

– Зар заиста имаш толико посла да немаш времена ни да ме поздравиш?

Дрвосеча одговори:

– Збиља немам времена. Морам да зарадим за хлеб. Једнима га враћам, другима позајмљујем...

Цар се зачуди:

– Како то?

Дрвар одговори:

– Морам да издржавам родитеље, којима враћам; гајим децу, којој позајмљујем да би ми враћала кад ја будем стар.

Вежбајмо

1. Пронађи у тексту све глаголе. Који од њих су у одричном облику?

2. Пронађи у тексту реченицу у којој се глагол подразумева. О ком је глаголу реч?

3. У последњој реченици постави глаголе у множини. Да ли се мења само облик глагола или се мења и облик других речи?

4. Објасни последњу реченицу. Ако неко није сагласан са тобом, нека искаже свије мишљење.

5. Допуни реченице одговарајућим обликом глагола:

Ја увек (стићи) на време у школу.

Они увек (стићи) на време у школу.

Девојчица (отићи) у шетњу.

Ми (отићи) у шетњу.

Да проверимо шта знамо

Пажљиво прочитај следећи текст, затим реши задатке:

Момчило је седео под великим храстом и чувао стадо оваца, на пољани крај свог родног села. Гледао је како овце мирно пасу, а пси будно дремају уз њих.

Одједном се наоблачило и ветар је снажно почео да дува. Замрачило се и Момчило је забринут погледао небо. Мислио је, да ли има довољно времена да врати овце у село док невреме почне.

1. Подвуци једном линијом глаголе у тексту.
2. Издвоји из текста глаголе који означавају стање.
3. Пронађи множину за следеће именице и глаголе:

жаба крекеће – _____

мачка мјауче – _____

птица цвркуће – _____

коза мекеће – _____

петао кукуриче - _____

4. Додај по два глагола за сваку именицу:

учитељ _____ / _____

млинар _____ / _____

песник _____ / _____

радник _____ / _____

сликар _____ / _____

виолонист _____ / _____

5. Допуни реченице одговарајућим глаголима:

Милан је _____ цео дан.

Данас сам _____ на излету.

Мама, _____ ми свеску!

Молим те, _____ ми да се умијем.

Описно оцењивање

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1-4 глагола	1 глагол	1 решење	1-5 речи	1- реч
Добро	5-9 глагола	2 глагола	2-3 решења	6-9 речи	2 речи
Врло добро	10-13 глагола	3 глагола	4 решења	10-12 речи	3-4 речи

Пролећна зора

Војислав Илић

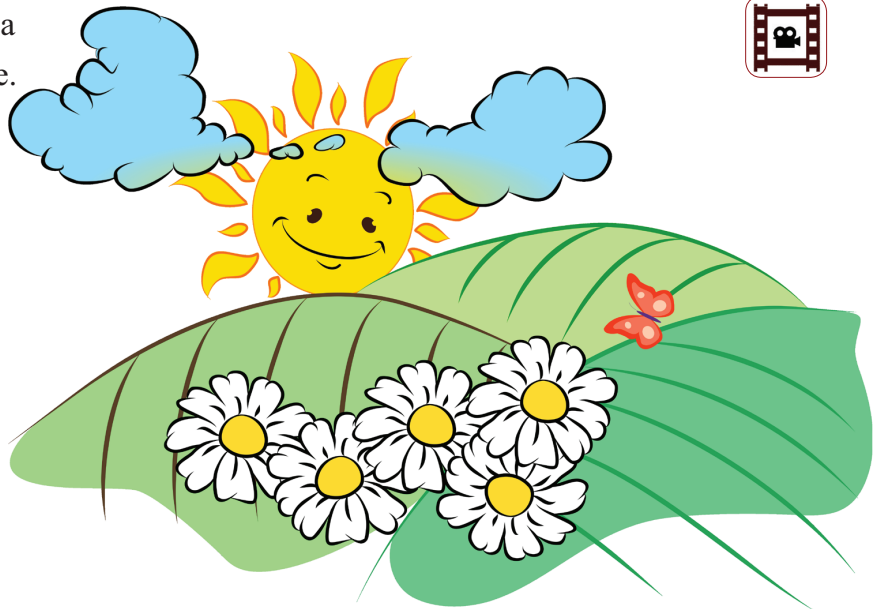
На истоку плавом
рујна зора руди;
дижите се, децо,
дижите се, људи!

У мирису цвећа,
у бисерној роси,
она сваком здравље
и весеље носи.

Устале су пчеле,
подигло се цвеће,
са далеких гора
поветарац леће.

Кроз пољане травне
повија се река,
одјекује небо
и гора далека.

Од здравља и среће
надимљу се груди.
Устаните, децо,
рујна зора руди!

Нове речи:

рудети – постајати заруђен, црвенкаст, добијати румену боју, руменити;

надимати – бубрити, нарастати, добијајући обао облик.

Размисли и одговори

1. О којем годишњем добу говори песник?
2. Ко жељно очекује пролеће?
3. Шта сваком доноси пролећна зора?
4. Ко се све буди у пролеће?

Рад на тексту

1. Прочитај сваку строфу песме поштујући правописне знаке.
2. Прочитај строфу у којој песник буди децу и људе.
3. Научи песму напамет.

Вежбајмо

1. Опиши у неколико реченица пролећну зору.
2. Препиши строфе у којима песник даје наредбу за буђење.
3. Измисли и напиши необична поређења

Пролеће као.....

Рујна зора као.....

Шума као.....

Сунце као.....

Цвеће као.....

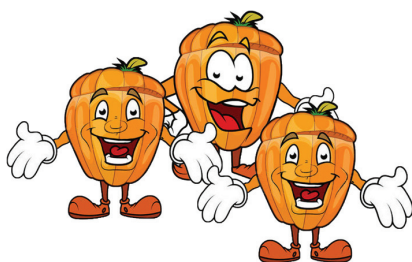

Рад по групама

Поделите се по групама. Измислите дијалог између цвета и пролећа.

Игра:

Слогови су се раздвојили и „слатке” речи су се сакриле. Пронађи их:

ДО СЛА БОМ
ЛЕД ЛА ТА
ЧО НА КО
ТОР БО ДА

Рекламни плакат

организатор

САРЕЗ СРБА У РУМУНИЈИ
ИНТЕРНА ОБРАЗОВАЊНА СЕМИНАР

ДОМ СТУДЕНАТА

УЧЕСНИЦИ:
"Чувар народне традиције" Српска гимназија "Доситеј Обрадовић" 3-4 разред, Тимишвар,
Гимназија "Доситеј Обрадовић" Тимишвар - други разред, АКУД "Младост" Тимишвар,
Вртић бр. 9 "Карла Пелц" Тимишвар, ОШ и забавиште Ченеј, ОШ "Свети Петар и Павле" Мачевић,
ОШ Симница, ОШ Фенек - Арпа, ОШ Варјаца
КУД "Свети Сава" Велики Секилуш, КУД "Свети Никола" Дета, КУД "Свети Никола" Радмина,
КУД "Плави делија" Велики Сентлар, КУД "Соко" Соколови, КУД Стара Молдава

ПАРТИЦИПАНТИ:
"Păstrătorii tradiției populare" Liceul Teoretic "Dositei Obradović" clasele 3-4 Timișoara,
Liceul Teoretic "Dositei Obradović" Timișoara - clasa a II-a, AKUD "Mladost" Timișoara,
Grădinița nr. 9 "Carla Pelt" Mehalia, Ș.G. și grădinița Cetel,
Ș.G. "Sfântul Petru și Pavel" Măcești, Ș.G. Svintu, Ș.G. Felnac, Ș.G. Vintăș,
KUD "Sveti Sava" Sânmiculau Mare, KUD "Sveti Nicola" Deta, KUD "Sveti Nicola" Radmina,
KUD "Plavi delija" Sânpetru Mare, KUD "Soko" Socol, KUD Moldova Veche

ТЕМИШВАР, СУБОТА 22. ДЕЦЕМБАР 2012. ДОМ СТУДЕНАТА у 11 часова
TIMIȘOARA, SÂMBĂȚA 22 DECEMBRIE 2012 CASA STUDENȚILOR ora 11

назив догађаја

место, датум и време догађаја

слика

Рекламни плакат промовише једну изложбу, школску приредбу или представу, један спортски догађај или неко такмичење.

Запамти!

Рекламни плакат садржи:

- податке о организатору догађаја;
- назив догађаја;
- место одвијања догађаја;
- датум и време одвијања догађаја.

Рекламни плакат има велики формат и мора да садржи атрактивне и сугестивне слике повезане са догађајем. Назив догађаја, место, датум и време одвијања догађаја морају бити написана великим и лако уочљивим словима да би привукли пажњу пролазника.

Рад по групама

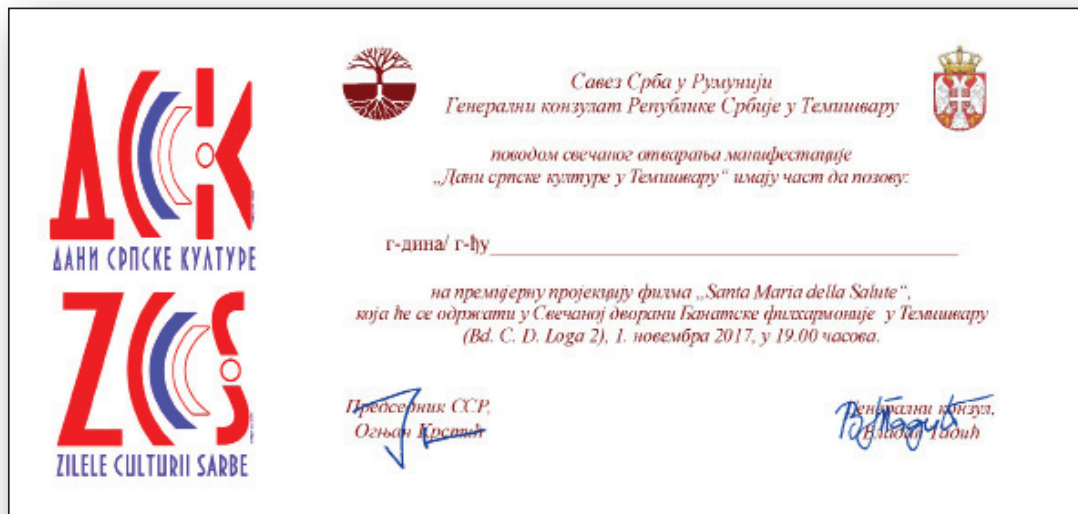
Поделите се у неколико подједнаких група. Договорите се међусобно и одредите догађаје за које желите да израдите по један рекламни плакат.

Свака група нека следећег часа прикаже свој рекламни плакат колегама.

Позивница

Обрати пажњу

Одговори на питања!

- Ко прави позивницу?
- Назив догађаја?
- Дан, месец, година и сат када се одржава догађај?
- Место где се одржава догађај.

Запамти!

Позивница је текст којим се некој особи, тражи учешће на неком приватном дешавању, школској приредби, културној или спортској манифестацији.

Позивница се пише пажљиво, ручно или на компјутеру, обично на дебљем папиру.

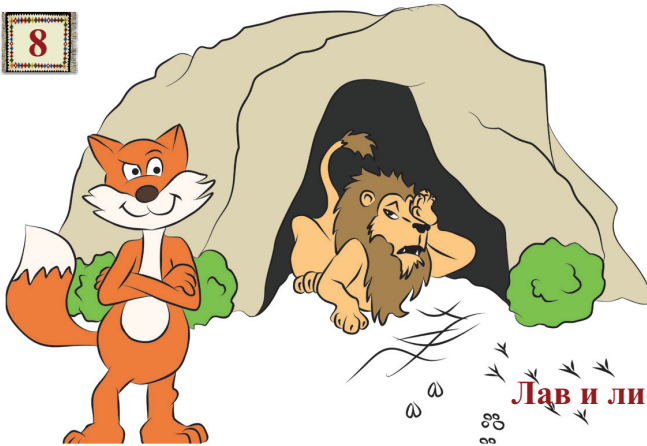
Текст позивнице садржи:

- Ко прави позивницу;
- Захтев, на љубазан начин, за учествовање на догађају (имају част да вас позову);
- Назив догађаја;
- Датум (дан, датум, сат);
- Комплетан програм активности (понекад).

Уради!

Напиши позивницу за твој рођендан.

Лав и лисица

Народна басна

Лав који је дуго живео, најзад је остарио. Није могао више да снагом и брзином надмашује друге животиње, да их надјачава и прождире као што је то некада чинио у младости. Размишљајући о томе шта ће у тако бедним приликама с њим напослетку бити, сети се да на земљи вештина и мудрост учине често оно што сила и снага не могу.

Због тога се лав начини болестан, па уђе у своју пећину и простре се колико је дуг. Убрзо пуче глас да се страшни лав бори са животом и да је на издисају. Кад неко нешто прижељкује, лако поверује у глас да се то збива. Не чекајући једна другу, многе животиње под изговором да желе да посете болесника појуре да се наслађују гледајући лава како издише. Улазиле су једна по једна. Међутим, лав је једну за другом хватао за гушу и поступао би са њима као са понудама које се доносе болеснику.

Најзад, ево и лисице. Она провири кроз врата и упита:

– Како си, стриче?

– Зло, моја кћери – одговори лав. – Уђи, драга, дођи ближе да ме видиш.

– Опрости, чико – рече лисица – али никако немам кад! Журим! А и не мили ми се да ти приђем, јер видим многе трагове да иду ка теби, а ниједан од тебе.

Нове речи:

надмашити = показати неку особину у већој мери у поређењу са другима, превазићи, постићи првенство у такмичењу;

прождирати = јести халапљиво, гутати, уништити;

бедно = јадно, кукавно, жалосно;

прострети = оно што је било сложено, свито, смотано размотати; разастрети, раширити што по површини чега;

сила = телесна или физичка снага човека и животиње; способност за рад;

издисај = умирање, свршетак, смрт.

Размисли и одговори

1. Шта се десило лаву?
2. Чега се он досетио?
3. Зашто су животиње долазиле у пећину?
4. Зашто нису више излазиле?
5. Како је лисица надмудрила лава?

Рад на тексту

1. Прочитај:

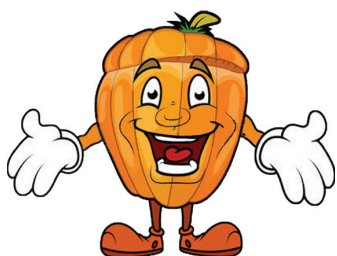
- први одломак басне;
- разговор између лисице и лава.

2. Препричај последњи одељак текста.

3. Састави реченице речима: надмашио, сила, на издисају, бедно, прождире.

4. Објасни исказе:

- „на земљи вештина и мудрост учине често оно што сила и снага не могу”
- „простре се колико је дуг”
- „пуче глас”.

Вежбајмо

1. Сврстај следеће особине лава и лисице у две колоне: лукав, јак, mudar, дрзак, вешт, досетљив, спретан, моћан, страхан, сналажљив, слаткоречив, дволичан.

2. Напиши поуку басне.

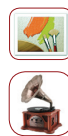
3. Препиши пословице које се надовезују за ову басну.

- Боље је умети него имати.
- У лажи су кратке ноге.
- Лажљивцу се ни истина не верује.
- Храброст је јача од смрти.

Портфолио

Сакупите сличице и занимљивости о лаву и лисици.

Седам прUTOва

Народна приповетка

Имао отац седам синова, седам свађалица. Свађајући се занемарише сав кућни посао и све им пође наопако.

Било је себичних и рђавих суседа, који су се радовали њиховом свађању

и њихов назадак скретали су у своју корист. Лако је грабити онде, где нема ко да чува, кад се чувари међу собом свађају.

Видећи да ће бити зло и наопако, отац се веома забрине. Једанпут скупи синове око себе, па им покаже седам прUTOва чврсто повезаних у један сноп и рече:

– Који од вас овај сноп преломи, ономе ћу дати десет дуката.

Свих седам синова покушали су да преломе сноп: пробали су овако и онако.

И напослетку сваки рече да не може.

А отац ће им онда:

– Чудим се што не може, јер је то сасвим лако.

Он одреши узицу којом је био сноп везан, штапићи су се размакли, а он један по један преломи без по муке.

Синови су се насмејали:

– Е, тако је лако! Тако би могло и нејако дете!

Отац заврши:

– Ево вам, децо, слике и прилике ваше. Не будете ли сноп, бићете седам прUTOва које, као што сте сами рекли, може сломити нејако дете.

Нове речи:

занемарити – престати водити бригу о чему; запустити;

себичан – који мисли само о себи;

назадак – погоршање у развиту;

сноп – руковат свезаног прућа;

дукат – средњовековни златни новац различите вредности;

узица – танко уже, конопац, канап.

Размисли и одговори

1. Какве је синове имао отац?
2. Шта се догодило у породици у којој је владала неслога?
3. Како је отац синовима показао вредност слоге и заједништва?
4. У чему се састоји чврстина прUTOва?
5. Која је поука ове приче?

Рад на тексту

1. Објасни наслов ове народне приповетке.
2. Прочитајте текст по улогама.
3. Прочитај одломак у којем отац објашњава синовима шта ће се десити ако не буду као сноп.
4. Поделите текст на одељке и напишите идејни план.
5. Препричајте текст помоћу плана.

Вежбајмо

1. Састави реченице са речима: синови, отац, неслога, назадак, сноп.
2. Препричај у свеску један одељак.
3. Заокружи тачан одговор:

Синови су били:

- сложни
- несложни
- свађалице

Отац је био:

- mudar
- вредан
- забринут

Суседи су били:

- злонамерни
- себични
- рђави

4. Препиши пословице које се надовезују за ову приповетку:

Договор кућу гради.

Несложна браћа, пропала кућа.

Сложна браћа граде нове дворе,
а несложна и старе разоре.

Рад по групама

Поделите се по групама. Упоредите браћу из приче „Седам прUTOва” и браћу из песме „Сестра и брат”.

Радна мапа

Нацртај сноп од седам прUTOва и напиши три пословице о слози.

Да се подсетимо

Старац и син

Народна прича

Доведу једном неком цару оца и сина који су нешто скривили.

Цар нареди да им ударе по сто батина. Прво ударише оцу сто батина, а он их поднесе без иједног јаука или уздаха.

Потом дође ред на сина. Али чим се први ударац спустио на младићева леђа, отац стаде очајно стењати и плакати.

– Шта ти је? – упита цар. Малопре си поднео сто удараца, а ни гласа ниси пустио. Зашто сад толико плачеш и вичеш због једног ударца који је твој син добио?

– Е, кад сте ме тукли, могао сам да трпим, јер су то били ударци по телу. А сад ме ударате по срцу. Стога не могу ћутати – одговори отац.

Вежбајмо

1. Означи редослед догађаја тако што ћеш у празна поља уписати бројеве.

- Цар пита оца зашто плаче.
- Цар кажњава оца и сина.
- Доведу неком цару оца и сина.
- Отац подноси без јаука казну.
- Отац одговара да га сад ударају по срцу.
- Отац плаче када му кажњавају сина.

2. Напиши позивницу за један школски догађај. Сам одреди: догађај, датум, место.

3. У звездицама се налазе речи двеју реченица. Пронађи реченице и напиши их у свесци.

4. Осмисли рекламни листић за један школски догађај по твом избору.

Представи га следећег часа разредним друговима, затим га достави у портфолио.

Да проверимо шта знамо

Пажљиво прочитај следећи текст, затим реши задатке:

Изађу једном два миша из рупе. Дуго су шетали по соби. Најпоследње су се попели на сто. На столу спазе упијач за мастило. Један миш се попе на једну страну упијача, други одмах скочи на другу страну. Тада се упијач поче клацкати. Мишеви су се пријатно осећали. Била је то за њих права клацкалица.

(„Два миша”, Народна прича)

1. Колико се мишева појављује у овој причи?

- а) три в) један
б) два г) четири

2. Где су се мишеви дуго шетали?

- а) по дворишту в) по столу
б) по тавану г) по соби

3. Где су се попели мишеви?

- а) на столицу в) на кревет
б) на орман г) на сто

4. Шта су мишеви спазили на столу?

- а) коцку сира в) једног миша
б) мачку г) упијач за мастило

5. Шта је упијач постао за мишеве?

- а) клацкалица в) играчка
б) љуљашка г) забава

Описно оцењивање

Оцена	
Довољно	1-2 тачна одговора
Добро	3-4 тачна одговора
Врло добро	5 тачна одговора

Птице на радију (одломак)

Десанка Максимовић

Сретну се, путујући с југа, неколико јата селица: славуји, ласте, косови, чворци, дроздови, шеве и роде. Све су се биле ужелеле своје отаџбине. Многе су биле забринуте шта им је са пријатељима које су у завичају оставили, јер су чуле да је зима ове године била веома јака.

– Можда дрвеће још није ни олистало – јави се славуј – а на сувој се грани не може певати.

– Можда су и потоци још замрзнути – додаде забринуте рода. Нећемо наћи за јело.

– Да бар знамо да пишемо и читамо – уздахну кос – лакше би нам било. Могли смо зимус писати врапцима, а они би нам одговорили шта се тамо ради.

Тако забринуте, летеле су птице над широким морем. Требало је још дуго путовати до завичаја. У свом лету оне понекад падају на какву лађу, да се на њој мало одморе. Тако су и наше селице сустигле велики морски брод, па су се спустиле на њега. Капетан брода баш је тада давао извештаје преко радија. Јављао је какво је време за пловидбу и на ком се месту лађа налази. После тога и он је примао вести из своје земље и са других бродова.

Кад капетан оде унутра, рече мали чворак осталим птицама:

– Јесте ли чуле како се преко ове справе може разговарати са онима који су далеко? Како би било да се и ми јавимо својим пријатељима у завичај и запитамо их шта раде?

Чувши то, све се птице обрадоваше и трипут радосно прхнуше у ваздух. Прва рече ласта:

– Чворак је данас врло досетљив. Нека нас упути како се преко те справе говори, па ћемо све редом говорити.

Тада чворак седе на неко уже пред радио-апарат и запева:

– Чујте, сад говори мали чворак, чвор!

С југа се враћа цео птичји хор.

Јавите шта ради украј реке бор
Где сам летос имао свој зелени двор.
На ово антена зазуја и чу се танак дечји гласић:
– Враћајте се што пре, птичице са југа!
Без вас нам је зима била одвећ дуга.
Враћајте се брже! Трава ниче мека.
И бор украј реке на свог чворка чека.
Међу птицама наста право весеље.

Нове речи:

дрозд – шумска птица певачица;
завичај – крај; предео где се ко родио;
пловидба – пловљење бродом, лађом, по морима, рекама;
справа – алатка; оруђе које служи за извођење каквих радова;
досетљив – који се лако досети, нађе скривена решења.

Размисли и одговори

1. Која су се јата птица срела на путу?
2. Куда су птице кренуле? Зашто?
3. Због чега су оне биле забринуте?
4. Где су застале да се одморе?
5. Шта је предложио чворак?
6. Са киме су птице успоставиле везу преко радио-апарата?
7. Шта им је дечак одговорио?

Рад на тексту

1. Изражајно прочитај текст.
2. Прочитај текст по улогама.
3. Подели текст на одељке и напишите план.
4. Препричај први и последњи одељак.

Вежбајмо

1. Састави реченице речима: птице селице, завичај, пловидба, справа, досетљив.
2. Препиши стихове које је дечак упутио птицама.
3. Препиши и заокружи тачан исказ:

Птице селице се враћају у завичај зато што:

- су се зажелеле својих гнезда
- да јаве да је стигло пролеће
- да истребе дрвеће од гусеница

Препричавање текста

Шта се све може препричавати?

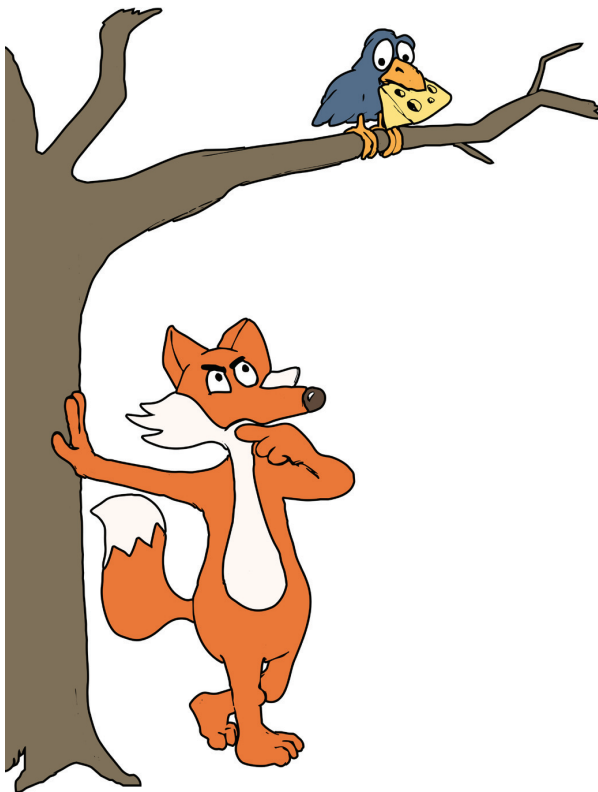
Можете препричавати било који прозни текст који сте прочитали. На пример: бајку, басну, причу, приповетку или легенду.

Можете такође препричавати филм или позоришну представу коју сте гледали.

Не можете препричавати песме које сте прочитали.

Када препричавате један текст имајте у виду следеће савете:

- пажљиво прочитајте текст, у целини да бисте се упознали са његовим садржајем;
- прочитајте још једном текст и покушајте да га поделите на одељке;
- прочитајте изнова сваки одељак и одредите главну идеју;
- главне идеје свих одељака сачињавају план прочитаног текста;
- придржавајући се плана, препричавајте једноставно и јасно својим речима;
- покушајте да у току препричавања не понављате исте речи, као на пример: онда, када је, после тога, овај, итд.

Вежбајмо

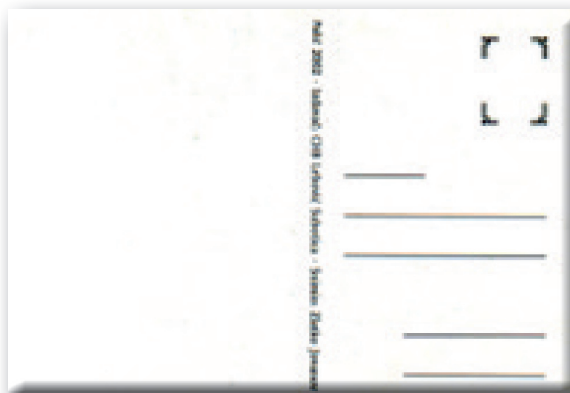
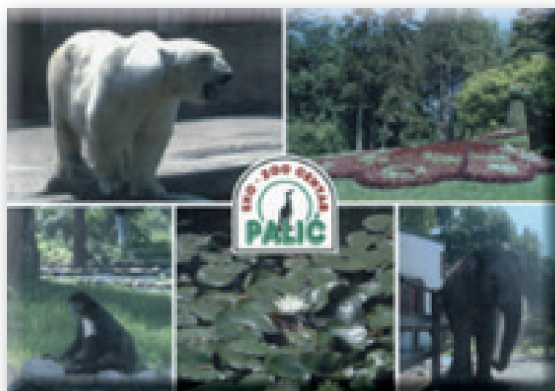

Покушај да што лепше препричаш познату басну „Лисица и гавран”. Можеш користити следећи план за препричавање:

1. Гавран је нашао парче сира.
2. Лисица жели да отме гаврану сир.
3. Лисица хвали гаврана.
4. Гавран хоће да увери лисицу да је добар певач.
5. Гавран испушта сир.

Разгледница

Размисли и одговори

1. Шта илуструје прва слика? А друга?
2. Којим поводом шаљемо дописнице? А разгледнице?
3. На ком делу разгледнице пишемо поруку и адресу прималаца?
4. Које поруке се могу слати дописницом?
5. Како стижу дописнице до прималаца?

Запамти

Разгледница својом сликом наговештава одређене садржаје и преноси поруке. Простор за преношење писмене поруке на дописници знатно је већи, па је због тога дописницом могуће саопштити више информација.

Адреса треба да садржи име и презиме примаоца, улицу и број, поштански број и назив места примаоца.

Вежбајмо

Пошаљи разгледницу или дописницу некој драгој особи.

Реши ребусе:

(Коста)

(Пловка)

(Купус)

(Колач)

Пуж

Продајем кућу, ал' без гараже,
Са пуно цвећа и пуно ружа,
А купци нека ме потраже
Сред цветне баште маленог пужа.
Супруге своје вредан муж,

Пужевић Пуж.

Гуска

Продајем перце које само пише,
Црта и решава сложне задатке;
Ко год га купи, никада више
Из краснописа неће добит „патке”.

Тетка Гуска Водопљуска

Јеж

Отварам радњу децо мила,
У шупљем стаблу покрај реке:
Све врсте игли, чиода, шила
Можете наћи код доброг деке.
Нуди вам увек убуд свеж

Продавац бодљи Јежевић Јеж.

Петео

Онај ко се из сна тешко буди
И ко у кревету дочекује сунца сјај
Нек` купи сат који му петео нуди
И раноранилац ће постати, знај!
Будилник од свих тачнији, бољи,
Петлић Петео – Коткодај.

Цврчак

Свадбе, крштења и друге части
Песмом ћу својом да развеселим
Јер узвишене музичке сласти
Ја могу сваком да уделим.
За моју адресу тачну и праву
обратите се марљивом мраву.

Новe речи:

краснопис – вештина лепог и читког писања;
раноранилац – онај који рано устаје, ранилац;
марљив – вредан, ревностан.

Размисли и одговори

1. Зашто су животиње дале оглас у новинама?
2. Шта свака продаје?
3. Шта бисте ви купили од њих?
4. Који оглас бисте ви написали у новинама?

Рад на тексту

1. Прочитај изражајно песму.
2. Научи напамет две строфе песме.
3. Објасни изразе:

„ ... никада више из краснописа неће добити „патке”.

„Онај ко се из сна тешко буди

И ко у кревету очекује сунца сјај”

„Јер узвишене музичке сласти

Ја могу сваком да уделим”

Вежбајмо

1. Препиши оглас који ти се највише свидео.
2. Споји ко шта продаје:

Гуска _____ перце

Цврчак _____ будилник

Јеж _____ песму

Петао _____ кућу

Пуж _____ игле

3. Напиши особине које је песник користио за следеће речи: башта, пуж, муж, деца, стабло, дека, убод, адреса, мрав.

Напиши које радове обављају људи у пролеће.

Рад по групама

Поделите се по групама. Напишите оглас и нацртајте одговарајући цртеж. Попуните њима радну мапу.

Тролејбус и лопта

У моме крају, поред широке улице кроз коју пролази тролејбус, налази се једно пољанче. На њему се из четрнаест малих улица скупљају дечаци. Ту се игра фудбал.

Једног дана купили су велику гумену лопту. Два дана лопта није стала, а трећег десио се случај због којег вам све ово причам:

Играли су на два гола, док из једне гужве лопта није излетела на улицу. Утом је наишао тролејбус. Дебео од многобројних путника, сав црвен од трчања. Лопта је ишла право под точкове. Дечаци су бледели.

Возач је повукао кочницу. Тролејбус је нагло стао. Путници су се једва одржали на ногама, а предњи точак тролејбуса пољубио је своју пријатељицу лопту. Јоца је притрчао. Лопта је била спасена.

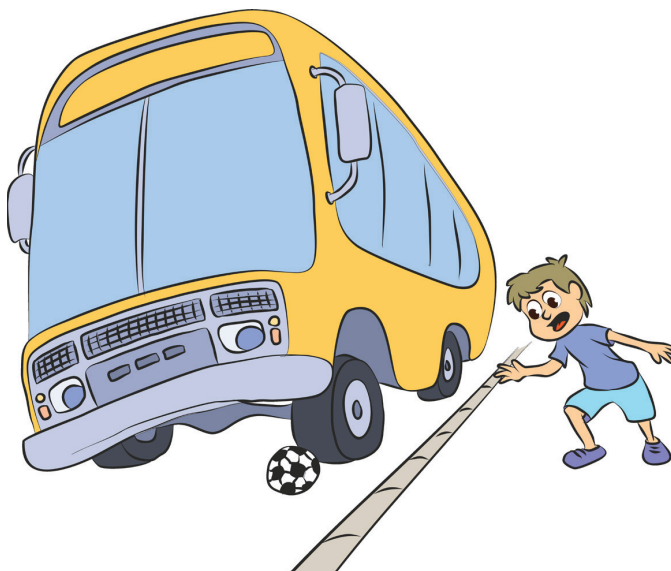
У истом тренутку зачу се пљесак, а затим се просуло из дечачких грла:

– Живео добар возач!

Насмејан, возач им је махнуо качкетом. Путници су се осмехнули и тролејбус је отишао.

Сада, кад год пролази онај тролејбус са добрим шофером, Јоца и његови другови се поређају на тротоару у знак поздрава.

(Преузето из дечијег часописа *Пчелица*)

Новe речи:

пољанче – мала пољана;

кочница – направа за задржавање, заустављање кретања

разних возила;

пљесак – ударање длановима у знак одобравања, поздрава;

аплауз.

Размисли и одговори

1. Где су се дечаци сакупљали да играју фудбал?
2. Шта су они купили?
3. Шта им се десило трећег дана?
4. Како се возач тролејбуса снашао?
5. Како су поздрављали дечаци возача после догађаја?

Рад на тексту

1. Прочитај изражајно текст.
2. Подели текст на одељке и напиши главне идеје.
3. Препричај текст помоћу плана.
4. Осмисли дијалог између тролејбуса и лопте.
5. Где се обично играш лети? Испричај.

Вежбајмо

1. Измисли други крај приче.
2. Састави реченице са речима: дечаци, лопта, пољанче, тролејбус, возач.
3. Препричај у свесци трећи одељак.
4. Одабери пет глагола у причи и састави са њима реченице.
5. Објасни исказе:
 - „два дана лопта није стала”;
 - „дебео од многобројних путника”;
 - „сав црвен од трчања”;
 - „предњи точак тролејбуса пољубио је своју пријатељицу, лопту”.

Рад по групама

Поделите се по групама. Објасните правила која треба да поштујете када играте фудбал.

Порфолио

Нацртај тролејбус и лопту. Замисли и напиши разговор између њих.

Да се подсетимо

Зна Бог шта ради

Народна прича

Лежао је човек под великим храстом, па угледа вреж од бундеве, где се успузала уз храст. На врежи беше велика бундева, а на храсту много жира.

„Боже мој, зашто си створио на оволиком храсту мали род, а на овакој врежи оволику бундеву. Боље би било да на храсту рађају бундеве,

а на врежи жир: мало на малом, а велика на великом!“

Тек што то рече, духну ветар и један жир падне и плесну човека посред носа. Њему полетеше свици на очи, а на нос удари крв. Кад му мало умину бол, он рече: „Бог зна шта ради! Срећа што беше мали жир, а да беше велика бундева, морао бих сад грдан ходати без носа по свету.“

Вежбајмо

1. Пажљиво прочитај текст, затим покушај да га усмено препричаш разредним друговима. Можеш затим да га и препричаш писмено.

2. Ако би морао мејлом да пренесеш поруку твоме другу о прочитаном тексту, како би то урадио. Напиши поруку у свесци.

3. Пронађи у тексту наведене групе речи и попуни табелу:

именице	придеви	глаголи	заменице

4. Водите расправу о томе да ли је величина одлучујућа у одређивању важности нечега.

5. Разврстај глаголе по значењу и упиши их у одговарајућа означена места: чита, скакати, севати, оседео, тутњати, поцрнети, смркава се, гледа, болује.

радња	стање	збивање

Кад би мени дали

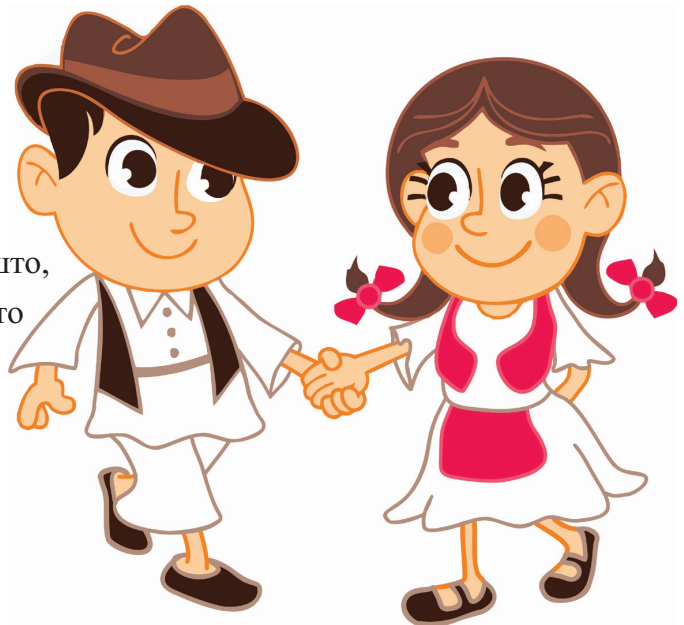
Бранислав Црчевић

Кад би мени дали један дан,
ја га не бих потрошио сам.
Пола дана ја бих дао неком
ко је добар, а случајно сам.

Играли бисмо, причали бисмо нешто,
трчали бисмо, скакали бисмо вешто
ја и добар, а случајно сам.

Кад би мени дали кишобран,
ја га не бих потрошио сам.
Пола места ја бих дао неком
ко је добар, а случајно сам.

Кад би мени дали један дан,
ја га не бих потрошио сам.

Пословице о пријатељству:

- Пријатељ се у невољи познаје као злато у ватри.
- Добро је у невољи имати пријатеља.
- Дрво се на дрво ослања, а човек на човека.
- Тешко другу без друга и славују без луга.
- Боље је пријатељ близу, него брат далеко.

Нове речи:

случајно – неочекивано, непредвиђено;
вешто – спретно, окретно.

Размисли и одговори

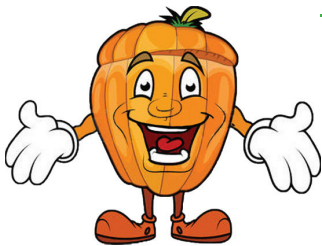
1. Шта би дете из песме урадило када би му дали један дан?
2. Које би он дао пола дана? А пола кишобрана?
3. Шта би он урадио са добрим другаром?
4. Од кога он треба да добије тај дан?
5. Шта би ти урадио када би добио један дан?

Рад на тексту

1. Прочитај изражајно песму.
2. Научи напамет стихове који ти се свиђају.
3. Настави одговарајућим стиховима последњу строфу.
4. Препиши песму у свеску поштујући правила преписивања.

Вежбајмо

1. Препиши и заокружи тачан одговор:

Песма говори о:

- пролећу
- школи
- другарству

Прави другари се:

- играју
- поштују
- помажу

2. Изабери из песме пет глагола и састави са њима реченице.
3. Опиши свог најбољег друга користећи што више придева.
4. Препиши и запамти следеће стихове Ј.Ј.Змаја:

„Који има добра друга,
не боји се очајања;
подељена туга
упола је мања;
подељена срећа
два пута је већа.”

Рад по групама

Поделите се по групама. Испричајте како сте другу помогли када је био у невољи или неки други догађај који сте заједно доживели.

Портфолио

Напиши неколико пословица о другарству. Уз то залепи слику вашег друга.

Сестра и брат

Народна песма

Уместо злата, шта је боље имати?

Сестру.

Уместо пушке, шта је боље имати?

Брата.

Која је лутка најлепша на свету?

Сестра.

Који је лутак највеселији на свету?

Брат!

Ко нежније грли од пешкира?

Сестра.

Шта је топлије од рукавице?

Шака старијег брата.

Који чешаљ најнежније чешља косу?

Чешаљ начињен од сестриних пет прстића.

У којој чаробној кеси има чудних играчака?

У џепу брата.

Која птица сваког јутра буди дечака?

Сестра.

Која је љуљашка најмекша?

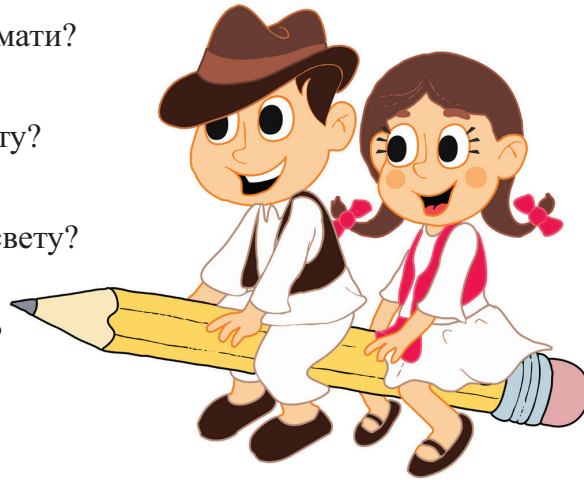
Руке старијег брата.

Чије уво најсигурније чува тајну?

Сестрино.

Кад је љубичица најлепша?

Кад је брат поклони сестри.

Пословице:

- Сложна браћа нове дворе граде, а несложна и старе разграде.
- Ко не мисли на друге, једнога дана ће утврдити да ни други не мисле на њега.
- Срећа нам прибавља пријатеље, а несрећа проверава.

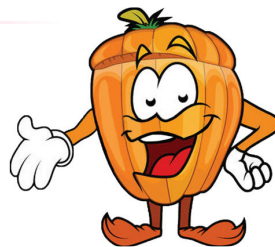

Размисли и одговори

1. Уместо чега је боље имати сестру? А брата?
2. Са чиме се све упоређује брат у тексту? А сестра?
3. Који чешаљ најнежније чешља косу? Зашто?
4. Која је љуљашка најмекша?
5. Кад је љубичица најлепша?

Рад на тексту

1. Прочитај изражајно песму.
2. Прочитај све упитне реченице.
3. Објасни исказе:
 - „нежније грли од пешкира”
 - „лутак највеселији на свету”
 - „чешаљ начињен од сестриних пет прстића”
4. Објасни, користећи само једну реч:
 - „чаробна кеса са чудним играчкама”
 - „најмекша љуљашка”

Вежбајмо

1. Састави реченице помоћу речи: сестра, брат, лутка, љуљашка, љубичица.
2. Састави и ти питања везана за текст.
3. Препиши осам стихова који су ти се највише свидели.
4. Напиши чиме се све упоређује сестра.
5. Напиши са чиме песник упоређује брата.
6. Препиши седам именица из текста и додај свакој по један придев.
7. Опиши своју сестру или брата.

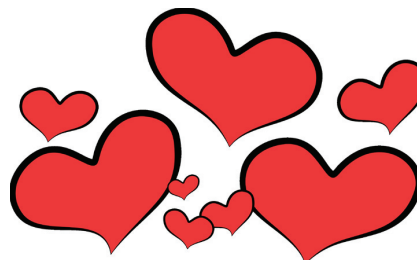

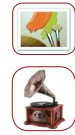
Рад по групама

Поделите се по групама. Објасните зашто је лепо имати сестру или брата. Ако неко није сагласан, нека објасни зашто.

Љубав је реч, љубав је мисао, љубав је стање, за велике, али и за оне најмање. О љубави се пише, о љубави пева, о љубави сања, због ње се плаче, али и смеје. Она све покреће, због ње смо јачи и бољи.

Деца су наше пролеће

Борислав Ђ. Крстић

Када се воћка окити бехаром
И лапта високо узлеће,
Поведите коло, децо,
Јер сте и ви пролеће!

Када нам се зелена шума
Птичијом песмом намеће,
Певајте весело, децо,
Јер сте и ви пролеће!

Када сељак њиву узоре
И када друге радове креће,
Скочите му у помоћ, децо,
Јер сте и ви пролеће!

Сви скупа постижимо
Успехе све веће и веће,
Ви сте узданица наша,
Ви сте нам пролеће!

Сва деца света – бела и црна, сиромашна и богата, девојчице и дечаци – имају право на љубав, разумевање и хлеб; право да живе са мамом и татом, право да се друже и воле.

*Срећан вам празник,
драга децо!*

Обрати пажњу!

1. Опиши доњу илустрацију. Састави реченице везане за облик, боје, величину.
2. Одговори на питања:
 - а) Шта изражавају речи написане црвеном бојом?
 - б) Коју поруку носи текст?
3. Изабери правилну варијанту:

Слика заузима (мањи, већи) простор у односу на текст.

Пажња!

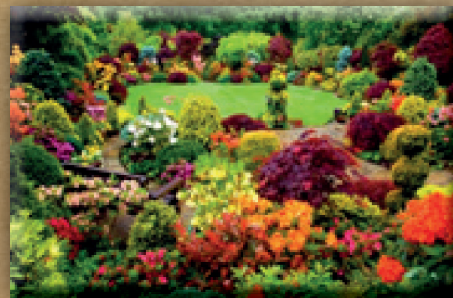
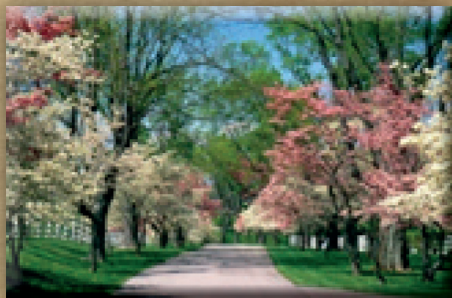
Петак, 16. мај

Придружи нам се пројекту

„ Парк из снова”.

Дођи да заједно улепшамо школски парк!

Ученици 3. разреда

Запамти!

Рекламни листић представља једноставан начин да активност или производ постану познати.

Реализује се у циљу привлачења пажње, информисања, промовисања резултата, производа.

Рекламни листић садржи:

- Илустрацију која заузима пуно места.
- Једноставну поруку.

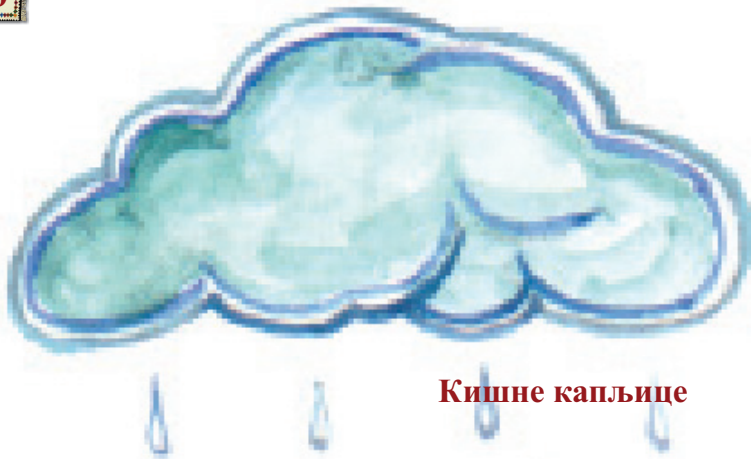
Прави се од креп или сјајног папира.

Има димензије коверте.

Портфолио

Направи и ти један рекламни листић.

Кишне капљице

Народна прича

Сиромашан неки ратар живео је оскудно са својом породицом. Имао је мало земље, али је марљиво обрађивао, па је земља сваке године обилато рађала и доносила му плодове. Једне године засејао је њиву пшеницом и жељно ишчекивао лето да пшеница сазри и награди му труд, да њега и његову дечицу обрадује новим хлебом.

И лето је дошло, али какво лето! Суша и запара, ни капи благодетне кишице. Усеви су почели да вену и пропадају, сушила се и пшеница. Очајан, ратар је свакога дана излазио на њиву и упирао поглед ка небу, али нигде не беше ни најмањег облачка, само је сунце из ведрога неба немилосрдно пржило. Настави ли тако, неће бити добре жетве, неће бити довољно хлеба за његову породицу.

Једнога дана опет је тако изашао на њиву и уздишући подигао поглед према небу, на коме је сад пловио по гдекоји мален и танан облачић.

У једном од тих облачића две кишне капљице опазише одозго ратара, погодише каква га туга мори, па прва рече другој:

– Баш ми је жао оног ратара. Колико је рада уложио и зноја пролио док је ту њиву обрадио, а сад му ево све пропада. Мислим и премишљам како да му помогнем.

– Шта ти вреди да мислиш и премишљаш, рече друга капљица, кад му никако не можеш помоћи. Ти си само једна једина кап, њему треба много више.

– Тако је, одговори прва капљица, ја јесам слаба и немоћна, али идем доле да га бар утешим, да га мало обрадујем, да пробудим наду у њему.

Рекавши то, капљица се отисну према земљи и паде ратару на жуљевиту руку.

– Ах, шта је ово!?, обрадова се он. – Биће да је кишица! Истина, само једна кап, али за њом могу доћи и друге, може пасти благодатна киша и спасти летину.

Горе на небу, видећи да јој се сестра без двоумице спустила доле, она друга капљица помисли:

„Кад је отишла она, идем и ја!”

Спусти се сад и она, паде ратару на образ. Његова се радост удвостручила, уздање нарасло.

Још док су прва и друга кишна капљица горе разговарале, око њих се беху окупиле њихове сестрице, па кад су све чуле и виделе, кад су запазиле радост на ратаровом лицу, одлучише да и оне пођу доле. За њима пожурише друге, све веће друштво кишних капљица спуштало се на земљу...

Киша је падала читава два сата, жедна земља беше напојена, увело класје освежено. То је значило да ће година бити родна, спасло је глади многе ратаре и њихову децу.

А кад је киша престала и дуга се појавила на небу, једна ластва, која је малочас летела поред оног облака и чула разговор кишних капљица, рече другој ласти:

– Видиш, никад немој рећи: „Ја сам мала и немоћна, шта ја коме могу помоћи!” Учини колико можеш, од самог дела често је важнији пример који дајеш, пример који покрене и друге да заједнички учине оно што мален и немоћан не може сам.

Нове речи:

оскудан – сиромашан; недовољан, непотпун;
обилато – у великој мери, веома много;
благодетан – који даје благодет, срећан, користан;
танан – танак; врло осетљив, нежан.

Рад на тексту

1. Прочитајте текст по улогама.
2. Поделите текст на одељке према следећим главним идејама:
 1. Сиромашан ратар обрађује земљу.
 2. Сушно лето.
 3. Ратар је спазио облаке на небу.
 4. Разговор између две кишне капљице.
 5. Прва капљица се спушта на сељакову руку.
 6. Друга кап пада на сељаков образ.
 7. Остале капљице су обрадовале сељака,
 8. Разговор између ластва.
3. Помоћу плана препричајте сваки одељак.

Шта је лепо да се ради лети

Љубивоје Ршумовић

Шта је лепо да се ради лети?
 Да се шумом и ливадам кружи,
 да се небом као птица лети,
 са најбољим другом да се дружи –
 то је лепо да се ради лети!

Шта је лепо да се лети ради?
 Да се вере у највише крошње,
 да се срце развигором хлади,
 од цветова да се плету ношње –
 то је лепо да се лети ради!

Шта је лепо да се ради лети?
 Да се весла, да мишице расту,
 да се учи, са звездама лети,
 да се гнездо сачува за ласту –
 то је лепо да се ради лети!

Шта је лепо да се ради лети?
 Да се жање и у снопље веже,
 да се чита и незнању свети,
 да се коњић у амове преже –
 то је лепо да се ради лети!

Шта је лепо да се ради лети?
 Да се свеска бојом дуге шара,
 да се плива у Сави и Зети,
 да се игра, цумбус да се ствара –
 то је лепо да се ради лети!

Новe речи:

развигор – пролећни ветар, лахор који дува у доба пролећног буђења биља, листања и цветања;

ам – хам; запрежна коњска опрема за кола;

цумбус – весела граја, галама; збрка, неред.

Размисли и одговори

1. Шта сматра песник да је лепо да се ради лети?
2. Шта ви волите да радите лети?
3. Шта раде ваши родитељи лети?

Рад на тексту

1. Прочитајте песму изражајно.
2. Прочитајте речи које се римују.
3. Поставите питања везана за сваку строфу.
4. Научите две строфе напамет.

Вежбајмо

1. Састави реченице са речима: лето, шума, река, развигор, ам, џумбус, игра.
2. Препиши све глаголе који показују шта је лепо да се ради лети.
3. Заокружи тачан одговор:

По чему знаш да је ово песма?

- по поступцима ликова;
- по мноштву лепо изабраних речи;
- по строфама и стиховима.

У овој песми песник је опевао:

- таласање мора;
- долазак пролећа;
- шта је лепо да се ради лети.

Портфолио

Нацртај лето. Уз цртеж напиши кратак састав „Ближи се летњи распуст”.

Рад по групама

Реч **глава** је једна од најплоднијих у нашем језику. Од ње је настало неколико стотина речи.

Поделите се по групама и покушајте да за пет минута напишете што више речи које настају од речи **глава**. Победиће екипа која напише највише речи.

Да се подсетимо

Три тепаве

Народна прича

У једне удовице биле три кћери све три тепаве. Просци дођу да их просе, а мајка им запрети, да ни једна не говори ништа него да се стиде, а да ће она за њих говорити. Пошто просиоци поседају, скочи случајно пас на жрвње, а најмлађа опазивши завика сестрама:

– Ткоти пат на дрвањ!

А средња јој одговори:

– Потрти па га потерај!

Најстарија кад чу рече им:

– Тутите једне нетретните, видите како там ја мудра па тутим!

Вежбајмо

1. Пажљиво прочитај текст као што је написано, затим покушај да поправиш говор трију сестара. Шта су оне у ствари хтеле једна другој да пренесу.

2. Водите расправу о томе „да ли је мајка девојака добро урадила што је хтела да превари просце?“.

3. Ближи се летњи распуст. Замисли да си на одмору са родитељима или у кампу са разредним друговима и желиш послати разгледницу твом другу или другарици. Напиши му разгледницу, затим покушај цртежом да очараш место где се налазиш.

4. Покушај да у неколико реченица опишеш место, где би хтео да отпутујеш на летњем распусту.

5. Реши ребусе:

(офра)

(вниговя)

Да проверимо шта знамо

Прочитај текст и уради, у свесци, задатке:

„Девојчица напреже слух и запањи се. Из цвећа је допирала тиха звоњава и глас нечије, једва чујне песме.

– Гле, па то цвеће пева!- још забављена песмом цвећа, девојчица једва поверова сопственим очима угледавши како из крупног, љубичастог цвета излеће крилата девојчица, сва сребрнаста, милих очију, пружа јој руку и каже:

– Не плаши се, ја сам Олдана! Мишица ти је сигурно рекла моје име. Чега се плашиш? Свака травка, цвет, звезда, шкољка или звоне, или певају, јер све на свету гласи на свој начин, само што људи то не чују. Чула си цвеће како пева! Није те мишица случајно довела из света људи!”

(одломак из приче „Олданини вртови”, Гроздана Олујић)

1. Напиши три питања у вези са текстом.
2. Анализирај подвучене речи.
3. Препиши први одељак текста и подвуци све заједничке именице.
4. Додај свакој именици одговатајући придев:
_____ девојчица _____ песма
_____ звоњава _____ цвет
5. Препричај сажето у свесци дати одломак приче Гроздане Олујић.

Описно оцењивање

Оцена	1	2	3	4	5
Довољно	1 реченица	1-2 речи	1-2 именице	1 придев	Препричава и има пуно грешака
Добро	2 реченице	3-4 речи	3-4 именице	2- 3 придева	Препричава и има неколико грешака
Врло добро	3 реченице	5-6 речи	5-6 именица	4 придева	Препричава без грешака

Шта је на крају?

Душан Радовић

Шта је на крају?
 На крају неба?
 На крају мора, на крају пута?
 Шта је на крај –
 деца би хтела да знају!
 Шта је на крају среде? Четвртак.
 На крају четвртка? Петак.
 На крају свих крајева?
 Увек је један нови почетак.
 Крајеви се потроше,
 почеци увек трају.
 Почетак –
 ето шта је на крају!

Дошли сте до краја
 трећег разреда.
 Чека вас почетак
 четвртог разреда.
 Али, прво вас чека
ЛЕТЊИ РАСПУСТ!
 Лепо се играјте и
 уживајте у њему!

Срећан вам распуст!

ЛЕКТИРА

Исцепано звездовање

Славомир Гвозденовић

<p>Не знам када, не знам како један дечак звезду тако.</p> <p>Играо се са њом лепо, до неба је био препо.</p>	<p>Спуштао је чак до реке, у таласе плео меке.</p> <p>Ал одједном шушну грање, исцепа му звездовање.</p>
---	--

Мони и Бони

Јасна је ишла из школе. Ранац на леђима био јој је тежак.

Иде Јасна, гледа у врхове својих патика и види нешто- мало и жуто маче. „Не на улицу!” каже Јасна, а маче гледа у Јасну и мауче једва чујно. „Ти си мацо гладна” каже Јасна и вади из ранца кесу са полупоједеном ужином. Маче халапљиво поједе понуђену ужину и, ево, већ преде задовољно.

Те вечери Јасна је унела маче тако да родитељи нису приметили. „Како да те зовем? пита Јасна мацу али избор имена је, наравно, њен, Јаснин задатак.

После дужег размишљања, одлучи да ће се маче звати Мони. Сад је пола посла било готово. Ујутро ће рећи мами како је маче било у њиховом врту. Мама воли животиње али није расположена да их гледа како шетају по кући. Ваљда ће некако успети да је одобровољи.

Када је следећег јутра Јасна сишла на доручак, чула је како мама изнервирано говори тати:

„Замисли, Бане, имамо миша у кухињи! Откуд он?! И то неки мали, оволицки!.

„А имамо и маче” надовезује се Јасна, јер мисли да је ово прави тренутак “оволицко”.

Тата поче да се смеје. „Па овај дан је добро почео: имамо два госта!” Мама гледа у Јасну која, прескачући по две степенице, оде у своју собу и донесе Монија.

„Е, драга, сад ти иди у кухињу и донеси свог малецког миша!” наставља тата шалу. Мама ћути, не зна да ли да настави да се нервира због миша или што је маче провело ноћ у Јасниној соби.

Јасна узме шољу за кафу, усу мало млека из своје шоље и стави испред Монија. Најзад, мама упита: „Откуд ти маче?” Али тата опет спаси ситуацију рекавши:

„Жено, данас спремаш ручак за петоро.”

Мама не рече ништа, устаде и поче да склања остатке од доручка.

Јасна је сијала од среће: мама је неће грдити, јер је тата, мада у шали, дао дозволу да њен кућни љубимац остане у кући.

Мишић се појави у трпезарији али га нико не примети, осим Монија

„Узми мало!” рече тихо Мони.

„Ја сам мишић Бони и не могу с тобом да пијем млеко јер ти можеш да ме поједеш.”

„Нећу, часна реч. Да сам хтео да те поједем, могао сам то одмах да урадим, а не да с тобом причам, зар не?”

„Биће да је тако” рече бојажљиво Бони, лагано се приближавајући шољици с млеком.

„Ја сам маче Мони и нису ми мишеви на јеловнику. Бони приђе и поче да пије млеко.

Хвала ти другар, баш си кул! Ти си из ове куће, зар не?”

„Не” рече Мони „донела ме Јасна синоћ, а ти?”

„Не знам шта да ти кажем. Синоћ смо моји родитељи, браћа, сестре и ја вечерали. Онда одједном тата викну: Бежи! И ја сам бежао, бежао, бежао, бежао.... Откуд ја у кући, откуд код шпорета - појма немам! Чудо! Кажем ти. И ето, сад пијем млеко са мачком! То је сан!”

„Ма, смири се, Бони, не сањаш! Пиј млеко!”

„Кажи шта ја да радим, где да идем, не знам!”

„Не брини, Бони, све ће то испасти добро. Ето, живећеш овде са мном..”

„Јел?! Баш си духовит, Мони! Тебе ће девојчица да мази, ти ћеш да предеш, а ја? Ко ће мене да мази, а? Где си видео и чуо да мишеви преду и да се умиљавају!? Ко још мази мишеве?”

„Можда си у праву, а - можда и ниси.” рече замишљено Мони.

Јасна узме Монија у наручје и оде у своју собу. „Јадни Бони, њега у овој кући нико неће волети”- помисли маче.Ето, он, Мони, је Јаснин кућни љубимац. Онда му сину: а зашто Бони не би могао да буде његов кућни љубимац?!

Мама је отишла код фризера, тата код пријатеља на партију шаха, а Јасна у школу. Мони сиђе у кухињу и тихо позва Бонија.

Бони изађе питајући се у себи да Мони није променио јеловник. „Бони, имам идеју: ти ћеш бити мој кућни љубимац! Није лоше, шта кажеш, а?! Шта ти је, Бони?” Бони је затетурао, заколутао очима, али се, најзад мало смири.

Утом се врата отворише и у кућу уђе тетка Нена носећи на тацни три парчета торте. Видећи миша, испусти тацну са тортом, попе се на столицу вичући: „Миш! Миш!

Миш скочи Монију на леђа, Мони поче да се пење на завесу. Тетка Нена не силази са столице и сад виче: „Упомоћ! Мачка!”

Тата није нашао друштво за шах и чувши вику из куће, пожури. Шта је имао да види: тетка Нена на столици, торта на поду, а Мони и Бони сишли са завесе и бркови им бели од шлага са торте. „Шта се овде догађа?” пита тетка Нена тату, а тата каже:

„Пст! Идем по камеру - ово је вредно да се овековечи.” И тако: у Јасниној соби је фотеља а у фотељи спавају Мони и Бони. Оно што је тата забележио камером пренеле су неке телевизијске куће.

Било је мишљења да је то фотомонтажа, али Мони и Бони знају истину.

Преузет и адаптиран текст Сање Стојсављевић са <http://pricepricalice.com/mace-moni-imisic-boni.html>

Сеоско двориште

Ђока Мирјанић

Сеоско је двориште Право шеталиште. Ђурак се гордо по њему шеће, Шири реп и крила и блебеће.	Кокошке вредне јаја нам носе И лети и зими иду босе. Гуски и патки највише годи Када пливају по барској води.
Петео у рани јутарњи час Вежба у дворишту свој крештав глас. И пре него што зора заруди, Он нас све буди : Устајте, људи!	А кад се појави прва звезда, Сви траже, уморни, своја гнезда. Само пас мали будно стражари И чува у дворишту све ствари.

Седефна ружа

Гроздана Олујић

Дубоко у дну мора, где зраци сунца стижу тек у подне, живела је шкољка лепотица, звала се Седефна ружа, расла и самој себи шапутала:

- Да ми је изаћи на светлост дана, да ми је видети сунце и цвеће, осетити дах ветра!

- Светлије је на површини мора, певају и лете птице шарених крила. Шта да се о осталим чудима каже? – риба која је говорила о сјају Горњег света ту би, најчешће, губила дах. Како не би? Једном су је рибари извукли на површину мора, али само што је у округле очи упила сјај сунца, а нечија ју је рука зграбила и вратила у воду. Ко зна шта би све видела да је напољу остала мало дуже? На ту помисао очи рибице постајале би велике и замишљене. Али, узалуд је обилазила око чамаца, узалуд улазила у мреже! Превелика су била окца мреже. Риба је пропадала кроз њих и опет доспевала у старо, досадно друштво риба и ракова.

Седефна ружа слушала ју је отворених уста. У њеној глави ројиле су се слике Горњег света. Шта је искрење морскога дна према његовом сјају? Шта су цветови корала према цветовима јасмина? У размишљању о бљеску Горњег света сјај њеног света потамне: замрзе Седефна ружа кружење риба у прозраној палавој води. Досадно јој постаде лелујање медуза, смешно саплитање ракова по песку. Чега има чудесног у рађању нове звезде из једног њеног откинутог крака? Милионима година расту корали, пузе ракови, њише се корална грана срасла уз стену. Читаву вечност шуме таласи, па шта?

Седефна ружа саже главу и загледа се у песак преко којег су клизиле сенке рибљих јаата, а на стени, не већој од педља, певушила корална грана. Могла би се њом да поприча: можда зна нешто о облацима, о цвећу? Можда је некада била

у Горњем свету? Можда зна пут к њему? Лако је рибама: пливајући стижу до површине! Али, тек што удахну капљу ваздуха и повратак је неизбежан. Грана, сигурно, зна неки паметнији пут! Седефна ружа наклони се коралној грани, решена да је упита за савет и од ње затражи помоћ.

- Ви сте мудри и дуго живите – рече Седефна ружа – знате ли како се до Горњег света стиже?

- Наравно, кад сам већ у Горњем свету! – одврати корална грана мислећи на себе и својој стени. Неки други свет, није је занимао.

Одласци? Путовања? Којешта! Баш је неозбиљна Седефна ружа у својој чежњи да се одвоји од дна и крене ка сунцу и облацима. Мора се знати своје место и не одлазити с њега! Корална грана сети се која је, такође сањала да оде у Горњи свет. Толико је о томе мислила да се једнога дана откинула од дна и с таласима кренула у висину. Шта је с њом даље било ни рак-самац не зна да каже, иако сваке вечери излази на обалу. Корална грана нестрпљиво одмахну главом. За онога ко има своју стену није размишљање о одласку у непознато. Нека се смири Седефна ружа. Од превеликог размишљања шкољке и корали губе боју, а ништа се њиме не постиже. Корална грана се припи уз стену и ућута.

Седефној ружи није остало ништа друго до да потражи неког саговорника. Али, ни риба-угор није имала боље мишњеље о Горњем свету. За рибе тај свет почиње у мрежи, а завршава се у тигању. Како би и могла Седефна ружа да то схвати? Месо јој је одвратно и људи га не цене превише. У Горњем свету угор је цењен, али бити цењен тамо горе није нарочита срећа за рибе. Нека га више ништа не пита! Љутито машући репом риба се изгуби иза стене, а Седефна ружа се обрати медузама. Али медузе нису имале, ни времена за приче о Горњем свету. Онако како га оне виде сунце је велика мутножута кугла која увече поцрвени и пада у таласе. Та кугла се не једе, не можеш је обухватити пипцима, ничему не користи. Зашто би оне размишљале о њој? Најстарија медуза, звана Бркати оркан, срдито рашири велове и отплива за јатом риба, добацајући Седефној ружи како је најпаметније да избрише у себи и саму помисао на Горњи свет.

Било је то последње што је Седефна ружа била у стању да учини! Шарајући песковито дно зраци сунца заплитали су се у морске траве и чинили их лелујавим и прозачним. Као сребрне стреле летела су јата риба. Рибица није престајала да прича о облацима који плове високим, плавим небом, о цвећу руменијем од корала и ветру који у шупљинама стена ствара пригушене, нежне гласове. А онда ту су и руже!

Седефној ружи тако се откри да постоји цвеће које зову ружама; цвеће бело и жуто, љубичасто и црвено. Сада тек није могла да чека. Зашто да чека? Докле? У нестрпљењу да што пре крене у чуда Горњег света, Седефној ружи постаде мрзак свет морског дна. Одвратним јој се учини чак и слатки шум мора. Шта су таласи према ветру? Шта је шум мора према песми трава и птица?

Као нож пролазила је чежња срцем Седефне руже. Оштар и дуготрајан је био бол. Неко други би му, можда и подлегао. Седефаста ружа се скупи и заплака у себи. Затим осети како туга, као плима, плави читаво њено биће и згушњава се у блиставу, чврсту кап.

Није се више мицала. Није отварала уста. Заједно с чежњом расло је у њој зрно бисера. Седефна ружа полако поче да заборавља Горњи свет. Чак су је и приче рибе замарале. Биле су то стално исте приче! Риба је у њима постојала све значајнија, а Горњи свет све безначајнији и блеђи. Угојивши се, риба је једва доспевала до површине воде. Сада се и њој, као медузама, чинило да сунце и није ништа друго до мутни, жути круг. Сада је и њу све више привлачила сеновитост морског дна. Чежња Седефне руже за Горњим светом изгледала јој је као сигуран знак некаквог малог лудила. У праву је корална грана што на то тако гледа! Рибица је све ређе долазила Седефној ружи. Седефна ружа ју је све ређе звала к себи. Није јој више било ни до Горњега, ни до Доњега света. Она је тражила и налазила свет у себи. А зрно бисера расло је и крупњало. Љескало се и зрачило као некакво мало сунце. Седефна ружа обави га својим латицама, љубоморно га чувајући од свих. Било је то њено посебно мало чудо и није желела да га дели са другима, нити је више помишљала на одлазак из увале. Како су смешне рибе са својим расправама о томе која је најлепша! Још смешнији је Савет корњача који расправља то питање. Она зна да је мало сунце скривено у њој лепше од свих. Али, шта се то других тиче?

Потајна радост Седефне руже подавала је зрну бисера све бљештавије и раскошније боје. Оно сада у себи није носио само нежни сјај Месеца, бљесак Сунца, већ и преливање небеске дуге. Дубоко, на дну мора, где зраци стижу тек у подне, Седефна ружа стече свој мир. Могла је тако да живи годину, сто година, читаву вечност. Нико јој више није био неопходан. Никога није више тражила. Скоро и заборави на приче о цвећу и облацима, кад сенка нечијег тамног тела суну кроз воду, нечија је рука зграби, отрже с дна и понесе у висине.

Је ли прошао тренутак? Или читаву вечност путовала? Није могла да одреди, кад се, наједном, размаче вода и Седефна ружа затвори очи од прејакe светлости сунца.

- Како је крупна! – чу нечији узвик и отвори очи. Ој, чуда чудесна! Као златна вртешка окретало је сунце небо, гонили се облаци лакши од морске пене, растао слани дах мора и слатки мирис рузмариновог цвета. Како је све бљештало и нежније но што је риба запамтила! Седефној ружи стаде дах. Али, није било времена за дивљење Горњем свету: нечија рука грубо ју је држала, чупала јој утробу и раскидала плућа. Тако и до скривеног Ружиног блага дође.

- Гле, бисер! Лепотан! – узвикну човек, док су два туђа прста дизала увис тајну Седефне руже, а нечији узбуђени гласови зујали су јој око ушију. Једва је последњим погледом успела да обухвати сјај свога малог сунца, а већ јој се у

испражњену љуштуру увуче слани морски ветар. Рибар однесе зрно бисера, а један дечак узме бачену шкољку, очисти је од песка и принесе уху.

Је ли то што је чуо био шум таласа? Прича о животу под морем? Дечак нежно поглади Седефну ружу, сакри је под кошуљу и потрча кући. Читаву ноћ, затим, држао ју је прислоњену уз ухо. Читаву ноћ лутала је небом бисерна кугла Месеца. Дечаку се чинило да у шуму шкољке слуша шум мора. Седефна ружа је веровала да то небом лута отета њена тајна. Више, све више пењао се Месец. Нежно, све нежније шумела је шкољка. А ујутро, сунце провире кроз прозор и виде како наслоњени једно на друго спавају дечак и шкољка. Иза склопњених очију пловио им је сјај бисерног зрна.

Море је било далеко и тихо. Само су се у увалици становници морскога дна комешали питајући се где је Седефна ружа, док је у излогу најскупље продавнице града блистало зрно бисера. Људи су јатимице хрлили да га виде, али су само један дечак и један песник знали да то у излогу, у ствари бљешти једна чежња.

ISBN 978-606-31-0643-9

9 786063 106439